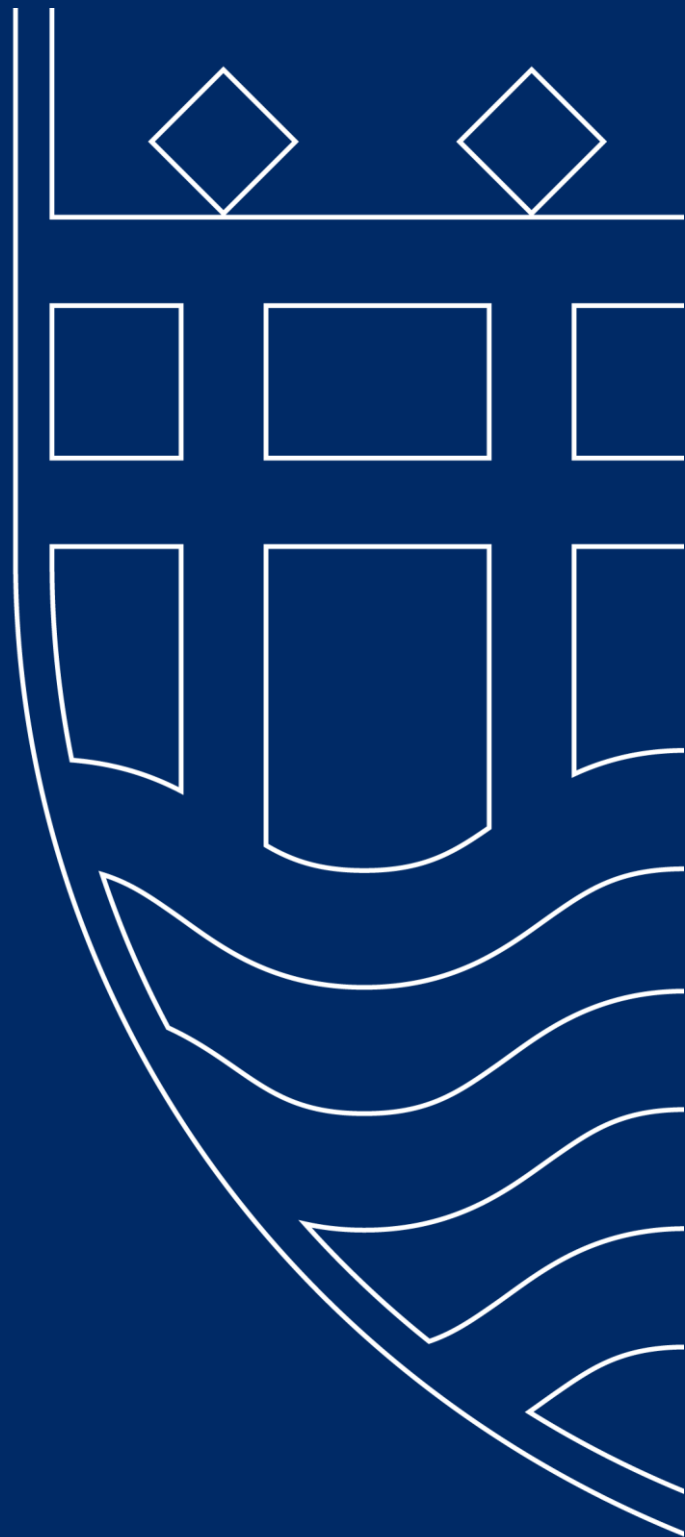

Supplerende budget 2027-2030

Haderslev
Kommune

Pr. 28. august 2026

Indhold

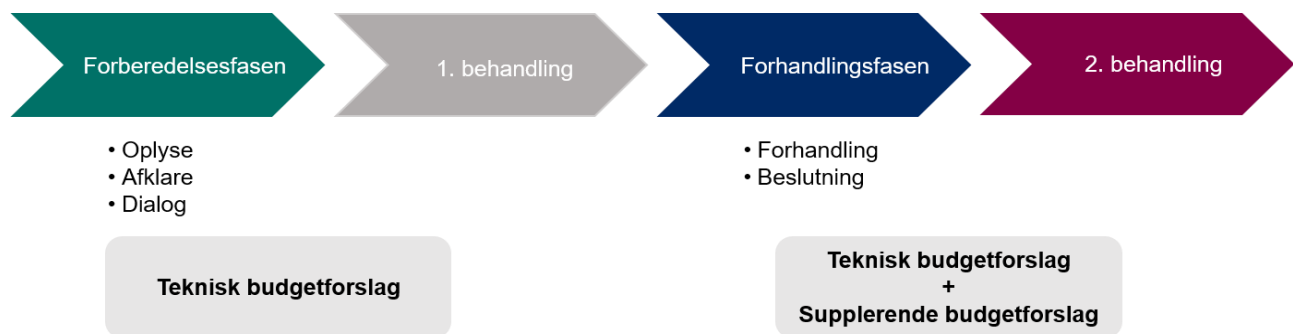
I. Faseopdelt budgetproces	1
II. Det supplerende budget	3
1. Økonomaftale - Økonomisk råderum i Haderslev Kommune	3
2. Budgetkorrektioner	4
3. Demografiberegninger	6
4. Budgetanalyser	7
4.1. Dagtilbud: Udgifter til dagtilbud pr. 0-5-årig	7
4.2. Udsatte voksne og handicap, Udvikling i udgifter til herberger	7
4.3. Sundhed, driftsudgifter til hjemmesygepleje	7
4.4. Beskæftigelsesområdet	7
5. Drift - Udvalgenes budgetudfordringer og øvrige prioriteter	8
5.1. Udvalg uden fremførte udfordringer eller prioriteter på drift	8
5.2. Børne- og Familieudvalget	9
5.3. Kultur- og Fritidsudvalget	22
5.4. Senior- og Sundhedsudvalget	29
5.5. Social- og Handicapudvalget	31
5.6. Teknik- og Klimaudvalget	35
5.7. Vækst- og Udviklingsudvalget	37
6. Anlæg - Udvalgenes forslag til anlægsprojekter	39
6.1. Nettooverblik supplerende budget	39
6.2. Børne- og Familieudvalget	40
6.3. Kultur- og Fritidsudvalget	48
6.4. Land- og Byudviklingsudvalget	55
6.5. Organisations- og Beredskabsudvalget	60
6.6. Senior- og Sundhedsudvalget	61
6.7. Social- og Handicapudvalget	64
6.8. Teknik- og Klimaudvalget	66
6.9. Vækst- og Udviklingsudvalget	83
6.10. Økonomiudvalget	84
7. Grundkapitalindskud – Forslag til projekter	87
8. Budgetspørgsmål afledt af gruppeformændene	90
Bilag 1: Lov- og cirkulæreprogram	100
Bilag 2: Anlæg – Investeringsoversigt fra teknisk budget inkl. korrektioner	105
Bilag 3: Supplerende budget Anlæg – Oversigt over forslag til anlægsprojekter	107

I. Faseopdelt budgetproces

Et ambitiøst og solidt budget er fundamentet for den fremtidige udvikling af Haderslev Kommune. Vejen dertil skabes med et grundigt og gennearbejdet budgetmateriale, som kommunalbestyrelsen kan træffe kvalificerede beslutninger på baggrund af.

Budgetlægningen for 2027 (overslagsår 2028-2030) er inddelt i to faser: Forberedelsesfasen og forhandlingsfasen. Formålet med faseinddelingen er at skabe en synlig opdeling mellem det administrative og tekniske budgetgrundlag og den politiske proces. På denne måde skabes der maksimalt politisk råderum, som kommunalbestyrelsen kan prioritere imellem i forhandlingsfasen.

Figur 1: Figuren viser den faseopdelte budgetproces

Forberedelsesfasen – det tekniske budget

I forberedelsesfasen afklares de økonomiske forhold på de enkelte serviceområder, og fagudvalgene involveres for at få belyst de udvalgsspecifikke udfordringer og prioriteter.

Omdrejningspunktet i denne fase er det tekniske budget, der udgør basen for budgetlægningen. Det tekniske budget indeholder primært de kendte driftsrammer og de vedtagne anlægsprojekter fra budget 2026-2029.

Forhandlingsfasen – det supplerende budget

Parallelt med udarbejdelsen af det tekniske budget, er der arbejdet med det supplerende budget. Formålet med det supplerende budget er at give kommunalbestyrelsen det bedst mulige forhandlingsgrundlag, så de enkelte elementer er belyst og gennemsigtige i forhold til de økonomiske konsekvenser. Materialet er udarbejdet i løbende dialog med Direktionen, Økonomiudvalget og fagudvalgene.

Det supplerende budgetmateriale består af mange forskellige elementer, herunder fagudvalgenes udfordringer og øvrige prioriteter, der er belyst ved en administrativ gennemgang af budgetterne og præsenteret på budgetseminaret den 18. juni 2026.

Det supplerende budget består af følgende elementer:

- Budgetkorrektioner
- Demografiberegninger
- Budgetanalyser
- Oversigt over udvalgenes budgetudfordringer på drift
- Oversigt over udvalgenes øvrige prioriteter
- Oversigt over udvalgenes forslag til anlægsprojekter
- Budgetemner som gruppeformændene ønsker belyst af forvaltningen

Resultatopgørelse – Det økonomiske råderum

Resultatopgørelsen er vist i det tekniske budget, men der er i nedenstående lavet en række tilføjelser, der er markeret med orange. Det drejer sig om: Specifikation af ekstraordinært finansieringstilskud, lov- og cirkulæreprogram i 2027-2030 og foreslåede periodiseringer på anlæg.

Dette giver et mere retvisende råderum end angivet i det tekniske budget. Tilføjelserne skal formelt besluttes i forbindelse med 2. behandlingen i Haderslev Kommunalbestyrelse.

Såfremt de markerede tilføjelser godkendes, ser resultatet ud som følger. Det samlede økonomiske råderum er på 102,8 mio. kr. i 2027, 33,2 mio. kr. i 2028, 7,4 mio. kr. i 2029 og 10,4 mio. kr. i 2030. Det gennemsnitlige råderum over årene er 38,4 mio. kr.

Resultatopgørelse (Beløb i mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Personskatter	-3.066,5	-3.094,1	-3.228,6	-3.325,3
Selskabsskatter	-55,0	-61,3	-62,7	-65,4
Grundskyld	-164,4	-167,9	-160,1	-167,6
Generelle tilskud	-1.426,4	-1.463,8	-1.442,5	-1.467,8
Ekstraordinært finansieringstilskud	-28,9	-15,8	-	-
Indtægter, i alt	-4.741,3	-4.803,0	-4.894,0	-5.026,1
Driftsudgifter	3.177,2	3.177,6	3.177,8	3.177,8
Lov- og cirkulæreprogram	-19,5	-19,1	-20,6	-20,8
Pris- og lønfremskrivning	-	105,1	231,3	361,1
Overførselsudgifter	1.272,3	1.266,1	1.264,1	1.264,1
Nettodriftsudgifter, i alt	4.429,9	4.529,7	4.652,6	4.782,2
Renter	-6,6	-6,7	-6,9	-7,4
Resultat af ordinær drift	-317,9	-279,9	-248,3	-251,3
Anlægsudgifter, i alt	245,0	229,1	206,9	177,4
Anlægsindtægter, i alt	-80,6	-36,4	-26,4	-1,4
Anlægsperiodiseringer	-41,5	8,9	18,9	13,7
Nettoanlægsudgifter, i alt	122,9	201,6	199,4	189,7
Resultat af skattefinansieret område, i alt	-195,0	-78,3	-48,9	-61,6
Lånoptagelse	-9,9	-13,0	-10,0	0,0
Afdrag på lån	88,2	49,9	50,6	51,3
Grundkapitalindskud	7,0	0,9	0,9	0,0
Balanceforskydninger	6,9	7,4	0,0	0,0
Samlet balance på det skattefinansierede område	-102,8	-33,2	-7,4	-10,4
Resultat af det brugerfinansierede område	0,0	0,0	0,0	0,0
Resultat i alt	-102,8	-33,2	-7,4	-10,4

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Rammeoverholdelse			
(Beløb i mio. kr.)	Beregnet ramme 2027 jf. KL	Indarbejdet i Budget 2027	Forskel
Servicerammen	3.339,3	3.247,4	-91,8
Anlægsramme KL's vejledende	180,6	180,5	0,0

"+" betyder overskridelse af ramme "-" betyder luft til ramme

Afrundingsdifferencer kan forekomme

II. Det supplerende budget

1. Økonomiaftale - Økonomisk råderum i Haderslev Kommune

Aftalen mellem Regeringen og Kommunernes Landsforening sætter rammerne for den kommunale økonomi. Økonomiaftalens konsekvenser for Haderslev Kommune gennemgås med henblik på at give et overblik over det økonomiske råderum. Det økonomiske råderum danner udgangspunktet for mulighederne for at prioritere de budgetudfordringer og budgetforslag, som præsenteres senere i det supplerende budgetmateriale.

Den 18. juni 2026 indgik Regeringen en aftale med Kommunernes Landsforening om kommunernes økonomi for 2027. De overordnede punkter i aftalen er:

- Kommunernes servicerramme hæves med 3,3 mia. kr. (svarende til 33,0 mio. kr. i Haderslev Kommune) til i alt 351,5 mia. kr.
- Anlægsloftet sættes til 22,3 mia. kr.

1.1. Serviceramme

Servicerammen er et loft over, hvor mange penge kommunerne samlet må bruge på serviceudgifter, og dermed indirekte, hvor meget Haderslev Kommune må anvende på serviceområdet. Haderslev Kommunes andel er på 3.339,3 mio. kr. i 2027.

1.2. Anlægsramme

Anlægsrammen er loftet for, hvor mange penge kommunerne må anvende på anlægsområdet. Kommunernes Landsforening (KL) har foretaget beregninger, som ser på det historiske anlægsniveau de seneste 10 år, og som sammenholder med landsgennemsnittet og andre faktorer. På den baggrund er den vejledende anlægsramme for Haderslev Kommune på 180,6 mio. kr. i 2027.

1.3. Lånetilsagn og andre lånemuligheder

Forvaltningen gør opmærksom på, at der i det tekniske budget er indarbejdet et forventet låneoptag på 9,9 mio. kr. i 2027, 13,0 mio. kr. i 2028, og 10,0 mio. kr. i 2029. Disse låneoptag kan henføres til Jomfrusti-projektet, Energibesparende foranstaltninger og lån til Færger og havne.

Kommunernes lånemuligheder er regulerede af lånebekendtgørelsen. Generelt er der meget begrænsede muligheder for at optage lån.

2. Budgetkorrektioner

I forlængelse af økonomiaftalen og den aktuelle økonomiske situation er der følgende korrektioner, som skal håndteres i forhandlingsfasen:

- Ekstra finansieringstilskud i overslagsår
- Indarbejdelse af Lov- og cirkulæreprogrammet i 2027-2030, samt korrektion til sidste års indarbejdede skøn på beskæftigelsesområdet
- Indarbejdelse af foreslåede periodiseringer på anlæg

2.1. Ekstraordinære finansieringstilskud

Det ekstraordinære finansieringstilskud blev etableret i forbindelse med finanslovsforslaget for 2025, hvor kommunerne oplevede udfordringer som følge af blandt andet udligning, grundskyld og ændrede refusionsindtægter.

I økonomiaftalen for 2026 blev det ekstraordinære finansieringstilskud indarbejdet direkte i aftalen mellem regeringen og KL, og i den forbindelse valgte Haderslev Kommune at budgetlægge med tilskuddet i alle overslagsår.

Med økonomiaftalen for 2027 er der igen vedtaget et ekstraordinært finansieringstilskud på 1,8 mia. i 2027 og 1,0 mia. kr. i 2028 til kommunerne. Haderslev Kommune har i den forbindelse fået tildelt 28,9 mio. kr. for 2027 og skønner at få 15,8. mio. kr. i 2028. Tilskuddet udfases i 2029, og derfor budgetlægger Haderslev Kommune ikke med det ekstraordinære tilskud i 2029 og 2030.

2.2. Lov- og cirkulæreprogram

Lov- og cirkulæreprogrammet består af lovændringer og økonomiske kompensationer fra staten. Folketinget vedtager løbende bindende lovændringer, der betyder flere eller færre opgaver til kommunerne. Staten er forpligtet til at tilpasse bloktilskuddet til den ændrede opgavemængde, og i økonomiforhandlingerne aftaler Regeringen og Kommunernes Landsforening den økonomiske kompensation. I tabellen nedenfor gennemgås effekterne af aftalen for Haderslev Kommune fordelt på udvalgsniveau.

2.2.1. Korrektioner på beskæftigelsesområdet

I Budget 2026-2029 blev der indarbejdet et estimat på de økonomiske konsekvenser af beskæftigelsesreformen på udgiftssiden på serviceudgifter. Konsekvenserne blev indregnet i indtægtskønnet, så skønnet havde til formål at sikre større overensstemmelse mellem indtægter og udgifter vedrørende effekterne af beskæftigelsesreformen. På det tidspunkt var de økonomiske konsekvenser endnu ikke forhandlet med KL, hvorfor det ikke var en del af lov- og cirkulæreprogrammet sidste år.

I år fremgår korrektionen i lov- og cirkulæreprogrammet, hvorfor sidste års indarbejdede estimat på 8,0 mio. kr., 9,0 mio. kr. og 9,0 mio. kr. i hhv. 2027, 2028 og 2029 i år reguleres til 8,4 mio. kr., 9,2 mio. kr. og 9,5 mio. kr. i hhv. 2027, 2028 og 2029.

Lov- og cirkulæreprogrammet indgår i det supplerende budget, fordi fordelingen på udvalg formelt set skal besluttet politisk af kommunalbestyrelsen.

Fordeling af lov- og cirkulæreprogram (Beløb i mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Beskæftigelses- og Borgerserviceudvalget	-0,4	-0,1	-0,5	-0,8
Børne- og Familieudvalget	21,2	21,2	20,2	20,2
Kultur- og Fritidsudvalget	0,3	0,3	0,3	0,3
Senior- og Sundhedsudvalget	-41,1	-41,4	-41,4	-41,4
Teknik- og Klimaudvalget	1,2	0,8	0,7	0,8
Økonomiudvalget	-0,6	-	-	-
Lov- og cirkulæreprogram i alt	-19,5	-19,1	-20,6	-20,8

Afrundingsdifference kan forekomme

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Tidligere års beslutning om en bagatelgrænse på 0,050 mio. kr. er videreført. Det betyder, at beløb under 0,050 mio. kr. reguleres på kassen, og der justeres ikke i fagudvalgets budgetramme. Beslutningen gælder, hvis alle beløb i årene 2026 til 2030 falder for bagatelgrænsen. Såfremt beløbet i ét år er over 0,050 mio. kr., tildeles beløbene ud i alle årene. Alle love og bekendtgørelser, der falder for bagatelgrænsen, er ikke medtaget i ovenstående.

Der er samtidig visse punkter i lov- og cirkulærepragrammet, der ikke er medtaget, da disse håndteres på anden vis. Det gælder f.eks. overførselsudgifterne på Beskæftigelses- og Borgerserviceudvalgets område. Disse er indregnet i budgettet særskilt, og er derfor ikke en del af lov- og cirkulærepragrammet.

Den samlede liste over punkter i lov- og cirkulærepragrammet fremgår af Bilag 1.

2.3. Anlægsperiodiseringer

Forvaltningen har gennemgået anlægsprojekterne i det tekniske budget 2027-2030 med henblik på at sikre den bedst mulige anvendelse af de afsatte anlægsbeløb i 2027. Det skal understreges, at forvaltningen har fokuseret på sandsynligheden for, at anlægsmidlerne bliver brugt i 2027.

Nedenstående anlægsprojekter giver mulighed for at justere periodiseringen og dermed sikre en mere korrekt budgettering af anlægsudgifterne i 2027.

I nedenstående tabel fremgår det, at anlægsbudgettet netto kan nedskrives med 41,5 mio. kr. i 2027, opskrives med hhv. 8,9 mio. kr. i 2028, 18,9 mio. kr. i 2029 og 13,7 mio. kr. i 2030. Periodiseringerne er udgiftsneutrale i budgetperioden.

Forslag til periodiseringer (Beløb i mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Svømmefaciliteter Haderslev by	-23,0	6,0	12,0	5,0
Forum Vojens og Vision Gram	-1,0	1,0	-	-
Vores Kyst, anlæg og prioritering - Udgifter	-20,0	5,0	5,0	10,0
Vores Kyst, anlæg og prioritering - Indtægter	20,0	-5,0	-5,0	-10,0
Østergade/Honnørkajen, klargøring af grund	-1,2	1,2	-	-
Håndtering af klimavand, klimatilpasning og kyststrategi	-2,0	2,0	-	-
Gelså EU-life projekt	-0,9	-	0,9	-
Klimaplan 2022-2050	-1,2	1,2	-	-
Cykelsti mellem Haderslev og Fjelstrup med statstilskud - Udgifter	-6,0	-	6,0	-
Cykelsti mellem Haderslev og Fjelstrup med statstilskud - Indtægter	3,0	-	-3,0	-
Basen, et oplevelsescenter i Skrydstrup	-1,5	1,5	-	-
Strukturelle ændringer på borgernære områder BFU, SSU og SHU	-7,7	-4,0	3,0	8,7
Periodiseringer anlæg i alt	-41,5	8,9	18,9	13,7

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekterne "Vores kyst, anlægsprojekt med bidragsfordeling – projektering og anlæg" og "Østergade/Honnørkajen" er taget ud af de supplerende anlægsprojekter under Teknik- og Klimaudvalget i afsnit 6.8 og indgår i stedet overfor.

3. Demografiberegninger

Befolkningens udvikling påvirker budgettet på en række områder. Faldende befolkningstal kan betyde mindre udgifter, mens stigende befolkningstal kan betyde større udgifter. Derudover kan befolkningssammensætningen have indflydelse på udgiftspresset. Hvert år laver Danmarks Statistik en befolkningsfremskrivning, som giver et skøn på befolkningens udvikling i de kommende år. Ud fra befolkningsfremskrivningen beregner Økonomi og Løn de forventede udgifter i de kommende år.

Kommunalbestyrelsen skal tage stilling til, om et områdes budget skal reguleres i forhold til befolkningsudviklingen. Der er i forbindelse med budgetlægningen for 2027-2030 besluttet en ny model for demografiberegningerne.

Det fremadrettede beregningsforslag består af to beregninger på Børne- og Familieudvalget, med én for dagtilbudsområdet og én for skoleområdet, samt en samlet beregning på Senior- og Sundhedsudvalget.

De nye beregninger er tværgående og er opbygget efter de samme principper. De tager udgangspunkt i den samme datakilde mht. befolkningsfremskrivningen, og metoden er justeret, så demografiberegningerne hvert år opdateres med udgangspunkt i faktiske tal fremfor som i de tidligere beregninger, hvor prognosen blev beregnet ud fra sidste års prognose. Metoden bag de nye demografiberegninger er en beregning af den gennemsnitlige udgift pr. borger i basisåret gange ændringen i antal borgere i de følgende år

Nedenstående tabel viser et overblik over de forventede udgifter på baggrund af demografiberegningerne:

Demografi (Beløb i mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Dagtilbudsområdet	-1,8	-5,5	-7,2	-6,4
Skoleområdet	-10,1	-15,7	-21,4	-23,7
Ældrepleje	16,4	35,7	53,0	73,0
Demografi i alt	4,5	14,5	24,4	42,9

"+" betyder flere beregnede udgifter "-" betyder færre beregnede udgifter

4. Budgetanalyser

I forbindelse med vedtagelse af budget 2026-2029 blev der iværksat 6 nye budgetanalyser, som skal bidrage til at skabe et økonomisk råderum gennem effektivisering og udvikling.

De 6 analyser varierer i karakter. Der er analyser, som påviser et økonomisk potentiale, men hvor der også eksisterer visse forudsætninger forbundet med realiseringen af potentialet. Der er også en enkelt analyse, som har vist, at der ikke umiddelbart kan findes et uudnyttet potentiale.

Budgetanalyserne "4. Beskæftigelse, Andel tidligere dagpengemodtagere i selvforsørgelse efter 12 måneder", "5. Beskæftigelse, Andel af borgere med andre problemer end ledighed" og "6. Beskæftigelse, Andel af fleksjobvisiterede, som har fået et fleksjob" er slået sammen og fremgår nedenfor som analyse 4.4. Beskæftigelsesområdet

Analyserne beskrives enkeltvis nedenfor.

4.1. Dagtilbud: Udgifter til dagtilbud pr. 0-5-årig

Analysen af dagtilbudsområdet, har set på den nuværende ressourceanvendelse, samt om der, med afsæt i den demografiske udvikling på området, kan være behov for at se på mulige justeringer på både kort og mellemlangt sigt. Haderslev Kommune kan ved tilpasning til lovens nye krav for minimumsnormering skabe et råderum i niveauet 5,7 – 7,9 mio. kr. årligt.

Yderligere kan Haderslev Kommune ved omorganisering og harmonisering af ledelsesspændet efter niveauet for det højeste ledelsesspænd, kunne realisere et råderum i niveauet 1,6 – 2,4 mio. kr. årligt.

4.2. Udsatte voksne og handicap, Udvikling i udgifter til herberger

Analysen havde til formål at vurdere om Haderslev Kommune kan effektivisere indsatsen for borgere på forsorgshjem efter servicelovens §110 og reducere udgifterne på området.

Analysen har ikke identificeret et umiddelbart økonomisk råderum. Antallet af borgere og opholdsdage på forsorgshjem er faldet, blandt andet som følge af en styrket forebyggende indsats og øget brug af Housing First-støtte.

4.3. Sundhed, driftsudgifter til hjemmesygepleje

Analysen bidrager til en bedre forståelse af omkostningsniveauet og giver perspektiver på, hvordan arbejdet fremadrettet kan understøtte en bæredygtig ressourceanvendelse.

Øget klinikanvendelse udgør et potentiale på ca. 0,5 – 0,7 mio. kr. årligt. Automatiseret ruteplanlægning udgør et potentiale på ca. 0,3 – 0,4 mio. kr. årligt efter endelig implementering. Øget driftsmonitorering og sammenlægning af klinik- og udedrift vurderes at have økonomiske potentialer, men disse er ikke kvantificeret.

4.4. Beskæftigelsesområdet

Analysen af beskæftigelsesområdet har haft til formål at afdække, om der gennem justeringer af indsatsen på dagpengeområdet, fleksjobområdet og området for borgere med andre problemer end ledighed kan skabes et økonomisk råderum. Samtidig er det en forudsætning, at flere borgere opnår beskæftigelse eller får en stærkere tilknytning til arbejdsmarkedet.

Analysen viser, at der er grundlag for at reducere økonomaftaleprocenten på Beskæftigelses- og Borgerserviceudvalgets overførselsudgifter fra 1,08 til 1,07 fra 2027 og frem. En sådan reduktion svarer til et økonomisk potentiale på 11-12 mio. kr. årligt. Realiseringen af potentialet forudsætter, at den strategiske retning *Flere i beskæftigelse* fortsat implementeres på tværs af hele jobcentret. Det økonomiske potentiale er samtidig afhængigt af de årlige økonomaftaler mellem Kommunernes Landsforening og regeringen og det udgør derfor ikke et varigt driftsråderum.

5. Drift - Udvalgenes budgetudfordringer og øvrige prioriteter

Nedenfor følger beskrivelser af udvalgenes politisk fremførte udfordringer og øvrige prioriteter, som også er blevet forelagt for kommunalbestyrelsen på budgetseminaret den 18. juni 2026.

Nedenfor ses en oversigt over de politisk fremførte udfordringer og øvrige prioriteter fordelt på udvalg.

Supplerende budget (Beløb i mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Beskæftigelses- og Borgerserviceudvalget	-	-	-	-
Børne- og Familieudvalget	50,4	42,5	41,9	38,9
- Udfordringer	36,1	28,1	28,1	28,1
- Øvrige prioriteter	14,3	14,4	13,8	10,8
Kultur- og Fritidsudvalget	8,7	7,0	6,9	17,1
- Øvrige prioriteter	8,7	7,0	6,9	17,1
Land- og Byudviklingsudvalget	-	-	-	-
Organisations- og Beredskabsudvalget	-	-	-	-
Senior- og Sundhedsudvalget	27,1	30,1	33,1	33,1
- Udfordringer	6,4	6,4	6,4	6,4
- Øvrige prioriteter	20,7	23,7	26,7	26,7
Social- og Handicapudvalget	40,2	40,7	40,7	40,7
- Udfordringer	38,0	38,0	38,0	38,0
- Øvrige prioriteter	2,2	2,7	2,7	2,7
Teknik- og Klimaudvalget	2,6	2,9	3,0	3,0
- Udfordringer	1,1	1,2	1,3	1,3
- Øvrige prioriteter	1,5	1,7	1,7	1,7
Vækst- og Udviklingsudvalget	3,1	3,1	3,1	3,1
- Øvrige prioriteter	3,1	3,1	3,1	3,1
Økonomiudvalget	-	-	-	-
Driftsudgifter i alt	132,1	126,2	128,6	135,8

Afrundingsdifference kan forekomme

5.1. Udvalg uden fremførte udfordringer eller prioriteter på drift

Beskæftigelses- og Borgerserviceudvalget, Land- og Byudviklingsudvalget, Organisations- og Beredskabsudvalget og Økonomiudvalget har ikke fremført nogen udfordringer eller prioriteter på drift i forbindelse med budget 2027-2030.

5.2. Børne- og Familieudvalget

Børne- og Familieudvalget har fremført nedenstående udfordringer og prioriteter:

(Beløb i mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Udvalgets udfordringer:				
- Økonomisk ubalance på familieområdet	19,0	19,0	19,0	19,0
- Mellemkommunale børn på skoleområdet	9,0	9,0	9,0	9,0
- Opstart af døgninstitution for børn og unge	3,0	-	-	-
- SSP (Samarbejde Skole, Socialforvaltning og Politi)	0,1	0,1	0,1	0,1
- Distriktpuljer skoleområdet	5,0	-	-	-
Udvalgets udfordringer, i alt	36,1	28,1	28,1	28,1
Udvalgets øvrige prioriteter:				
- IT-infrastruktur på skoleområdet				
o Model 1	5,9	5,9	5,9	5,9
o Model 2	4,2	4,2	4,2	4,2
o Model 3	2,1	2,1	2,1	2,1
o Model 4	0,8	0,8	0,8	0,8
- Minibusser til fire skoler i Vest	0,3	0,4	0,4	0,4
- Højtbegavede børn	-	-	-	-
- Juniorklub 4-6 klasse på alle skoler	-	-	-	-
- Juniorklub – koordinatorstilling i Ungdomsskolen	0,6	0,6	0,6	0,6
- Sprogstrategi i dagtilbud, skoler, Rådgivende team og Sundhedsplejen.	0,6	0,6	-	-
- Søvnklinik for børn og unge (Sundhedsplejen)	0,5	0,5	0,5	0,5
- Get2Sport	0,1	0,1	0,1	0,1
- Fagligt løft: Fortsat prioritering af ekstra vejledningstid i skolerne	0,7	0,7	0,7	0,7
- Distriktpuljer skoleområdet	3,0	3,0	3,0	-
- Særtakst Louiseskolen (multiple udfordringer)	2,6	2,6	2,6	2,6
Udvalgets øvrige prioriteter, i alt	14,3	14,4	13,8	10,8
Driftsudgifter i alt	50,4	42,5	41,9	38,9

I alt linjen medtæller kun den dyreste af prioriteter med flere modeller.

5.2.1. Udvalgets udfordringer

Økonomisk ubalance på familieområdet

Udgifterne på det børnespecialiserede område og børnehandicapområdet har været stigende gennem de seneste tre år. Den primære årsag er markante prisstigninger på pladser på børne- og ungehjem samt døgninstitutioner hos såvel private som offentlige leverandører.

Derudover er udgifterne på børnehandicapområdet steget, hvor flere familier bevilges tabt arbejdsfortjeneste, samtidig med at gennemsnitsudgiften pr. borger er øget. Der ses også stigende udgifter til unge med dom i Ungdomskriminalitetsnævnet, som enten er i forbedringsforløb eller anbragt efter forskellige indgrebsniveauer.

For at håndtere de stigende udgifter modtog børn- og ungeområdet en engangsbevilling på 16 mio. kr. i både budget 2025 og 2026. De midlertidige tilførsler har bidraget til at mindske ubalancen mellem budget og forbrug i de respektive år, uden dog fuldt ud at dække det samlede udgiftspres. Uden disse tillægsbevillinger ville området have et markant strukturelt underskud.

På baggrund af den vedvarende udgiftsudvikling søger forvaltningen en varig bevilling på 19,0 mio. kr. årligt, da behovet ikke er midlertidigt, men strukturelt.

Formål og effekt

Formålet med et varigt budgetløft på 19,0 mio. kr. årligt er at sikre et realistisk og bæredygtigt driftsbudget, der afspejler de faktiske udgifter på det børnespecialiserede område de seneste år. En permanent budgettilpasning skaber et mere stabilt økonomisk grundlag og gør det muligt at give børn, unge og familier i udsatte positioner den nødvendige støtte på det rette tidspunkt. Det styrker kontinuiteten i indsatserne og reducerer risikoen for årlige merforbrug.

360°- perspektiv

Budgetløftet understøtter Haderslev Kommunes Børne- og Ungepolitik og kommunens grundlæggende børnesyn om at skabe rammerne for et godt børne- og ungeliv. En varig økonomisk tilpasning giver bedre forudsætninger for, at børn og unge i udsatte positioner kan få den hjælp og støtte, de har behov for, jf. Børne- og Ungepolitikken:

- Blive set som den, de er
- Høre til i et fællesskab
- Blive udfordret til at skabe gode forudsætninger for deres fremtid
- Støttes i at skabe et godt og trygt liv

Mellemkommunale børn på skoleområdet

Området for mellemkommunale betalinger er udfordret af et stigende merforbrug, som blandt andet skyldes stigende priser som følge af stigende faglige kompleksitet i tilbuddene. I 2025 kom området ud med et merforbrug på ca. 14 mio. kr., hvilket er dobbelt så meget som i 2024. Området er vanskeligt at styre, da udgifterne både knytter sig til forældres frie skolevalg samt udgifter til skoletilbud til anbragte børn i andre kommuner og et stigende udgiftsniveau til specialklassetilbud. Ligeledes tilvælger færre skoleelever fra andre kommuner skoler i Haderslev Kommune, end de tidligere gjorde, og dermed er indtægten lavere end tidligere år.

En nærmere analyse af området peger på et varigt finansieringsbehov på ca. 10,6 mio. kr. Forvaltningen vurderer, at det via bedre styring, opfølgning og systematik i den samlede økonomistyring er muligt at reducere behovet til 9 mio. kr. årligt. For at forbedre styringen er der i 2026 etableret bedre monitorering og opfølgning via dispositionsregnskaber samt skabt en metode til at udarbejde prognoser. Længerevarende prognoser vil være behæftet med usikkerhed som følge af konsekvenser af Familieafdelingens handlinger og forældrenes frie skolevalg. Derfor anbefaler forvaltningen, at prognosearbejdet fortsættes kontinuerligt.

Formål og effekt

Prioriteres der ikke yderligere midler til det mellemkommunale område, vil merforbruget akkumulere og blive stadigt større, idet det vil være vanskeligt at nedbringe den gæld, der er opbygget uden omlægninger af budgettet.

360°- perspektiv

Merforbruget på mellemkommunale betalinger afspejler ikke et højere serviceniveau, men derimod en stigende kompleksitet i borgernes behov samt strukturelle vilkår, som kommunen kun i begrænset omfang kan påvirke. Tilførsel af ekstra midler vil bidrage til en mere budgetrealistisk styring på skoleområdet. Der vil løbende blive arbejdet med en stram og ansvarlig økonomistyring.

Opstart af døgninstitution for børn og unge

Haderslev Kommune etablerer den 1. januar 2027 et internt børn- og ungehjem med plads til 15 børn og unge. I budget 2025-2028 blev der afsat 8 mio. kr. til anlæg. Der arbejdes med en toårig indfasningsmodel, hvor børn og unge gradvist flyttes ind.

Kommunen forventer en besparelse på ca. 0,350 mio. kr. pr. plads årligt sammenlignet med eksterne tilbud. Institutionen bliver dog først rentabel ved fuld belægning, og der ansøges derfor om 3,0 mio. kr. i 2027 til at dække driften i opstartsperioden. Fra 2028 forventes engangsbevillingen at være tjent ind, hvorefter den fulde økonomiske gevinst realiseres.

Formål og effekt

En bevilling på 3,0 mio. kr. i 2027 sikrer, at indfasningsmodellen kan gennemføres planmæssigt. Det giver ro og stabilitet for både børn, unge og medarbejdere og bidrager til en tryk opstart af driften. Samtidig mindskes risikoen for merforbrug i etableringsåret, da institutionen ikke er økonomisk bæredygtig før fuld belægning.

360°- perspektiv

Budgetønsket understøtter Projekt "Velkommen Hjem", som siden 2024 har haft fokus på at anbringe børn og unge tæt på deres netværk i Haderslev Kommune, så de kan blive boende i kommunen efter endt anbringelse. Dette hænger direkte sammen med kommunens strategi for Vækst og Velfærd, da unge, der bliver boende, kan blive en fremtidig ressource for lokalsamfundet.

Etableringen styrker samtidig kommunens arbejde med netværksinddragende metoder. En anbringelse tættere på barnets netværk kan øge tilknytningen og i nogle tilfælde skabe mulighed for hjemgivelse. Dermed bidrager institutionen både til bedre faglige resultater og til en mere bæredygtig økonomi på sigt.

SSP (Samarbejde Skole, Socialforvaltning og Politi)

I en årrække er der udmøntet en mindre række budgetreduktioner i budgetrammen til SSP (Samarbejde Skole, Socialforvaltning og Politi). Disse er udmøntet ved at reducere på rammen for midler til aktiviteter, kursusaktivitet og generel administration.

Det tilbageværende budget er således reduceret til et niveau, hvor der ikke er tilstrækkeligt budget til at afholde lønudgifter og nødvendige personalerelaterede udgifter til f.eks. IT, telefon og forsikring.

Der søges om en forhøjelse af den kommunale bevilling med 0,1 mio. kr. til at sikre den mere langsigtede og bæredygtige indsats på SSP-området.

Der søges samlet om 0,1 mio. kr. årligt.

Formål og effekt

Tilføres SSP-området ikke yderligere budget til rammen, vil det være nødvendigt at foretage en reduktion i personaletimer/personale.

En personalereduktion i SSP vil medføre en nedgang i serviceniveau. Konkret vil det betyde en reduktion i forebyggende aktiviteter og indsatser omkring børn, unge, forældre og personale på skolerne.

360°-perspektiv

Det er forvaltningens vurdering, at en stærk forebyggende indsats i SSP har en væsentlig forebyggende effekt i f.t. børns trivsel og forebyggelse af kriminalitet.

Distriktpuljer skoleområdet

Skolernes distriktsøkonomi finansierer specialtilbud og de såkaldte mellemformer. En analyse af distriktsøkonomien i foråret 2026 viser en ubalance på distriktsøkonomien i 2027. Ubalancen stammer fra en tidligere visitationspraksis, som strukturelt har skabt større udgifter, end budgettet kan finansiere. Længerevarende prognoser bliver meget usikre, og derfor anbefaler forvaltningen, at analysen gentages på et passende tidspunkt for at kunne følge udviklingen tæt. Forslaget skal bidrage til, at der fortsat kan arbejdes intensivt på at skabe bedre balance bl.a. ved at styrke kommunens almentilbud og forebygge segregering af elever.

Ved budgetlægningen for 2026-2029 fik området tilført 7 mio. kr. i 2026 og 2 mio. kr. i 2027. Var denne budgettilførsel ikke sket, ville ubalancen have været endnu større.

For 2027 søges der om 5 mio. kr.

Formål og effekt

Formålet med forslaget er at stoppe videreførelsen af en økonomisk ubalance, som er vanskelig at håndtere indenfor rammen til skolerne generelt. Imødekommes forslaget ikke, vil finansieringen på sigt skulle ske fra de afsatte midler til det almene skoleområde.

360°-perspektiv

Merforbruget på distriktpuljerne på skoleområdet afspejler ikke et højere serviceniveau, men derimod en stigende kompleksitet i elevernes behov samt strukturelle vilkår, som kommunen kun i begrænset omfang kan påvirke. Tilførsel af ekstra midler vil bidrage til en mere budgetrealistisk styring på skoleområdet. Der vil løbende blive arbejdet med en stram og ansvarlig økonomistyring.

5.2.2. Udvalgets øvrige prioriteter

IT-infrastruktur på skoleområdet

Skoleområdet står aktuelt med en IT-infrastruktur, hvor det pædagogiske og det administrative miljø ikke hænger tilstrækkeligt sammen. Lærere, pædagoger og skoleledelser arbejder i praksis på tværs af flere platforme,

loginflader og adgangsveje, hvilket skaber en mere kompleks hverdag og kan give unødige barrierer i opgaveløsningen. De er derudover ikke sidestillet med øvrige medarbejdere i Haderslev Kommune, hvilket også opleves som en udfordring i hverdagen.

Samtidig er drift, support og administration af udstyr kun delvist centraliseret. Det betyder, at der kan være forskelle i kvalitet, sikkerhed, styring og overblik på tværs af skolerne. Der er desuden udfordringer med adgang til kommunale administrative systemer, herunder sikker mail, Office 365 og ESDH/Acadre, som i dag ikke er fuldt integreret i skolernes daglige IT-miljø.

Der er også et økonomisk pres forbundet med den nuværende og fremtidige drift. Blandt andet ændrer Google licensmodel, så både elever og ansatte fremover skal have betalte licenser. Det medfører stigende licensudgifter i de kommende år.

Der er behov for, at der i det supplerende budget tages stilling til, om der skal afsættes midler til at styrke IT-infrastrukturen på skoleområdet.

Der er arbejdet med fire mulige modeller. Modellerne viser forskellige ambitionsniveauer og økonomiske konsekvenser. Modellerne skal ikke ses som endeligt besluttede løsninger, men som et grundlag for at synliggøre det økonomiske spænd og de mulige retninger.

Model	Kort beskrivelse	Estimeret årlig merudgift
Model 1	Lærere får adgang til Citrix samt kommunalt klargjort, sikkerhedsstyret og centralt supporteret IT-udstyr	ca. 5,9 mio. kr.
Model 2	Lærere får adgang til Citrix og dermed bedre adgang til administrative systemer	ca. 4,2 mio. kr.
Model 3	Skoleområdet omlægges til en Microsoft 365-baseret model	ca. 2,1 mio. kr. ekskl. væsentlige startomkostninger
Model 4	IT og Digitalisering overtager administrationen af Google Workspace	ca. 0,75 mio. kr.

Den dyreste løbende driftsmodel er model 1 med en estimeret årlig merudgift på ca. 5,9 mio. kr. Modellen styrker både adgangen til administrative systemer og den centrale administration af lærerudstyr.

Model 3 kan have væsentlige startomkostninger, som ikke er fuldt indregnet i den årlige drift. Det kan eksempelvis omfatte implementering, migrering, forandringsledelse og eventuel udskiftning af udstyr.

Den samlede økonomiske konsekvens kan derfor være væsentligt højere end den årlige driftsudgift viser. På den baggrund anbefales det, at der i budgetsporet tages stilling til, hvilket økonomisk ambitionsniveau der ønskes for skoleområdets IT-infrastruktur.

Modellerne uddybes sidst under punktet.

Formål og effekt

Formålet er at sikre en mere sammenhængende, sikker og fremtidssikret IT-infrastruktur på skoleområdet. En fremtidig løsning skal reducere kompleksiteten i medarbejdernes hverdag, skabe bedre sammenhæng mellem undervisningsmiljøet og de kommunale administrative arbejdsgange samt styrke sikkerhed, drift og overblik over enheder og data.

For medarbejderne vil en forbedret IT-infrastruktur kunne give en mere enkel og stabil hverdag med færre tekniske barrierer, bedre adgang til relevante systemer og mere ensartet support. Det vil frigøre tid og mindske frustrationer i det daglige arbejde.

For eleverne vil en mere robust IT-infrastruktur understøtte en mere stabil digital undervisning og sikre, at digitale redskaber i højere grad understøtter læring frem for at forstyrre undervisningen.

For kommunen vil en mere samlet og styret løsning kunne styrke datasikkerhed, compliance, økonomisk overblik og den langsigtede styring af skoleområdet digitale infrastruktur. Det er samtidig relevant i forhold til kommende behov for AI, datahåndtering, sikker kommunikation og eventuel reduktion af leverandørafhængighed.

Implementeres forslaget ikke, vil skoleområdet fortsat være præget af parallelle IT-miljøer, usammenhængende arbejdsgange og lokale forskelle i drift og support. Det kan betyde fortsat kompleksitet for medarbejderne, svagere central styring af udstyr og data samt øget risiko for, at den digitale infrastruktur ikke i tilstrækkelig grad understøtter skolernes fremtidige behov.

360°- perspektiv

Udfordringen har sammenhæng til kommunens samlede arbejde med digitalisering, informationssikkerhed, effektiv drift og sammenhængende administrative arbejdsgange. En ny eller justeret IT-infrastruktur på skoleområdet bør derfor ses i sammenhæng med kommunens strategiske retning for digitalisering, sikkerhed, datahåndtering og brug af fremtidige teknologier.

Tillæg: Kort beskrivelse af de fire modeller

Model	Indhold	Hvad modellen især løser	Hvad modellen ikke løser fuldt ud
Model 1: Citrix og centralt administreret lærerudstyr	Lærerne får adgang til Citrix via IT-udstyr, som indkøbes, klargøres, sikkerhedsstyres, opdateres og supporteres centralt af IT og Digitalisering. Det betyder, at udstyret indgår i kommunens almindelige styring af medarbejderudstyr med fælles standarder for opsætning, adgangsstyring, sikkerhed, opdateringer, support og udskiftning. Eleverne fortsætter i Google Workspace og på Chromebooks.	Styrker både adgangen til administrative systemer og den centrale styring, sikkerhed og support af lærernes udstyr. Modellen reducerer lokale forskelle i opsætning og support og giver kommunen bedre overblik over udstyr, adgangsrettigheder og datasikkerhed.	Fastholder fortsat to parallelle miljøer: Google til undervisning og Citrix/kommunale systemer til administration.
Model 2: Lærere på Citrix	Lærerne får adgang til kommunens administrative systemer via Citrix fra deres eksisterende udstyr. Eleverne fortsætter i Google Workspace og på Chromebooks.	Giver hurtigere adgang til f.eks. Outlook og Acadre og skaber en tydeligere kobling til kommunens administrative systemer.	Løser ikke udfordringen med decentralt administreret udstyr og fastholder flere login og parallelle IT-miljøer.
Model 3: Microsoft 365-model	Skoleområdet omlægges til en Microsoft 365-baseret model, hvor lærere og elever arbejder på en samlet/skolespecifik Microsoft-platform.	Giver mulighed for en mere samlet, langsigtet og strategisk platform med bedre sammenhæng i login, drift, sikkerhed og datahåndtering.	Er den mest gennemgribende model og kræver betydelig implementering, forandringsledelse, migrering og eventuelt udskiftning af udstyr.
Model 4: Central administration af Google Workspace	Lærere og elever fortsætter i det nuværende Google Workspace-miljø. IT og Digitalisering overtager administrationen af Google Workspace og Chromebooks.	Styrker sikkerhed, overblik og ensartet administration uden at ændre væsentligt på skolernes nuværende hverdag.	Løser ikke den grundlæggende opdeling mellem skolemiljøet og kommunens administrative systemer som Acadre, sikker mail og Office 365.

Minibusser til fire skoler i Vest

I forbindelse med Budget 2024-2027 besluttede forligspartierne at igangsætte et pilotprojekt med minibusser til folkeskoler med henblik på at styrke rammerne for folkeskolen og skabe bedre mulighed for elevbefordring i områder med begrænsede skolebusruter. Der blev afsat 1,0 mio. kr. til formålet.

Børne- og Familieudvalget besluttede efterfølgende at tildele minibusser til Gram Skole, Fællesskolen Nustrup Sommersted samt Lærvium Skole og Dagtilbud i en treårig forsøgsperiode fra skoleåret 2024/2025 til og med skoleåret 2026/2027.

Børne- og Familieudvalget har i mødet den 13. april 2026, pkt. 54 evalueret forsøgsordningen med minibusser.

Udover de tre eksisterende busser ønskes der en udvidelse med en 4. bus til Vojens Ungeunivers. Den 4. bus vil give mulighed for, at skolen i et bredere geografisk perspektiv kan afhjælpe logistiske udfordringer samt give skolen samme fleksibilitet som de skoler, der i dag har en minibus

Der søges om at gøre løsningen permanent. Beløbsmæssigt søges der om 0,3 mio.kr. i 2027 (halvt skoleår) og 0,4 mio. kr. årligt i efterfølgende år.

Formål og effekt

Formålet er at bidrage til øget fleksibilitet i skolernes hverdag, styrke elevbefordringen i geografiske udfordrede områder og samtidig understøtte undervisningsaktiviteterne uden for skolens matrikler.

360°- perspektiv

Pilotprojektet har været med til at fastholde elever i folkeskolen frem for at tilvælge fri- og privatskoler. Det har øget trivslen og deltagelse hos nogle elever, da der har kunne laves differenceret undervisning og læringsformer ude af huset. Det har været mulig at lave undervisning på tværs af to matrikler i forbindelse med f.eks. emneuger. Ligeledes har skolernes SFO kunne benytte minibusserne til udflugter ved feriepasning.

Højtbegavede børn

Der er øget fokus på børn med høj begavelse for at sikre tidlig identifikation og undervisningsdifferentiering. I Haderslev Kommune arbejdes der med screening, kompetenceudvikling af personalet og lokale ressourcepersoner, suppleret af målrettede undervisnings- og talenttilbud. Indsatserne er aktuelt forankret i børneuniverserne og hvis dette skal indgå i en langsigtet udvikling af praksis i alle universer, er der behov for en prioritering af midler til indsatsen.

Prioriteringen skal ses i sammenhæng med et generelt ønske om at styrke almenområdet, så flere børn kan trives og udvikle sig inden for de almindelige undervisningsrammer.

Formål og effekt

Formålet med forslaget er at styrke kvaliteten i undervisningen og trivslen hos højt begavede børn gennem en mere målrettet og systematisk indsats i almenområdet.

Indsatsen skal særligt bidrage til:

- Øget pædagogisk differentiering i undervisningen
- Etablering af mere fleksible læringsmiljøer og tilbud

360°- perspektiv

Prioriteringen har en tæt sammenhæng med kommunens overordnede strategiske retning på skole- og børneområdet.

Den understøtter særligt:

- Arbejdet med at styrke almenområdet og inklusion
- Kommunale målsætninger om øget trivsel blandt børn og unge
- Indsatser omkring tidlig indsats og forebyggelse

Derudover har indsatsen sammenhæng til eksisterende udviklingsprojekter omkring pædagogisk praksis, kapacitetsopbygning i skolerne samt arbejdet med at reducere tilgangen til specialområdet.

Juniorklub 4.-6. klasse på alle skoler

Haderslev Kommune har i dag ikke et organiseret fritidstilbud på hver skole efter 3. klasse. Det betyder, at børn i alderen 10–14 år, i en central udviklingsperiode, står uden et kommunalt understøttet fritids- og fællesskabstilbud i eftermiddagstimerne. Samtidig viser både nationale analyser og forskning, at deltagelsen i organiserede fritidsfællesskaber falder markant i denne aldersgruppe, hvilket øger risikoen for ensomhed og manglende tilknytning til positive fællesskaber.

Fraværet af tilbud medfører, at en stor gruppe børn i praksis overlades til et uorganiseret fritidsliv uden systematisk voksenkontakt. Forskning peger på, at dette kan øge risikoen for mistrivsel og problemadfærd, særligt for børn i udsatte positioner. Kommunen har samtidig, jf. dagtilbudsloven, ansvar for at sikre relevante fritids- og klubtilbud, der understøtter børns trivsel, udvikling og deltagelse i fællesskaber.

Der er således et identificeret strukturelt hul mellem SFO og ungdomsklub, hvor der i dag mangler et alderssvarende tilbud til mellemtrinnet. Aktuelt laver Ungdomsskolen juniorklub 7 steder i kommunen ud fra efterspørgsel.

Der er foretaget beregninger på 2 forslag vedrørende juniorklub for 2 dage om ugen og 5 dage om ugen. Den økonomiske udgift vil være følgende:

- For 2 dages juniorklub på alle 14 matrikler med mellemtrin: 1,8 mio. kr. årligt.
- For 5 dage med juniorklub på alle 14 matrikler med mellemtrin: 4,5 mio. kr. årligt.

Formål og effekt

Formålet med etablering af juniorklubber på alle skoler er at sikre, at alle børn i 4.–6. klasse har adgang til et lokalt, trygt og meningsfuldt fritidstilbud efter skoletid.

Juniorklubberne skal:

- skabe stabile og inkluderende fællesskaber
- understøtte trivsel, dannelse og sociale kompetencer
- tilbyde aktiviteter med både fri leg, lærende elementer og medindflydelse
- sikre adgang til nærværende voksne og positive rollemodeller

Forskning viser, at fritids- og klubtilbud bidrager til børns trivsel, sociale udvikling og evne til at indgå i fællesskaber og samtidig fungerer som en vigtig almen forebyggende indsats med betydning for både adfærd, selv-værd og tilknytning til lokalsamfund.

360°-perspektiv

Etablering af juniorklubber har en tydelig sammenhæng til eksisterende politiske og strategiske rammer, da det understøtter børne- og ungepolitikens fokus på trivsel, giver fællesskaber og deltagelsesmuligheder samt bidrager til målsætninger om Styrkelse af almenområdet og forebyggelse. Derudover vil juniorklubber kunne styrke sammenhængen i det samlede børne- og ungeområde (0–18 år), understøtte arbejdet med tidlig forebyggelse frem for sen specialisering og bidrage til mål om stærkere almenområde og bæredygtig udvikling i skole- og familieområdet.

Derudover vil juniorklubber komplementere trivselsindsatser i skolen, understøtte SSP-indsatsen og kriminalpræventivt arbejde gennem almen fællesskabelse samt skabe bedre bro til foreningsliv og ungdomsklubber.

Juniorklub – Koordinatorstilling i Ungdomsskolen

Den konkrete baggrund for forslaget er et stigende behov for koordination og sammenhæng i juniorklubtilbuddet. Der opleves i dag:

- Variation i kvalitet og indhold på tværs af klubber
- Manglende fælles retning og pædagogisk udvikling
- Øget kompleksitet i målgruppen (flere børn med særlige behov)
- Behov for styrket samarbejde med skoler, SSP og fritidsaktører
- Udfordringer med at rekruttere personale til målgruppen

En koordinatorstilling vurderes nødvendig for at sikre en mere strategisk, ensartet og bæredygtig udvikling af vores Juniorklubber, som er i massiv vækst. Kort og godt ønsker Ungdomsskolen, at kunne imødekomme den efterspørgsel der er.

En koordinatorstilling i juniorklubområdet er en strategisk investering i kvalitet, sammenhæng og forebyggelse. Stillingen vil skabe værdi for både børn, medarbejdere og kommunen som helhed – og reducere risikoen for senere, mere ressourcekrævende indsatser.

Beløb: 0,6 mio. kr. årligt.

Formål og effekt

Formålet er at styrke kvaliteten, sammenhængskraften og udviklingen i juniorklubtilbuddet gennem en central koordinatorfunktion, der kan sikre fælles retning og udvikling, understøtte medarbejdere fagligt og organisatorisk, skabe bedre overgange mellem skole og fritid samt øge deltagelse og trivsel blandt børn og unge.

Den forventede effekt for børn og forældre er, at der vil være større kvalitet og ensartethed i klubtilbuddet, øget trivsel og tilhørsforhold blandt børn, bedre overgange fra skole til fritid og flere børn der fastholdes i meningsfulde fællesskaber.

Den forventede effekt for medarbejdere er, at der vil være en klarere retning og et fælles pædagogisk fundament, bedre mulighed for sparring, faglig udvikling og videndeling, mindre sårbarhed i den enkelte klub og et styrket samarbejde på tværs.

Overordnet kan det forventes en bedre udnyttelse af ressourcer gennem koordinering, styrket forebyggende indsats i forhold til mistrivsel, understøttelse af kommunens børne- og ungepolitik og øget attraktionsværdi i fritidstilbud.

360° - perspektiv

Prioriteringen hænger tæt sammen med kommunale politikker og strategier herunder børne- og ungepolitik, fritids- og kulturpolitik, tidlig indsats og forebyggelse, inklusion og deltagelsesmuligheder samt tværgående samarbejde mellem skole, fritid og sociale indsatser.

Derudover er juniorklub tæt forbundet til SSP-samarbejdet, trivselsindsatser i skolerne, overgangsprojekter (f.eks. mellem indskoling og mellemtrin) samt lokale fritids- og foreningsprojekter.

Sprogstrategi i Dagtilbud, skoler, Rådgivende team og Sundhedspleje

Der er gennem en årrække set en udvikling i retning af, at stadig flere børn har sproglige udfordringer målt i de obligatoriske sprogvurderinger af alle børn i børnehaveklasserne. Børnenes sproglige udvikling er af essentiel betydning for barnets videre udvikling og læring, idet sproget er nøglen til deltagelsen i leg, fællesskaber og læring. Derfor besluttede det tidligere BFU i 2025 en tværgående sprogstrategi, der omfatter hele børne- og ungeområdet fra Sundhedsplejen, dagplejen, daginstitutioner, skoler og tværgående støttefunktioner som PPR m.fl.

Forvaltningen har nu udarbejdet en plan for konkret implementering af sprogstrategien, herunder for den indledende kompetenceudvikling.

Formål og effekt

Der søges midler til engangsudgifter forbundet med kompetenceudvikling til medarbejdere i perioden 2027-2028.

Imødekommes ønsket om 1,2 mio. kr. (0,6 mio. kr. i 2027 og 0,6 mio. kr. i 2028) til finansiering af kompetenceudvikling ikke, vil det være nødvendigt at reducere muligheder for øvrig centralt finansieret kompetenceudvikling i dagtilbudsområdet og i skoleområdet 2027-2028.

360° - perspektiv

Opgaven med at løfte børnenes sproglige kundskaber er relateret til eksisterende strategiske mål om at styrke de almene læringsmiljøer i dagtilbud og skoler. Dette med henblik på styrkelse af såvel børnenes trivsel og deltagelse i fællesskaber som børnenes læring og faglige resultater i skolen.

Søvnklinik for børn og unge

Sundhedsplejen får mange henvendelser fra familier, som bøvler med søvnen. Det kan både være familier med helt små børn, som er svære at putte eller få til at blive i søvnen, og det kan være teenagere med indsovningsproblemer og alt for kort nattesøvn. På den baggrund har Sundhedsplejen et stort ønske om at tilbyde vejledning og sparring med vores fire nyuddannede søvnvejledere, uddannet hos Center for Søvn. Der søges om 0,5 mio. kr. årligt til styrkelse af indsatsen omkring søvnproblemstillinger.

Tilbuddet er målrettet familier med børn 0 – 16 år. Der er fokus både på de familier, hvor søvn er en uoverstigelig stor problematik, men også på at fremme gode søvnvaner i familier, hvor søvn (endnu) ikke er et problem.

Indsatsen er forankret i Sundhedsplejen. Kommunens dagtilbud, skoler, PPR og Familieafdeling vil blive tilbudt viden og sparring i form af oplæg samt tværfagligt samarbejde omkring børn/familier, som bøvler med søvnen f.eks. i regi af tværfaglige netværksmøder.

Opgaven forventes håndteret med disse fire aktiviteter:

- De 4 uddannede søvnvejledere opkvalificerer hele Sundhedsplejen, så *alle* kommunens sundhedsplejersker får et kompetenceløft i forhold til søvn. Kompetenceløftet vil både omfatte evidensbaseret viden om børn og unges søvn samt redskaber til at vejlede familier ud fra deres specifikke søvnproblematikker.
- Oprettelse af en "Søvnklinik" målrettet familier med særlige udfordringer i forhold til søvn, bemandet af de 4 søvnvejledere. I Søvnklinikken kan de øvrige sundhedsplejersker få sparring om vanskelige søvnproblematikker eller familier kan henvises direkte til vejledning hos en af søvnvejlederne.
- De 4 søvnvejledere vil tilbyde viden og sparring til Sundhedsplejens samarbejdspartnere, PPR, Dagtilbud, skole og Familieafdelingen.
- Oplæg om søvn til forældre og/eller personale i dagtilbud og skoler. Der vil blive afprøvet forskellige former og fora for oplæggene.

Formål og effekt

Formålet med en søvnklinik for børn og unge:

- Med indsatsen, at styrke **børn og unges trivsel, udvikling og læring** ved at forebygge og reducere søvnproblemer gennem en målrettet indsats, der kobler søvnvaner og skærmmadfærd når det er nødvendigt.
- På baggrund af nationale anbefalinger om skærmfri tid og et skærmfrit sovemiljø skal indsatsen støtte børn, unge og familier i at etablere **gode søvnrutiner og bæredygtige digitale vaner**, som kan forebygge mistrivsel og forbedre både mental sundhed og læringsparathed.
- Det er Sundhedsplejens ambition at blive kommunens "eksperter" på børn og unges søvn. Vi ønsker at skabe et ambitiøst og kvalificeret tilbud, der gør Sundhedsplejen i Haderslev Kommune til frontløber på dette vigtige område.
- At kommunens børnefamilier fremadrettet vil få søvnvejledning af bedste kvalitet.

Børn og unge i Haderslev skal sove godt!

360°- perspektiv

Søvn spiller en vigtig rolle i børn og unges sundhed, udvikling og trivsel på både kort og lang sigt. Under søvnen restituerer krop og psyke, og centralnervesystemet udvikles. For lidt eller for dårlig søvn er associeret med opmærksomhedsbesvær, indlæringsvanskeligheder, dårlig følelsesmæssig regulering, risiko for skader samt udvikling af overvægt og psykiske lidelser, f.eks. depression.

Søvnproblemer blandt børn og unge er udbredt og ses allerede i de tidlige leveår, hvor sundhedsplejersker hyppigt registrerer søvnvanskeligheder, som senere kan hænge sammen med udfordringer i trivsel, udvikling og overvægt. Problemer med søvnen er et emne, som belaster mange småbørnsforældre, og kan medføre udvikling eller forværring af fysiske- eller mentale helbredsproblemer, såsom angst og depression hos forældrene.

Forskningen er entydig:

- **Søvnproblemer skaber betydelige risici** for børns og unges helbred, trivsel og udvikling.
- Risiciene øges markant ved **kombinationen af søvnproblemer, skærmb brug og neuropsykiatriske vanskeligheder**.
- Søvnproblemer starter ofte tidligt, og **tidlig indsats reducerer risikoen** for senere mistrivsel og sundhedsproblemer.
- Mangel på indsats fører ofte til øget **brug af sovemedicin**, selv om problemerne ofte kan afhjælpes uden medicin.

Get2 Sport

Under SSP (Samarbejde Skole, Socialforvaltning og Politi) bidrager kommunen til Get2Sport, som er en målrettet forebyggende indsats, der arbejder for at inkludere børn og unge i sunde fællesskaber gennem idrætten.

Indsatsen retter sig især mod børn og unge fra boligområder, hvor deltagelsen i organiseret idræt traditionelt er lavere på grund af sociale og kulturelle faktorer.

Der søges om en forhøjelse af den kommunale bevilling, så der fremadrettet er 0,1 mio. kr. til sikre fortsat afholdelse af fodboldskolerne, fastholde kvaliteten i de eksisterende aktiviteter og styrke rekrutteringen af børn og unge til foreningslivet. Samtidig vil en øget finansiering bidrage til en mere langsigtet og bæredygtig indsats.

Midlerne anvendes til aktiviteter, der har til formål at skabe adgang til sunde fællesskaber gennem idrætten – særligt for børn og unge, som ellers har lavere deltagelse i foreningslivet.

Der søges samlet om 0,1 mio. kr. årligt.

Formål og effekt

Haderslev Kommune har i en årrække været en aktiv samarbejdspartner i DIF's Get2sport-indsats i samarbejde med Danmarks Idrætsforbund (DIF) og Haderslev Fodbold Klub (HFK). Formålet med indsatsen er at styrke deltagelsen i foreningslivet blandt børn og unge fra udsatte boligområder samt at understøtte de frivillige kræfter, der er fundamentet for det lokale idrætsliv.

Samspillet mellem foreningslivet og den boligsociale indsats er afgørende for at skabe adgang til idrætsfællesskaber for alle børn – også dem, der vokser op i familier uden tradition for organiseret fritidsliv.

Samlet set bidrager aktiviteterne til at styrke fællesskab, trivsel og inklusion blandt børn og unge i Haderslev Kommune.

360°-perspektiv

Det er forvaltningens vurdering, at en stærk forebyggende indsats i SSP har en væsentlig forebyggende effekt i f.t. børns trivsel og forebyggelse af kriminalitet.

Den boligsocial helhedsplan understøtter ligeledes i den koordineret indsats og spiller en central rolle i rekrutteringen af børn og unge til Get2sport-aktiviteterne. Gennem daglig tilstedeværelse i boligområderne, tæt samarbejde med skoler, daginstitutioner og familier samt opsøgende arbejde i lokalområderne bidrager helhedsplanen til at nå børn, som ellers ikke naturligt finder vej til foreningslivet.

I Haderslev Kommune bidrager Get2sport samtidig til en bredere kommunal forebyggelsesindsats. Initiativet er tæt koblet til kommunens øvrige arbejde med trivsel, integration og kriminalitetsforebyggelse, hvor samarbejdet mellem foreningsliv, kommune og boligsociale aktører er afgørende.

Indsatsen understøtter dermed flere centrale kommunale mål, herunder:

- at flere børn fra boligområder med lav foreningsdeltagelse introduceres til organiseret idræt
- at styrke trivsel og fællesskab blandt børn og unge
- at forebygge mistrivsel, ensomhed og risikoadfærd
- at understøtte skoletrivsel og positive rollemodeller
- at skabe bro mellem boligområder, skoler og det lokale foreningsliv
- at styrke frivillighed og engagement i de lokale idrætsforeninger.

Samarbejdet mellem kommune, foreningsliv og boligsociale indsatser skaber dermed en helhedsorienteret indsats, hvor idrætten fungerer som en konkret indgang til fællesskab, deltagelse og positive livsbaner for børn og unge.

Fagligt løft: Fortsat prioritering af ekstra vejledningstid i skolerne

I efteråret 2023 besluttede Børne- og Familieudvalget at afsætte midler til et fagligt løft i folkeskolerne i en treårig periode, herunder styrkelse af vejlederfunktionen og afsættelse af båndlagte ressourcer til faglig vejledning svarende til 5 timer pr. fuldtidsansat lærer.

Denne prioritering udspringer af et identificeret behov for:

- at styrke kvaliteten i undervisningen gennem tæt praksisnær sparring
- at sikre bedre implementering af faglige handleplaner (matematik og læsning)

- at understøtte arbejdet med data, progression og differentiering

Den faglige handleplan for matematik og læsning (vedtaget 2023) peger eksplicit på, at faglig vejledning er et centralt virkemiddel til at udvikle undervisningens kvalitet og elevernes læring. Samtidig forudsætter handleplanen, at vejledere både har kompetencerne og tiden til at indgå aktivt i lærernes praksis, herunder gennem sparring, co-teaching og datainformeret udvikling.

Beløb: 0,7 mio. kr. årligt.

Formål og effekt

Formålet med den fortsatte prioritering er, at:

- fastholde og videreudvikle en stærk vejlederkultur på skolerne
- sikre høj kvalitet i undervisningen gennem systematisk faglig sparring
- styrke og sikre sammenhængende i de interne og eksterne overgange
- understøtte implementeringen af kommunale handleplaner og politiske mål
- øge elevernes faglige progression og trivsel

Den forventede effekt er:

- bedre undervisningskvalitet gennem evidensbaseret vejledning
- øget faglig progression for alle elever
- styrket samarbejde mellem lærere og vejledere
- større ensartethed i kvaliteten på tværs af skoler

Handleplanen understreger, at vejledning bidrager til udvikling af undervisnings- og læringskulturen til gavn for elevernes læring.

360°- perspektiv

Prioriteringen understøtter:

- det politiske mål om, at alle børn og unge skal opnå størst mulig faglig progression
- arbejdet med datainformeret skoleudvikling
- ambitionen om høj kvalitet i undervisningen i folkeskolerne

Dette fremgår direkte af den faglige handleplan, hvor udvikling af undervisning og læringsmiljø er en fælles kommunal ambition.

Kommunens sammenhængende Børne- og Ungepolitik (godkendt af Kommunalbestyrelsen 28. marts 2023) fastslår bl.a., at alle børn og unge skal møde læringsmiljøer, hvor rammer og krav passer til deres forudsætninger, så flest mulige børn lærer og trives i det almene fællesskab. Politikken peger samtidig på behovet for tydelig faglig udvikling og sammenhæng i den pædagogiske praksis mellem universerne (børne-, junior- og ungeunivers).

De fire fælles mål for styrkelse af almenområdet tydeliggør den politiske retning for dagtilbud og skoler – herunder målet om, at alle dagtilbud og skoler udvikler evnen til at løfte alle børn og unge, så de opnår størst mulig faglig progression.

Sammenhæng til øvrige initiativer

Indsatsen hænger tæt sammen med:

- folkeskolens kvalitetsaftale herunder fagfornyelsen og indsatsen for de 10% svageste elever i dansk og matematik
- faglige handleplaner (matematik og læsning)
- kompetenceudvikling af vejledere
- udvikling af professionelle læringsfællesskaber
- anvendelse af data i undervisningsudvikling

I 2023 blev midlerne prioriteret via udviklingspuljen til Fagligt løft – faglig vejledning, hvilket understreger den politiske prioritering af området.

Distriktpuljer skoleområdet

Skolernes distriktsøkonomi finansierer specialtilbud og de såkaldte mellemformer (fleksible pædagogiske tilbud, der kombinerer elementer fra almenundervisning og specialundervisning). Grundet ubalancen på distriktsøkonomien, som hovedsagligt skyldes tidligere visitationspraksis og et stagnerende antal visitationer, kan der ikke laves/udvikles mellemformer uden at forværre denne ubalance. Dette forslag skal bidrage til, at der kan udvikles og finansieres mellemformer med fokus på styrkelse af almene læringsmiljøer, fastholde elever i almenområdet og forebygge segregering.

Der søges 3,0 mio. kr. i 2027, 3,0 mio. kr. i 2028 og 3,0 mio. kr. i 2029.

Formål og effekt

Formålet med forslaget er at skabe en økonomisk og strukturel mulighed for at udvikle og drive mellemformer, som kan understøtte flere elevers deltagelse i almene læringsmiljøer. Forslaget adresserer den nuværende ubalance i distriktsøkonomien, der primært er opstået som følge af tidligere visitationspraksis og et stagnerende antal visitationer, og som i dag begrænser skolernes handlemuligheder.

Med forslaget ønskes der:

- at styrke skolernes forebyggende og inkluderende indsatser
- at fastholde elever i almenområdet, hvor det er pædagogisk hensigtsmæssigt
- at reducere behovet for segregerende specialtilbud
- at skabe en mere bæredygtig sammenhæng mellem pædagogiske ambitioner og økonomiske rammer.

Formålet er således både pædagogisk, økonomisk og strategisk.

Den forventede effekt for eleverne, skolerne og kommunens som helhed oplistes nedenfor:

- Flere elever kan forblive i deres lokale skole og klassefællesskab.
- Elever med behov for ekstra støtte får adgang til fleksible, tilpassede tilbud uden fuld segregering.
- Eleverne får øget trivsel, kontinuitet og deltagelse i almene fællesskaber.
- Skolerne får større pædagogisk råderum til at arbejde med differentiering og inkluderende læringsmiljøer.
- Skolerne får mulighed for at udvikle mellemformer, der er fagligt funderede og økonomisk bæredygtige.
- Skolerne får mindre pres på distriktsøkonomien på sigt gennem forebyggelse frem for reaktiv visitation.
- Samlet set en bedre sammenhæng mellem økonomistyring, visitationspraksis og pædagogisk udvikling.
- Samlet set en mere langsigtet og bæredygtig anvendelse af ressourcer på specialområdet.
- Samlet set en understøttelse af kommunens overordnede mål om inklusion, tidlig indsats og færre segregerende tilbud.

360°- perspektiv

Forslaget skaber en samlet og balanceret tilgang til udvikling af mellemformer ved at koble pædagogiske ambitioner med økonomisk ansvarlighed. Det understøtter skolernes mulighed for at arbejde forebyggende og inkluderende inden for bæredygtige rammer.

- **Pædagogisk** styrkes de almene læringsmiljøer, så flere elever kan fastholdes i almenområdet gennem fleksible og målrettede indsatser.
- **Økonomisk** adresseres den nuværende ubalance i distriktsøkonomien ved at muliggøre investering i forebyggende løsninger frem for mere indgribende og omkostningstunge specialtilbud.
- **Organisatorisk** skabes bedre sammenhæng mellem visitationspraksis, økonomistyring og lokal pædagogisk udvikling.
- **Forældre- og borgerperspektivet** imødekommes ved at give flere børn mulighed for at forblive i deres lokale fællesskab med den nødvendige støtte.
- **Samfundsmæssigt** bidrager forslaget til at forebygge segregering og understøtter kommunens langsigtede mål om inkluderende og robuste fællesskaber.

Samlet set giver forslaget et solidt ledelsesmæssigt grundlag for at udvikle mellemformer, der både er pædagogisk meningsfulde og økonomisk holdbare.

Særtakst Louiseskolen (multiple udfordringer)

Louiseskolen har et stigende antal elever med multiple udfordringer, hvilket vil sige, at eleverne har flere forskellige og sammensatte vanskeligheder, der påvirker deres trivsel, udvikling og deltagelse i fællesskabet. Udgiften til disse elever er en skoleudgift i størrelsesorden 0,550 mio. kr. årligt pr. elev. I dag modtager Louiseskolen en takst på ca. 0,330 mio. kr. årligt pr. elev.

Hertil kommer udgifter til fritidsordning, som er delvist forældrebetalt og udgifter til hjælpemidler. Sidst nævnte er individuel for det enkelte barn. En samlet takst for skole, fritidsordning og hjælpemidler er beregnet til ca. 0,650 mio. kr. årligt pr. elev plus en udvidet fritidstakst. Det er en merudgift på 0,320 mio. kr. årligt pr. elev. Der forventes 8 multiple elever i skoleåret 2026/2027, hvilket giver en merudgift på 2,6 mio. kr. årligt.

Der søges 2,6 mio. kr. årligt.

Formål og effekt

Prioriteres der ikke yderligere midler til elever med multiple udfordringer, vil finansieringen skulle ske fra Louiseskolens øvrige opgaver.

Formålet med at afsætte yderligere midler til skolebørn med multiple udfordringer er at sikre, at børnene får de nødvendige og rettidige pædagogiske og specialiserede indsatser, som understøtter deres trivsel, læring og udvikling i skolens fællesskaber.

360°- perspektiv

Merudgiften til børn med multiple udfordringer afspejler ikke et højere serviceniveau, men derimod en stigende kompleksitet i et stigende antal børns behov. Tilførsel af ekstra midler vil bidrage til en mere budgetrealistisk styring på Louiseskolen. Der vil løbende blive arbejdet med en stram og ansvarlig økonomistyring.

5.3. Kultur- og Fritidsudvalget

Kultur- og Fritids udvalget har fremført følgende udfordringer og prioriteter:

(Beløb i mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Udvalgets øvrige prioriteter:				
- Drift af ny svømmefacilitet i Haderslev	-	-	-	10,000
- Omklædningsfaciliteter i Sydbyen	0,200	0,200	0,200	0,200
- Etablering af kulturskolelinje – visuel kunst	0,750	0,750	0,750	0,750
- Øget driftstilskud til folkeoplysende aktiviteter - Vojens Hallerne	0,242	0,242	0,242	0,242
- Øget driftstilskud til Is-Arena – Vojens Hallerne	2,713	2,713	2,713	2,713
- Øget driftstilskud til terapibassin – Vojens Hallerne	-	0,883	0,794	0,706
- Dækning af underskud for 2025 – Vojens Hallerne	2,900	-	-	-
- Dækning af udgifter ved prisstigninger over 5% på energi – Vojens Hallerne	-	-	-	-
- Museum Sønderjylland – øget driftstilskud	0,750	0,750	0,750	0,750
- Løft af budget til aftenskoler	0,132	0,132	0,132	0,132
- Dækning af udgifter til frivillige i de folkeoplysende forummer	0,100	0,100	0,100	0,100
- Idrætskoordinator – Idræt på tværs	0,250	0,600	0,600	0,600
- Drift af kunstgræsbaner i Starup	-	-	-	0,300
- Liv på Havnen	0,650	0,650	0,650	0,650
Udvalgets øvrige prioriteter, I alt	8,687	7,020	6,931	17,143
Driftsudgifter i alt	8,687	7,020	6,931	17,143

5.3.1. Udvalgets øvrige prioriteter

Drift af ny svømmefacilitet i Haderslev Kommune

Haderslev Kommune har besluttet at udvikle en ny svømmefacilitet i Haderslev by og afsætter samlet set en anlægssum på 170,0 mio. kr. til dette formål. Processen frem mod en ny svømmefacilitet involverer bl.a. eksisterende faciliteter, indhold i ny facilitet, placering af anlæg, samt vurdering af drifts- og ejerkonstruktioner.

Vurderinger af driftsniveauet er ca. 8-10 mio. kr. årligt, idet vi for nuværende ikke kender det præcise facilitet-sindhold m.v. Svømmefaciliteterne forventes at stå færdige i 2030.

Omklædningsfaciliteter i Sydbyen

Brugerne af de kommunale boldbaner i Sydbyen ved Kløvermarksskolen oplever stort pres på de eksisterende omklædningsfaciliteter i DSI Haderslev KFUM Idræts Klubhus. Foreningen FC6100 og KFUM Klubhus har sammen søgt om og modtaget midler til etablering af fire omklædningsfaciliteter som tilbygning til KFUMs Klubhus. Ved tildeling af anlægsmidler, var der oplyst anslåede driftsudgifter på årligt 0,200 mio. kr., der er behov for at få tilført. Tilførslen af driftsmidlerne vil sikre driften af omklædningsfaciliteterne, til gavn for foreninger og øvrige brugere af boldbanerne.

Formål:

De tilførte driftsmidler vil sikre driften af de kommende omklædningsfaciliteter, hvilket igen er med til at sikre at der kan indgås endelig aftale om etablering. Med de kommende omklædningsfaciliteter, vil behovet være opfyldt for området.

Effekt:

Brugerne af boldbanerne vil kunne udvikle på benyttelsen af banerne, da der nu vil være mulighed for flere brugere med de dertil nødvendige omklædningsfaciliteter.

Perspektiv mod 2030:

Muligheden for at udøve fritids- og foreningsaktiviteter understøtter attraktive rammer for bosætning. Investeringen i omklædningsfaciliteter ved boldbanerne i Sydbyen bidrager til at fastholde og udvikle brugen af lokale fritidstilbud, som er en del af de forhold, der indgår i vurderingen af et attraktivt lokalsamfund.

Etablering af kulturskolelinje – visuel kunst

Kultur- og Fritidsudvalget (2022-2025) har med godkendelse af den nye strategi for Haderslev Musikskole, beredt vejen for at musikskolen udvikler sig i retning af en musik- og kulturskole. Haderslev Musik- og Kulturskole er nu klar med bud på det første kulturskolefag inden for visuel kunst. Linjen skal skabe tydelige, attraktive forløb for børn og unge, hvor kunstnerisk praksis, fællesskab og fordybelse går hånd i hånd. Musikskolen forventer en årlig udgift for kulturskolelinjen på 0,750 mio. kr.

Visuel kunst:

Den nye kulturskolelinje inden for visuel kunst vil rumme fag som tegning, maleri, grafik og digitale billedformer. Linjen giver børn og unge mulighed for at arbejde undersøgende og samskabende med både individuelle og kollektive udtryk. Samtidig åbner den op for andre indgange til deltagelse, så flere børn og unge kan finde deres plads i kulturskolens fællesskaber og spejle sig i et bredere kunstnerisk landskab.

Formål:

- At udvikle stærke, sammenhængende læringsmiljøer inden for visuel kunst
- At styrke børn og unges kreative kompetencer, dannelse og personlige udtryk
- At skabe forpligtende fællesskaber og tydelige veje til talentudvikling
- At positionere kulturskolen som et centralt kraftcenter for kunst og kultur

Effekt:

- Øget trivsel, selvtillid og deltagelse blandt børn og unge
- Stærkere ungemiljøer og varig tilknytning til meningsfulde fællesskaber
- Tættere kobling mellem skole, fritid og kulturliv
- En tydeligere profil og øget tiltrækningskraft for kulturskolen

Perspektiv mod 2030:

Kulturskolelinjerne er et vigtigt skridt mod en kulturskole, der i 2030 fungerer som samlingspunkt for stærke unge kunstmiljøer, hvor breddedeltagelse og talentudvikling går hånd i hånd, og hvor nye samarbejder og læringsformer skaber værdi for hele kommunen.

Øget driftstilskud til folkeoplysende aktiviteter – Vojens Hallerne

Vojens Hallerne ønsker et øget årligt driftstilskud på 0,242 mio. kr. til at bringe en flerårig underskudsdrift i balance. Vojens Hallerne modtager i 2026 driftstilskud på 8,182 mio. kr. til folkeoplysende aktiviteter. Dette ønskes øget med 0,242 mio. kr. så det samlede driftstilskud til folkeoplysende aktiviteter årligt kommer til at være på 8,424 mio. kr.

Vojens Hallerne tilføjer:

”Den flerårige ubalance skyldes flere faktorer – stigende energipriser især, men også adskillelse fra kommune mod fondsdrevet center og en voksende renoveringsopgave, da centeret er bedaget og slidt. Herudover er vores driftskapacitet på personalesiden presset grundet mange vedligeholdelsesopgaver, skoleordningsskøjteløb og et højnet fokus på ispleje i ishaller og anden energioptimering andre steder i centeret, for at holde Vojens Hallerne så energirigtige og miljørigtige som muligt. Vi kæmper med en stor afspadseringspukkel og har svært ved at nå alle opgaver.”

Formål:

Vojens Hallerne ønsker at skabe en sund platform for fremtidig drift.

Perspektiv mod 2030:

Muligheden for at udøve fritids- og foreningsaktiviteter understøtter attraktive rammer for bosætning.

Øget driftstilskud til is-arena – Vojens Hallerne

Vojens Hallerne ønsker et øget årligt driftstilskud på 2,713 mio. kr. til drift af is-arenaen for at bringe en flerårig underskudsdrift i balance. Vojens Hallerne modtager i 2026 driftstilskud på 2,992 mio. kr. til drift af is-arenaen. Dette ønskes øget med 2,713 mio. kr. så det samlede driftstilskud til is-arenaen årligt kommer til at være på 5,705 mio. kr.

Vojens Hallerne tilføjer:

”Den flerårige ubalance skyldes flere faktorer – stigende energipriser især, men også adskillelse fra kommune mod fondsdrevet center og en voksende renoveringsopgave, da centeret er bedaget og slidt. Herudover er vores driftskapacitet på personalesiden presset grundet mange vedligeholdelsesopgaver, skoleordningsskøjteløb og et højnet fokus på ispleje i ishaller og anden energioptimering andre steder i centeret, for at holde Vojens Hallerne så energirigtige og miljørigtige som muligt. Vi kæmper med en stor afspadseringspukkel og har svært ved at nå alle opgaver.”

Formål:

Vojens Hallerne ønsker at skabe en sund platform for fremtidig drift.

Perspektiv mod 2030:

Muligheden for at udøve fritids- og foreningsaktiviteter understøtter attraktive rammer for bosætning.

Øget driftstilskud til terapibassin – Vojens Hallerne

Ifølge Vojens Hallerne forventes det, at terapibassinet er klar til brug fra juni 2027. Der forventes en indkørringsperiode over 5 år, inden det fulde indtjeningspotentiale er realiseret. Vojens Hallerne fik i budgetforliget 2026-2029 bevilget 0,600 mio. kr. årligt til drift af terapibassinet, så der søges om det resterende tilskud, der er behov for jf. nedenstående.

Vojens Hallerne tilføjer:

Driftsudgifter (el, vand og varme) er beregnet af Rambøll efter indhentede erfaringstal, mens driftsudgifter til service og vedligeholdelse m.m. er sammenligningstal fra Fjordskolen i Kruså. Lønudgifter er budgetteret af Vojens Hallerne.

I alt ønskes kommunalt tilskud som følger:

2027 – drift fra juni og 50% forventning til udlejning 0,618 mio. kr.
 2028 - fuld drift og 50% forventning til udlejning 1,483 mio. kr.
 2029 - fuld drift og 75% forventning til udlejning 1,394 mio. kr.
 2030 - fuld drift og 100% forventning til udlejning 1,306 mio. kr.

Idet der allerede er bevilget 0,600 mio. kr., ønskes der i denne budgetforhandling:

2027 – drift fra juni og 50% forventning til udlejning -
 2028 - fuld drift og 50% forventning til udlejning 0,883 mio. kr.
 2029 - fuld drift og 75% forventning til udlejning 0,794 mio. kr.
 2030 og frem - fuld drift og 100% forventning til udlejning 0,706 mio. kr.

Formål:

Terapibassinet er til gavn for ældre, gangbesværede, folk med behov for genoptræning og generelt til velvære. Det øgede driftstilskud er med til at opbygge en sund økonomisk platform til fremtidig drift af Vojens Hallerne.

Perspektiv mod 2030:

Muligheden for at udøve fritids- og foreningsaktiviteter understøtter attraktive rammer for bosætning.

Dækning af underskud 2025 – Vojens Hallerne

Vojens Hallerne søger om underskudsdækning af det fremkomne resultat fra 2025, der viser et underskud på 2.900 t.kr.

Vojens Hallerne tilføjer:

Budget for 2025 var med et forventet underskud på 600 t.kr., men ender ca. 2.300 t.kr. under denne forventning. Det ekstra underskud fremkommer primært fra øgede energiudgifter, - renoverings- og serviceudgifter, - udgifter til adskillelse fra kommunen såsom advokat, rådgivning og revisor og sidst til software og IT.

Formål:

At skabe en sund platform for fremtidig drift af Vojens Hallerne.

Perspektiv mod 2030:

Muligheden for at udøve fritids- og foreningsaktiviteter understøtter attraktive rammer for bosætning.

Dækning af udgifter ved prisstigninger over 5% på energi – Vojens Hallerne

Vojens Hallerne ønsker en kommunal garanti ved prisstigninger over 5%, en direkte kommunal afregning på energi eller en løsning med fastprisaftale på el med dertil hørende højere udgift.

Vojens Hallerne tilføjer:

Vojens Hallerne er utrolig følsomme overfor prisstigninger af energipriserne. Forbruget af både el, vand og fjernvarme svinger kun få procent fra år til år. Derfor kommer usikkerheden primært fra stigning i priser.

I nærværende budget er indlagt en delvis fastprisaftale på el, som Vojens Hallerne har forhandlet hjem via Energi Fyn. Den er dog hentet inden verdenssituationen bød på krig i Mellemøsten. Derfor ønsker Vojens Hallerne at indgive et revideret ønske på el-aftalen op til de endelige forhandlinger i efteråret.

Formål:

At skabe en sund platform for fremtidig drift af Vojens Hallerne.

Museum Sønderjylland – øget driftstilskud

Museets udspil adresserer konkret anbefalingerne i den sønderjyske kulturprofil, udarbejdet af Kulturens Analyseinstitut for de fire sønderjyske kommuner. Her opfordres kommunerne til at prioritere de dele af kulturlivet, som kan italesætte "Sønderjylland som et unikt historisk område". Denne anbefaling flugter med, at Museum Sønderjylland ved museumsreformen er blevet kategoriseret som et af landets fem vigtigste museer (international betydning).

Med dette afsæt lægger vi op til følgende prioriteringer i aftalen med kommunerne:

- Realisering af Helhedsplan for museet i Tønder.
- Realisering af Den historiske Destination Sønderborg-Dybbøl samt ny familievenlig formidling af her-tugernes liv og betydning på Sønderborg Slot.
- Nyt museumsfyrtårn til Aabenraa (Glødelampen).
- Helhedsplan og relancering af museet i Gram.
- Styrket kommunikation og markedsføring af de store projekter – også med henblik på at tiltrække fondsmidler.
- Gøre vores store museer til rekreative udflugtsmål for familier og turister.
- Flere arrangementer, der fremmer (kultur)frivillighed lokalt.
- Gratis undervisning til alle sønderjyske skolebørn.

Alle ovennævnte indsatser er kvalificeret i en god dialog med SØKUKOs forhandlingsdelegation, som også omfattede eventuelle konsekvenser, hvis tilskuddet ikke øges. Museum Sønderjylland har løbende tilpasset driften til et vigende offentligt tilskud, men har med et træk på egenkapitalen udskudt det indgreb, som aktualiseres af nedgangen i statstilskud.

En forøgelse af det kommunale driftstilskud på 3,0 mio. kr. årligt vil efter en per capita-udregning fordele sig som følger:

Haderslev Kommune 0,750 mio. kr. årligt.

Tønder Kommune: 0,480 mio. kr. årligt.

Sønderborg Kommune 0,990 mio. kr. årligt.

Aabenraa Kommune 0,780 mio. kr. årligt.

Løft af budget til aftenskoler

Fritidssamvirket ønsker, at der afsættes flere midler til aftenskolerne i Haderslev Kommune for at imødegå markant stigende udgifter og sikre fortsat udbud af folkeoplysende voksenundervisning. Fritidssamvirket estimerer 0,132 mio. kr. årligt.

De fire flerstrengede aftenskoler i kommunen – AOF Center Sydjylland, FOF Sydjylland, FOF Sønderjylland og LOF Syd – har i fællesskab gjort opmærksom på et stigende økonomisk pres. Aftenskolerne oplever særligt væsentlige merudgifter som følge af de seneste overenskomster, der har medført betydelige stigninger i lærer- og lederlønninger.

Samtidig har aftenskolerne allerede i 2025 afviklet og planlagt aktiviteter, som ikke fuldt ud kan rummes inden for den eksisterende budgetramme. Uden en justering af budgettet risikerer kommunen et reduceret udbud af aftenskoleaktiviteter og dermed færre folkeoplysende tilbud til borgerne.

Formål:

At sikre aftenskolerne økonomisk bæredygtige rammer, så de fortsat kan tilbyde relevante og varierede undervisnings- og oplysningsstilbud til voksne borgere i Haderslev Kommune.

Effekt:

- Fastholdelse af et bredt og lokalt forankret aftenskoletilbud
- Bedre sammenhæng mellem aftenskolernes opgaver og økonomiske vilkår
- Reduceret risiko for nedlæggelse af hold og aktiviteter
- Styrkelse af livslang læring og aktiv deltagelse i lokalsamfundene

Langsigtet perspektiv og sammenhæng med 2030-ambitioner:

Aftenskolernes aktiviteter bidrager til lokale fritids- og læringstilbud for voksne borgere. Et fortsat bredt udbud af aftenskoletilbud indgår som en del af de samlede rammer, der understøtter attraktive lokalsamfund og bosætning i Haderslev Kommune.

Dækning af udgifter til frivillige i de folkeoplysende forummer

Fællesrådet fremsætter på vegne af de 21 frivillige i Samvirkerne (fra august 2026 benævnt Forummerne) ønske om, at der afsættes midler til dækning af kørselsudgifter samt til indkøb af tablets til arbejdsbrug i Forummerne.

Forummerne er Haderslev Kommunes lovpligtige Folkeoplysningsudvalg og fungerer – på linje med Seniorrådet og Handicaprådet – som et bindeled mellem det politiske niveau, forvaltningen og foreningernes bagland.

Asymmetri i vilkår mellem lovpligtige fora:

Selvom Forummerne er et lovpligtigt udvalg og varetager en central rolle i det kommunale demokrati, er der i dag markant forskellige vilkår mellem Forummerne og øvrige lovpligtige råd som Seniorrådet og Handicaprådet.

Denne asymmetri betyder, at frivillige i Forummerne selv afholder udgifter til transport i forbindelse med møder og aktiviteter samt til nødvendige digitale arbejdsredskaber, mens medlemmer af andre lovpligtige råd modtager diæter og har mulighed for at få dækket kørselsudgifter.

Forskellen i vilkår står ikke mål med Forummernes opgaver, ansvar og forventede engagement.

Ønskede midler:

Forummerne ønsker derfor mere rimelige og tidssvarende rammer for deres arbejde og anmoder om følgende årlige bevillinger:

- 0,050 mio. kr. årligt til dækning af udgifter til tablets og relateret udstyr (indkøb og løbende udskiftning)
- 0,050 mio. kr. årligt til dækning af kørselsgodtgørelse i forbindelse med møde- og udvalgsarbejde

Formål:

At reducere de private udgifter, der i dag er forbundet med frivilligt arbejde i kommunale fora, og at mindske den nuværende skævhed i vilkår mellem kommunens lovpligtige råd og udvalg.

Effekt:

- Øget oplevelse af anerkendelse og værdsættelse blandt de frivillige
- Styrket mulighed for at tiltrække og fastholde engagerede frivillige
- Øget sammenhæng og rimelighed i kommunens praksis for lovpligtige råd og udvalg

Langsigtet perspektiv og sammenhæng med 2030-ambitioner:

Forummerne bidrager til dialogen mellem foreninger, forvaltning og det politiske niveau på det folkeoplysende område. Hensigtsmæssige rammer for arbejdet understøtter denne funktion. Det indgår som en del af de samlede rammer omkring fritids- og foreningslivet, som har betydning for attraktive lokalsamfund og bosætning i Haderslev Kommune.

Idrætskoordinator – Idræt på tværs

Idrætssamvirket i Haderslev Kommune ønsker, at der afsættes 0,600 mio. kr. årligt til et årsværk, som kan sikre en fast og forpligtende koordinering mellem kommunens SFO'er og de lokale idrætsforeninger. Erfaringerne fra Idrætssamvirkets projekt "Idræt på tværs" viser tydeligt, at der er et betydeligt uudnyttet potentiale i samarbejdet mellem SFO'er og foreningslivet. Samtidig viser erfaringerne, at samarbejdet i dag er sårbart, personafhængigt og vanskeligt at opretholde uden en dedikeret koordinerende funktion. Manglen på en fast organisatorisk ramme betyder, at gode initiativer ikke forankres, og at børn mister adgangen til et aktivt fritidsliv, selvom både skoler, SFO'er og foreninger har viljen til samarbejde.

Formål:

At skabe en stabil og sammenhængende struktur for samarbejdet mellem SFO'er og idrætsforeninger, så flere børn får tidlig adgang til idræt, bevægelse og fællesskaber i lokalområdet.

Effekt:

- Flere børn introduceres til foreningsidræt i en tidlig alder
- Styrket rekruttering og fastholdelse i idrætsforeningerne
- Bedre sammenhæng mellem skole, SFO og fritidsliv
- Aflastning af skoler, SFO'er og frivillige foreninger gennem central koordinering

Langsigtet perspektiv og sammenhæng med 2030-ambitioner:

Samarbejdet mellem SFO'er og idrætsforeninger bidrager til fritids- og foreningsaktiviteter for børn i lokalområderne. En bedre koordinering kan understøtte deltagelsen i disse tilbud. Det indgår som en del af de samlede rammer for fritidslivet, der har betydning for attraktive lokalsamfund og bosætning i Haderslev Kommune.

Drift af kunstgræsbaner i Starup

Starup UIF ønsker etablering af en 11-mandskunstgræsbane og en 5-mands kunstgræsbane i Starup og driften til disse forventes at være 0,300 mio. kr. årligt.

Formål:

Formålet er at skabe flere og bedre faciliteter til medlemmerne i Starup UIF, der nu oplever et stigende pres på deres udendørs baner/faciliteter med alt for mange medlemmer til den mængde baner der er til rådighed - faciliteterne har ikke fulgt med den udvikling der er oplevet i klubben og omkring Starup.

Langsigtet perspektiv og sammenhæng med 2030-ambitioner:

Muligheden for at udøve fritids- og foreningsaktiviteter understøtter attraktive rammer for bosætning. Investeringen i kunstgræsbaner i Starup bidrager til at fastholde og udvikle brugen af lokale fritidstilbud, som er en del af de forhold, der indgår i vurderingen af et attraktivt lokalsamfund.

Liv på Havnen

Liv på Havnen har til formål at skabe et aktivt, attraktivt og inkluderende havneområde i Haderslev, hvor borgere, besøgende, turister og aktører langs havnen og byen mødes. For at fortsætte arbejdet med at styrke en aktiv havnefront ønskes der 0,650 mio. kr. årligt.

Formål:

Initiativet understøtter fællesskab, kultur, fritidsliv og lokale aktører gennem aktiviteter og events, der øger

livskvalitet og styrker brugen af byens maritime og rekreative områder. Så formålet er klart – at skabe mere liv på havnen.

Perspektiv:

Projektet bidrager direkte til realiseringen af kommunale strategier om bosætning, turisme og erhvervsudvikling. Ved at udvikle havnen som samlingspunkt styrkes Haderslevs profil som en attraktiv kommune at bo, leve og besøge. Samtidig understøtter indsatsen politiske målsætninger om bæredygtig byudvikling, borgerinddragelse og oplevelsesøkonomi, hvor investeringer i byrum og aktiviteter skaber både social og økonomisk værdi på længere sigt. Ved at udvikle havnen som et levende samlingspunkt styrkes Haderslevs identitet og konkurrenceevne som kommune.

Liv på Havnen skaber værdi på flere niveauer:

- **Bosætning og attraktivitet:** Et levende havnemiljø gør kommunen mere attraktiv for nuværende og potentielle borgere, særligt familier og tilflyttere, der efterspørger aktive byrum og stærke fællesskaber.
- **Turisme og branding:** Flere arrangementer og oplevelser ved havnen tiltrækker turister og dagsbesøgende, hvilket styrker kommunens synlighed og omsætning i lokalområdet.
- **Fællesskab og trivsel:** Liv på Havnen samler mennesker på tværs af generationer og skaber nye fællesskaber. Det bidrager blandt andet til at mindske ensomhed – særligt blandt ældre – gennem uformelle mødesteder og fælles oplevelser.
- **Styrkelse af bylivet:** Arrangementer planlægges med hensyn til byens øvrige liv og åbningstider, hvilket betyder, at mange besøgende også lægger vejen forbi bymidten før eller efter aktiviteter på havnen. Det understøtter samspillet mellem havn og by og skaber øget aktivitet begge steder.
- **Involvering af lokale aktører:** Lokale foreninger inviteres aktivt ind og får blandt andet mulighed for at bruge Dramaten som scene og vindue for deres kunnen. Det styrker foreningslivet, synligheden og rekrutteringen til lokale fællesskaber.
- **Sammenhæng på havnefronten:** Initiativer som *Forår på Havnen* styrker samarbejdet mellem aktører langs hele havnefronten og skaber en fælles fortælling og oplevelse af området.
- **Udnyttelse af eksisterende potentialer:** Havnen aktiveres som ressource, hvilket giver større afkast af allerede eksisterende anlæg og investeringer.
- **Effektiv ressourceudnyttelse:** For relativt få midler skabes der markant mere liv og aktivitet på havnen, hvilket giver en høj samfundsmæssig værdi af de investerede ressourcer.
- **Sammenhæng i kommunen:** Projektet skaber synergi mellem bymidte og havn og dermed binde byen bedre sammen som destination og levested.

Samlet set understøtter Liv på Havnen en langsigtet, bæredygtig udvikling, hvor investeringer i byliv og oplevelser både skaber social værdi, øget trivsel og økonomisk vækst for Haderslev Kommune.

5.4. Senior- og Sundhedsudvalget

Senior- og Sundhedsudvalget har fremført nedenstående udfordringer og prioriteter:

(Beløb i mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Udvalgets udfordringer:				
- Konsekvenser af sundhedsreformen	-	-	-	-
- Hiort Lorenzens Vej - tomgangsleje	0,8	0,8	0,8	0,8
- SOSU-elever: Konsekvenser af ny trepartsaftale	4,4	4,4	4,4	4,4
- Forsikring på biler	1,2	1,2	1,2	1,2
Udvalgets udfordringer i alt	6,4	6,4	6,4	6,4
Udvalgets øvrige prioriteter:				
- Styrkelse af fagligheden i hjemmeplejen	5,0	8,0	11,0	11,0
- Kompetenceudvikling og on-boarding	7,0	7,0	7,0	7,0
- SOSU-elever: Arbejdsværdi	8,7	8,7	8,7	8,7
Udvalgets øvrige prioriteter i alt	20,7	23,7	26,7	26,7
Driftsudgifter i alt	27,1	30,1	33,1	33,1

5.4.1. Udvalgets udfordringer

Konsekvenser af sundhedsreformen

Sundhedsreformen 2024 træder i kraft 1. januar 2027. Med sundhedsreformen nedlægges den kommunale medfinansiering (KMF), og der flyttes en række opgaver fra kommunerne til regionerne vedrørende midlertidige pladser, akutsygepleje, patientrettet forebyggelse, specialiseret rehabilitering samt avanceret og specialiseret genoptræning. Opgaveflytningen og nedlæggelsen af KMF betyder, at et markant beløb flyttes ud af kommunerne, hvilket vil få byrdefordelingsmæssige konsekvenser for kommunerne. Derfor etableres der i en overgangsperiode frem til og med 2028 en likviditetsneutral overgangsordning med henblik på at håndtere byrdefordelingsmæssige konsekvenser for kommunerne.

Overgangsordningen er ikke på plads endnu, da den bliver justeret i forbindelse med, at resultaterne fra ministeriets revisorgodkendte opgørelser af kommunernes regnskaber indberettes. Den eksakte økonomiske udfordring kendes således ikke på nuværende tidspunkt.

Hiort Lorenzens Vej - tomgangsleje

Haderslev Kommune hæfter for de ældreboliger, der står tomme. Hiort Lorenzens Vej har i alt 58 boliger. 24 boliger skal bruges til midlertidige pladser. Der er derfor 34 boliger, hvor Haderslev Kommune skal betale for tomgangslejen. Tomgangslejen for de 34 boliger på Hiort Lorenzens Vej beløber sig til 3,0 mio. kr. årligt. (7.447 kr. pr. mdr. pr. bolig).

Derudover forventes tomgangsleje til kommunens øvrige ældreboliger på ca. 1,2 mio. kr. årligt.

Budgettet til tomgangsleje er i 2027 og frem på 3,4 mio. kr. Det giver en udfordring på 0,8 mio. kr. fra 2027 og frem til boligerne på Hiort Lorenzens Vej bliver taget i brug.

SOSU-elever: Konsekvenser af ny trepartsaftale

I december 2025 blev der indgået en ny trepartsaftale, der har betydning for kommunens SOSU-elevområde. Den nye trepartsaftale betyder, at Haderslev Kommune er forpligtet til at uddanne ca. 20 SOSU-elever mere pr. år. Derudover skal alle kommunens SOSU-elever i perioden 01.01.2027 frem til 31.12.2029 fuldt aflønnes allerede fra Grundforløb 2.

Konsekvensen af 20 ekstra SOSU-elever er, at man bør opnormere med 1 læringsvejleder for at sikre alle SOSU-eleverne den nødvendige vejledning i deres uddannelsesforløb.

Den forventede udgift af trepartsaftalen er estimeret til at være 4,4 mio. kr. årligt. Kommunerne har ikke modtaget midler til dækning af konsekvenserne fra den nye trepartsaftale i Lov- og cirkulæreprogrammet.

Forsikring på biler

Haderslev Kommunes forsikringsselskab har i foråret 2026 varslet markante prisstigninger på forsikringerne af kommunes biler.

I 2025 var præmien 5.474 kr. pr. bil, hvilket betød en samlet udgift for Senior og Rehabilitering på 0,7 mio. kr. for bilforsikringerne. I 2026 er præmien 8.139 kr. pr. fossil bil og 16.266 kr. pr. elbil, hvilket giver en samlet udgift på 1,8 mio. kr. for Senior og Rehabilitering. For Sundhed og Forebyggelse er der sket en stigning fra 0,1 mio. kr. i 2025 til 0,2 mio. kr. i 2026.

Der er ingen forventning om, at forsikringspræmierne falder i 2027, hvorfor Senior- og Sundhedsudvalget fremover har en årlig udfordring på 1,2 mio. kr.

5.4.2. Udvalgets øvrige prioriteter

Styrkelse af fagligheden i hjemmeplejen

Der er et ønske om styrkelse af faglighed ved en ændret sammensætning af personalet over tid. I dag er personalesammensætningen 32 % SOSU-assistent, 61 % SOSU-hjælper og 7 % uuddannede. Ønsket er fremover at øge fagligheden og kompetencerne til 45 % SOSU-assistent og 55 % SOSU-hjælper.

Da indfasningen skal ske over tid, anbefales en indfasningstrappe.

Beløb: 5,0 mio. kr. i 2027, 8,0 mio. kr. i 2028 og 11,0 mio. kr. i 2029 og frem.

Kompetenceudvikling og on-boarding

For personalet i kommunens hjemme- og sygepleje samt på plejehjemmene er der i år 2027 gennemsnitligt 3 dage til kompetenceudvikling pr. fuldtidsansat. Det er det antal dage, som budgetterne muliggør til kompetenceudvikling. Disse dage skal dække alt fra onboarding af nye medarbejdere, årlig vedligeholdelse af kompetencer via e-læring, sidemandsoplæring, monofaglige kompetenceudvikling samt tværfaglig kompetenceudvikling. Det antal dage er ikke tilstrækkelig, når fagpersonalet skal have en god onboarding ved deres ansættelsesstart og kompetenceudvikles løbende hen over deres ansættelse.

Der ønskes derfor, at antallet af dage til kompetenceudvikling af personalet i kommunens hjemme- og sygepleje samt på plejehjemmene hæves fra gennemsnitligt 3 dage pr. år til gennemsnitligt 6 dage pr. år.

Beløb: 3 ekstra kompetenceudviklingsdage for alle SOSU-personale og sygeplejersker i Senior og Rehabilitering vil koste 7,0 mio. kr. årligt.

SOSU-elever: Arbejdsværdi

Haderslev Kommunes distrikter og institutioner oplever, at de bliver udfordret af, at den arbejdsværdi, der betales for SOSU-elevernes arbejde, ofte er højere end den reelle arbejdsværdi, som SOSU-eleverne reelt kan levere.

Ønsket er at sikre, at distrikterne og institutionerne kan være gode praktiksteder for kommunens SOSU-elever, og at man ikke er nødt til at kalkulere med, at SOSU-eleverne leverer en arbejdsværdi, som de ikke er i stand til at indfri. Den nuværende arbejdsværdi kombineret med den nuværende økonomiske situation gør, at SOSU-eleverne er nødt til at indfri arbejdsværdien – alternativt er det faste personale nødt til at løbe hurtigere for at nå de opgaver, der skal løses.

Beløb: 8,7 mio. kr. pr. år.

5.5. Social- og Handicapudvalget

Social- og Handicapudvalget har fremført nedenstående udfordringer og prioriteter:

(Beløb i mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Udvalgets udfordringer:				
- Stigning i udgiften til det udenkommunale voksenområde	21,0	21,0	21,0	21,0
- Stigning i udgiften til det egne botilbud på voksenområdet	10,0	10,0	10,0	10,0
- Stigning i udgiften til DSI Odinsgaard	3,0	3,0	3,0	3,0
- Socialpædagogisk støtte til udsatte borgere efter § 85a	1,2	1,2	1,2	1,2
- Borgere på forsorgshjem	1,3	1,3	1,3	1,3
- Krisecenter	1,5	1,5	1,5	1,5
Udvalgets udfordringer i alt	38,0	38,0	38,0	38,0
Udvalgets øvrige prioriteter:				
- Rusmiddelcenter 1 behandler	0,6	1,1	1,1	1,1
- Movebehandling unge under 18 år	1,0	1,0	1,0	1,0
- Akustisk assistent – medfinansiering operatør	0,6	0,6	0,6	0,6
Udvalgets øvrige prioriteter i alt	2,2	2,7	2,7	2,7
Driftsudgifter i alt	40,2	40,7	40,7	40,7

5.5.1. Udvalgets udfordringer

Stigning i udgiften til det udenkommunale voksenområde

Udgifterne til det specialiserede voksenområde har erfaringsmæssigt udviklet sig mere end den fastsatte løn- og prisudvikling, som budgetterne årligt fremskrives med. KL har opgjort, at udgiftsstigningen fra årene 2018 til 2025 samlet har været 18 %. Aktuelt forventes budgettet for 2026 et merforbrug på 27,8 mio.kr. efter statsrefusioner.

Prognosen er udarbejdet på baggrund af det aktuelle kendskab til borgergrundlaget (CPR-niveau).

Prognosen omfatter både borgere med nuværende behov samt borgere, som allerede er kendt, men først forventes at få behov senere på året. Beregningerne tager udgangspunkt i gældende takster og er opgjort under hensyntagen til gældende regler for statsrefusion. Prognosen opdateres løbende i takt med ny viden og ændringer i borgergrundlaget.

Det forventes ikke, at fremtidige opfølgninger/revurderinger kan reducere udgifterne i tilstrækkelig grad til at imødegå fremtidige prisstigninger. Der ses en stigning i andelen af borgersager over 2 mio. kr. I 2022 var der 12 borgere, hvis indsatser kostede mere end 2 mio. kr. I 2025 var antallet steget til 20 borgere, og i 2026 forventes 27 borgere, at koste mere end 2 mio. kr. årligt. Den samlede udgift til borgere over 2 mio. kr. årligt er steget med 50,7 mio. kr. eksklusiv statsrefusioner fra 2022 til 2025.

Generelt ses stigende udgifter til indsatser på området, som dels skyldes prisfremskrivninger, men også stigende kompleksitet hos borgerne.

Beløb: 21 mio. kr. årligt.

Stigning i udgiften til det egne botilbud på voksenområdet

Flere faktorer gør det svært at skabe balance i økonomien på botilbudsområdet.

I 2023 blev der indført en ny styringsmodel, hvor der er anvendt en urealistisk høj tilstedeværelsestid – ATA tid. Det har betydet, at det ikke er muligt at drive tilbud inden for taksten, hvis der samtidig skal leveres den indsats, som er bestilt i afgørelsen til borgeren.

En genberegning af ATA-tiden med afsæt i KL's metode viser, at den faktiske ATA-tid bør ligge væsentligt lavere end Haderslev Kommunes nuværende niveau. Det vil betyde, at taksten, der afregnes med for at kunne give den visiterede indsats, vil indeholde realistiske forudsætninger, der gør det muligt at efterleve budgetbalance.

Der opleves derudover, at flere af de mennesker, der bor på botilbud, på grund af aldersrelateret svækkelse, får et øget behov for både støtte og pleje samtidig med en øget kompleksitet i borgernes behov. Det stiller nye og omfattende krav til de fysiske rammer. De ændrede behov kræver typisk gode bygningsmæssige rammer tilpasset målgruppen, samt mulighed for at anvende mere avancerede hjælpemidler / teknologi. Det øgede støttebehov der opstår – både i dag- aften og nattetimerne – udfordrer især de botilbud, der ikke har natdækning.

Der er på botilbudsområdet flere mindre tilbud med 3-7 boliger, hvilket giver et trygt og overskueligt miljø, for de mennesker der bor der, men det gør, at disse botilbud er vanskelige at drive fagligt og økonomisk bæredygtigt.

På flere af de små tilbud er "alene-arbejde" normen, og driften er således særlig sårbar, idet der kan være brug for ekstra bemanning for at sikre et fagligt forsvarligt tilbud. Når borgere i perioder har en øget sårbarhed, som af sikkerhedshensyn nødvendiggør ekstra bemanning eller vagtværn af hensyn til både øvrige beboere og medarbejdere, lægger dette et betydeligt pres på økonomien.

Dertil kommer, at flere botilbud har perioder med pladsledighed, hvilket direkte reducerer afregningen yderligere. Der er 9 ledige pladser i egne botilbud pr. april 2026. Pladsledigheden påvirker ikke alene de mindre botilbud, men også de største tilbud med mere end 20 boliger. Når der opstår længerevarende perioder med pladsledighed, betyder den reducerede afregning også her et pres på økonomien, idet medarbejderantallet skal tilpasses og det mindsker fleksibiliteten i driften, og dermed begrænses mulighederne for stordriftsfordele, som ellers kunne sikre en stabil økonomi.

Beløb: 10 mio. kr. årligt.

Stigning i udgiften til DSI Odinsgaard

DSI Odinsgaard overgik pr. 1. december 2024 til at være en selvejende institution.

Driftsaftalen med DSI Odinsgaard er baseret på en såkaldt in-house løsning. Det betyder, at de forudsætninger, der ligger til grund for taksterne på DSI Odinsgaard, er identiske med forudsætningerne i de kommunale takster. Konsekvensen er, at taksterne, som på de kommunale tilbud, i udgangspunktet er beregnet med afsæt i en urealistisk høj tilstedeværelsestid.

Såfremt tilstedeværelsestiden ændres i beregning af taksterne, tilsvarende oplægget for de kommunale takster, er det bestyrelsen for DSI Odinsgaards vurdering, at dette vil medføre netto-stigning af taksterne på 3 mio. kr. årligt.

I forbindelse med overgangen er det blevet besluttet at tilføre, den selvejende institution Odinsgaard, en midlertidigt forhøjes af budgettet. Det ekstraordinære tilskud udfases gradvis. Tilskuddet er i 2026 2,0 mio. kr., i 2027 0,8 mio. kr. og i 2028 er tilskuddet helt bortfaldet. De ovenstående beløb er aftalt for at lette overgangen til status som selvejende institution.

Som en del af driftsaftalen er der derudover aftalt, at Haderslev Kommune betaler en takst for ledige pladser, hvilket svarer til ca. 0,9 mio. kr. pr. ledig plads på Odinsgaard.

Beløb: 3,0 mio. kr. årligt.

Socialpædagogisk støtte til udsatte borgere efter § 85a

Når borgere udskrives fra et forsorgshjem, visiteres de ofte til en socialpædagogisk støtte efter Servicelovens § 85a. Der er siden oktober 2023 arbejdet med at intensivere indsatsen til forebyggelse af hjemløshed, hvilket betyder, at der visiteres flere borgere til § 85a indsatser. Med det nuværende aktivitetsniveau (55 borgere i marts 2026) vil der være en budgetudfordring på 1,2 mio. kr. årligt.

Der er i forbindelse med budget 2026 igangsat en budgetanalyse på forsorgshjemsområdet.

Beløb: 1,2 mio. kr. årligt.

Borgere på forsorgshjem

1. oktober 2023 er der sket en lovændring på området, som betød en ændret refusionsstruktur for borgere med ophold på forsorgshjem. Lovgivningsændring skulle give kommunerne incitamenter til at hjælpe borgerne hurtigt videre til egen bolig. Denne intensjon har dog været vanskelig at indfri, da udskrivningskompetencen kun sjældne tilfælde ligger hos kommunen.

Det er dog i løbet af sidste halvår 2024 og 2025 lykkedes at arbejde mere forebyggende og intensivt med etablering i egen bolig, så udgiftskurven for udgifter til forsorgshjemsophold er knækket.

Der er i forbindelse med budget 2026 igangsat en budgetanalyse af området.

På forsorgshjemsområdet forventes et merforbrug på 1,3 mio.kr. i 2027 og fremefter.

Krisecenter

Når en Haderslev-borger tager ophold på et krisecenter jf. Servicelovens §109, hvad enten det er på Haderslev Krisecenter eller et andet krisecenter i Danmark, skal kommunen afholde udgiften hertil. Kommunens udgift til opholdet starter på indflytningsdagen og slutter, når borgeren flytter ud af krisecenteret.

Har borgeren et eller flere børn med på krisecenteret, skal kommunen også afholde udgiften hertil. Kommunen skal tilbyde og betale psykologbehandling for borgere og deres børn, som ledsager forælderen under dennes ophold på krisecenter. Behandlingen skal have et omfang på op til 10 timer. Behandlingen skal udføres af en autoriseret psykolog.

Der ses en tendens til, at opholdslængden er stigende. Gennemsnitslængden er steget med 23,21 dage fra 2023 til 2025.

Der forventes, på baggrund af de kendte oplysninger, at der vil være en budgetudfordring i 2027 og fremefter på 1,5 mio. kr. årligt.

5.5.2. Udvalgets øvrige prioriteter

Rusmiddelcentret

Rusmiddelområdet har været i stigende vækst de seneste år, da flere borgere søger om hjælp til at komme ud af deres misbrug.

I forbindelse med Økonomiaftalen 2024 blev det besluttet, at der skulle opbygges en integreret rusmiddelbehandling pr. 1. september 2024 for borgere med en psykiatrisk lidelse og samtidig misbrugsproblematik, og fra 1. juli 2025 åbnede tilbuddet op for borgere, som var i behandling både i den regionale behandling og de kommunale rusmiddelcentre.

Integreret behandling ligger dermed i regionerne, og kommunerne skulle afgive midler til dette. For Haderslev Kommunes rusmiddelcenter betød dette en reduktion i budgettet på 1,3 mio. kr. årligt. Reduktionen på ca. 1,3 mio. kr. i Haderslev Kommunes budget for rusmiddelbehandling skyldes dermed ikke lokale prioriteringer eller faldende aktivitet, men er en direkte konsekvens af Økonomiaftalen 2024.

Pr. april 2026 er der kun 6 borgere, der er overgået til regional behandling fra rusmiddelcentret. Det betyder, at det, med det reducerede budget, er vanskeligt at opretholde serviceniveau og overholde behandlingsgarantien på 14 dage i forhold til de borgere, der søger hjælp. Til sammenligning har en behandler i Rusmiddelcentret en sagsstamme på ca. 30-35 borgere løbende. 1,3 mio. kr. svarer til ca. 2,5 behandlere.

Reduktionen har indtil nu medført en nedjustering af antal medarbejdere fra 9 til 8 behandlere. Med en stigning i antal borgere er det vanskeligt at overholde behandlingsgarantien på 14 dage.

I 2026 og 2027 har Social- og Handicapudvalget tilført 0,5 mio. kr.

De ønskes, at der varigt tilføres midler til budgettet svarende til 0,600 mio. kr. i 2027 og fra 2028 og fremefter 1,1 mio. kr. årligt for at muliggøre, at Haderslev Kommune kan overholde behandlingsgarantien.

Investering i Move behandling til unge

Haderslev Kommune har i dag ikke et medicinsk behandlingstilbud til unge under 18 år, der har et misbrug. I dag tilbydes unge over 18 år et Move-forløb, som er en særlig evidensbaseret metode til unge. Denne metode har en god effekt med gode resultater, hvor flere unge reducerer eller ophører med misbrug. Rusmiddelcenteret er i dag ikke godkendt til behandling af unge under 18 år, men der ses en fordel i, at unge under 18 år også kan tilbydes rusmiddelbehandling med udgangspunkt i Move. I dag ligger rusmiddelbehandlingen til unge under 18 år i Familiehuset, hvor de har en tilgang, som kaldes UngRus. Dette er motiverende og støttende samtaler med de unge. Udfordringen er, at Familiehuset ikke har mulighed for at give medicinsk behandling, som er et meget vigtigt element ind i rusmiddelbehandlingen. I Rusmiddelcentret er der ansat en læge i psykiatri, som varetager den medicinske behandling.

Der ses en udvikling i antal unge helt ned til 11-12-årsalderen, der bruger/misbruger diverse rusmidler, som er et marked, der er i hastig udvikling. For at kunne tilbyde forløb til unge vil der blive behov for flere lægetimer. Der er mørketal på området, men det vurderes at kunne komme mellem 10 og 20 unge, der ville være i målgruppen. Behovet er nok større, men den unge skal selv ønske at modtage behandlingen. Derfor skal der også arbejde med synlighed og motivation ved siden af selve behandlingsopgaven.

Udgiften til etablering af et tilbud i regi af rusmiddelcenteret til unge under 18 år beløber sig til 1,0 mio. kr. årligt, hvor 0,6 mio. kr. er til en rusmiddelbehandler og 0,4 mio. kr. til ekstra lægedækning.

Akustisk assistent - operatør

Der er en vedvarende udgift til operatørrollen forbundet med Akustisk assistent, som ikke er finansieret 100 %. Det belaster afdelingens budget, og der søges derfor om midler til medfinansiering af operatør.

I 2025 har der været en prøvehandling på teknologien Akustisk assistent. Det har vist sig at være en stor succes, som i meget høj grad har øget trygheden og kvalitet i søvn for borgerne. Borgernes værger og familier har taget meget positivt imod teknologien, da den sikrer, at borger får hjælp straks behovet opstår og ikke må afvente nattevagtens næste rundering. Det har derudover vist sig, at færre forstyrrelser giver bedre søvn og dermed bedre dage. Det betyder, at hvis en borger har en dårlig nat med reduceret søvn kan dagpersonalet efterfølgende tilpasse deres støtte efter dette. Det er en vigtig forebyggende indsats for at undgå belastning og funktionstab hos borgere.

Samtidig har det øget nattevagternes tryghed og trivsel, da de oplever at have en kollega tæt på (operatør i operatørrum på Vilstrupvej). Teknologien er nu velimplementeret på følgende tre botilbud: Vilstrupvej, Kløvervænget og Åbakken / Grenen. Der er et potentiale i at udbrede teknologien til de øvrige botilbud med nattevagt.

Der er ikke finansieret midler til den videre drift (operatørløn hver nat hele året), hvor teknologien gerne skal udbredes til alle botilbud med nattevagt. Der søges derfor om finansiering af en operatørløn på 0,6 mio. kr. årligt. Findes disse midler ikke, vil der alene være finansiering i afdelingen til, at Akustisk assistentløsningen kan være i drift 50 %, hvilket betyder halvdelen af året eller hver anden nat i overslagsårene, da operatøren er uundværlig. Det vil være svært for borgerne at forstå, hvornår de kan regne med, at den akustiske assistent passer på dem og trygheden vil derfor forsvinde. Der forelægges en evaluering til Social- og Handicapudvalget på juni mødet i 2026.

5.6. Teknik- og Klimaudvalget

Teknik- og Klimaudvalget har fremført følgende prioriteter:

(Beløb i mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Udvalgets udfordringer:				
- Øget slitage på veje og broer, som følge af bekendtgørelse om køretøjers bredde, længde, højde, vægt og akseltryk	1,1	1,2	1,3	1,3
Udvalgets udfordringer, i alt	1,1	1,2	1,3	1,3
Udvalgets øvrige prioriteter:				
- Personaleressourcer til realisering af vækstdagsorden og grøn omstilling	1,5	1,5	1,5	1,5
- Vedligeholdelse af klimatilpasningsanlæg	-	0,2	0,2	0,2
Udvalgets øvrige prioriteter i alt	1,5	1,7	1,7	1,7
Driftsudgifter i alt	2,6	2,9	3,0	3,0

5.6.1. Udvalgets udfordringer

Øget slitage på veje og broer, som følge af bekendtgørelse om køretøjers bredde, længde, højde, vægt og akseltryk

Ny bekendtgørelse med virkning fra den 1. januar 2026 indebærer at tilladt totalvægt for vogntog øges og ligeledes øges maksimalt tilladt højde for busser, lastbiler m.v.

Større og højere køretøjer medfører øgede kommunale omkostninger til skiltning, drift, reparationer, ombygning af veje og vedligehold af vejene.

Lovændringer kompenserer staten normalt fuldt ud til kommunerne, Men i det her tilfælde er stat og KL kun blevet enig om at kompensere for driftsomkostninger. Anlæg bliver kommunerne ikke kompenseret for, og ligeledes bliver anlægsrammen ikke hævet

KL og regeringens beregnede effekt af lovændring er nedenstående tabel omregnet til hvad lovændring vil koste Haderslev Kommune i øgede udgifter til veje beregnet ud fra indbyggertal:

Mio. kr.	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035 og frem
Lovændring effekt beregnet i alt	1,224	2,000	2,152	2,287	2,422	2,510	2,599	2,686	2,761	2,834
Kompenseres via bloktilskud, tilføres servicerammen /TKU	0,551	0,900	0,968	1,030	1,089	1,130	1,170	1,209	1,242	1,275
Manko – kommunen kompenseres ikke herfor	0,673	1,100	1,184	1,257	1,333	1,380	1,429	1,477	1,519	1,559

Haderslev Kommune får altså ikke fuld dækning for lovændringen, da staten har henregnet lidt over halvdelen som anlæg.

Haderslev Kommune har afsat alle udgifter til reparation og vedligehold af veje under drift. Drift og Anlæg forventer på nuværende tidspunkt at have brug for alle de midler lovændringen indebærer.

Så hvis der ikke afsættes de ekstra 1,1-1,5 mio. kr. i fremtidige år, som kommunen ikke bliver kompenseret for i Lov- og cirkulæreprogrammet, så vil det få en effekt på serviceniveauet på vejene.

Teknik og Klima har i forbindelse med budgetforhandlingerne for 2027-2030 ansøgt om midler til vedligeholdelse af broer og bygværker på baggrund af de seneste skadesregistreringer og eftersyn. For at sikre, at kommunens broer og bygværker fortsat har den nødvendige bæreevne og trafikssikkerhed, er der over de kommende år behov for omfattende reparationer og sikringsarbejder.

Der ses desuden en stigende udfordring med sporkøring på det overordnede vejnet som følge af øget tung trafik. Flere af kommunens hovedveje er præget af betydelig spordannelse og utilstrækkelige kantbredder. Dette påvirker både vejernes restlevetid og trafiksikkerheden negativt.

Der er samtidig behov for øgede investeringer i skiltning og afmærkning som følge af bekendtgørelsen om køretøjers bredde, længde, højde, vægt og akseltryk. Ændrede krav medfører løbende behov for tilpasninger af den eksisterende infrastruktur.

Teknik og Klima foreslår at følgende ændringsforslag til drift indgår i budgetprocessen 2027-2030:

2027: 1,1 mio. kr.

2028: 1,2 mio. kr.

2029: 1,3 mio. kr.

2030: 1,3 mio. kr.

5.6.2. Udvalgets øvrige prioriteter

Personaleressourcer til realisering af vækst dagsorden og grøn omstilling

Kommunalbestyrelsen har sat en ambitiøs retning for vækst og udvikling i Haderslev Kommune, og der arbejdes målrettet for øget bosætning, erhvervsudvikling, styrket turismeindsats, campusdannelse og landdistriktsudvikling. Planer og strategier udarbejdes i samarbejde med borgere og interessenter – og de "følges til dørs", så der opnås konkret realisering.

Samtidigt skal ambitiøse og lovbestemte tiltag indenfor klima, natur, vandmiljø og grøn omstilling realiseres. Aflødt af Haderslev Kommunes klimaplan arbejdes der med CO2 reduktion og klimatilpasning, og parallelt hermed skal vandmiljøplaner og omlægningsplanerne i regi af den grønne trepart realiseres.

Derudover medfører konjunkturerne i samfundet bl.a. vækst i kommunens eksisterende virksomheder samt generelt øget aktivitet inden for anlæg og byggeri. Dermed øges efterspørgslen efter diverse myndighedstilladelser og nye lokalplaner. Eksempelvis opleves der i øjeblikket en kø på udarbejdelse af nye lokalplaner på gennemsnitligt 18 måneder, og antallet af byggesager er de seneste tre år steget fra ca. 1.100 til 1.300 pr. år.

Teknik og Klima håndterer en lang række konkrete opgaver i relation til ovenfor nævnte vækstindsatser. Opgaverne er forankret i tre politiske fagudvalg samt Økonomiudvalget og rummer bl.a.

- Udarbejdelse af strategier og udviklingsplaner
- Ejendoms- og arealudvikling
- Områdefornyelser
- Lokalplanlægning - og sektorplanlægning for f.eks. spildevand og mobilitet
- Diverse myndighedstilladelser som f.eks. byggetilladelser og miljøgodkendelser
- Diverse anlægsopgaver – store som små

Dette budgetforslag indebærer ansættelse af 2 årsværk til imødegåelse af markant opgavepres aflødt af kommunens ambitiøse vækstambitioner samt realiseringen af vandmiljø, naturmål og grøn omstilling.

Vedligeholdelse af klimatilpasningsanlæg

Klimaforandringerne medfører hyppigere og mere intense nedbørshændelser, som allerede i dag giver oversvømmelser af veje og lavtliggende områder, som det er sket i Fole, men kan forekomme rundt i hele kommunen. Samtidig opleves øget påvirkning fra storme, højvande og erosion, hvilket bl.a. andet medfører risiko for underminering og skader på kommunens kystveje og øvrige kystnære anlæg.

Denne udvikling stiller stigende krav til drift og vedligeholdelse af kommunens klimatilpasningsanlæg, herunder afvandingssystemer, grøfter, vandløb, pumpeanlæg, kystbeskyttelse samt havnekonstruktioner. Anlæggene er afgørende for at sikre fremkommelighed, beskytte infrastrukturen og forebygge skader på boliger og erhverv.

Uden en målrettet og systematisk vedligeholdelsesindsats øges risikoen for funktionssvigt, akutte hændelser og efterfølgende væsentlige merudgifter. Det vurderes derfor nødvendigt at styrke fokus og ressourcer til vedligeholdelse af klimatilpasningsanlæg som en del af en robust og langsigtet klimasikring af kommunen.

Forventet årlig merudgift fra 2028: 0,2 mio. kr.

5.7. Vækst- og Udviklingsudvalget

Vækst- og Udviklingsudvalget har fremført nedenstående prioriteter:

(Beløb i mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Udvalgets øvrige prioriteter:				
- Planlægning for naturoplevelser og aktivt friluftsliv i det blå-grønne bånd	1,0	1,0	1,0	1,0
- Øgede iværksætter-indsatser	1,0	1,0	1,0	1,0
- Pulje til udvikling af et attraktivt campusmiljø i uddannelsesbyen i Haderslev	1,0	1,0	1,0	1,0
- Natbus Gram-Vojens-Haderslev	0,1	-	-	-
Udvalgets øvrige prioriteter, I alt	3,1	3,0	3,0	3,0
Driftsudgifter i alt	3,1	3,0	3,0	3,0

5.7.1. Udvalgets øvrige prioriteter

Naturoplevelser og aktivt friluftsliv i det blå-grønne bånd

Naturoplevelser og aktivt friluftsliv udgør et strategisk udviklingsområde med potentiale til at binde natur, kultur, sundhed, bosætning og turisme tættere sammen. Indsatsen rummer en bred tilgang – fra klassiske friluftsskaktiviteter til læring, fællesskab, mobilitet og velfærd.

Midlerne skal sikre ressourcer til planlægning og realisering af sammenhængende forbindelser, aktiviteter og knudepunkter i naturen. Formålet er at styrke sammenhængen i kommunen langs det blå-grønne bånd og skabe bedre koblinger på tværs af de prioriterede turismeområder.

Haderslev Kommunes turismepolitik fra 2025 rummer ambitiøse mål for udviklingen af turismen. Et centralt pejlemærke er tilgængelig natur, og betydningen af adgang til natur og friluftsliv går igen i flere politikker og strategier inden for udvalgets område. Planlægning og udvikling af konkrete tiltag skal bygge videre på turismepolitikken og samtidig understøtte – og konkret omsætte – den kommende naturstrategi regi af Teknik- og Klimaudvalget og kommende Outdoorstrategi i regi af Kultur- og Fritidsudvalget.

Det foreslås at afsætte finansiering på 1,0 mio. kr. i årene 2027–2030 til planlægning og realisering af sammenhængende natur- og friluftsforsbindelser, aktiviteter og knudepunkter i det blå-grønne bånd på tværs af kommunen.

Øgede iværksætter-indsatser

Iværksætteri indgår som indsatsområde i Haderslev Kommunes Erhvervspolitik 2023-2026 og i samarbejdet med Haderslev Erhvervsråd. I de tilknyttede væksthandleplaner for 2026 er arbejdet med potentialer for iværksætteri og innovation i samarbejdet mellem erhvervsliv, erhvervsråd og kommune et strategisk indsatsområde. Haderslev Erhvervsråd tilbyder i forlængelse bl.a. iværksættersparring, -kurser og -netværk. Der er desuden i samarbejde med erhvervsrådet etableret iværksætterlokaler på Gåskærgade som grundlag for et iværksættermiljø med synergier til musikskolen, Makerspace, Kunsthal 6100 og øvrige aktører på adressen.

En analyse af erhverv og kompetenceforsyning i Haderslev Kommune fra december 2024 viser, at Haderslev Kommune er kendetegnet ved forholdsvis få iværksættere og lav etableringsrate. Analysen, der er udarbejdet af IRIS Group på vegne af Haderslev Erhvervsråd og Haderslev Kommune, peger på udvalgte indsatsområder med potentialer for at styrke det lokale erhvervslivs vækst- og udviklingsmuligheder. Ét af områderne er iværksætteri. Der anbefales en række tiltag til at styrke iværksætterkulturen og innovationskraften, facilitere brobygning til etablerede virksomheder og understøtte fysiske iværksættermiljøer.

Det foreslås derfor at afsætte finansiering på 1,0 mio. kr. årene 2027-2030 til opjustering af iværksætteri- og innovationsindsatsen, herunder at øge fokus på iværksætteri og innovation indenfor turisme.

Pulje til udvikling af et attraktivt campusmiljø i uddannelsesbyen i Haderslev

Vækst- og Udviklingsudvalget foreslår, at der afsættes midler til en målrettet indsats, der understøtter udviklingen af Haderslev som attraktiv uddannelsesby. Vækst er en forudsætning for kommunens udvikling og forudsætter, at Haderslev fortsat kan fastholde og tiltrække uddannelser samt tilbyde et attraktivt studiemiljø, der tiltrækker og fastholder studerende. Et bredt udbud af uddannelser, gode fysiske rammer og et levende studieliv skal gøre det naturligt at vælge Haderslev som uddannelsesby.

Der tegner sig et stærkt fundament for et campusmiljø i den nordlige del af byen, hvor flere uddannelsesmiljøer er placeret relativt tæt på hinanden. Tilsammen rummer området et betydeligt potentiale for at udvikle et mere sammenhængende campus- og studiemiljø.

Et styrket samarbejde på tværs af uddannelsesinstitutionerne er en vigtig forudsætning for at omsætte målsætningerne til resultater og forudsætter et fælles ansvar blandt aktørerne. Visionerne for et endnu mere attraktivt uddannelsesmiljø kan derfor med fordel forankres i det eksisterende ledernetværk på uddannelsesområdet.

Vækst- og Udviklingsudvalget ønsker endvidere en dialog med kommunens unge i arbejdet med at skabe de bedste forudsætninger i forhold til fastholdelse og tiltrækning af unge til både uddannelse og fortsat bosætning i kommunen.

En pulje med midler til udvikling af et attraktivt campusmiljø i Haderslev kan f.eks. understøtte:

- Et stærkere og mere sammenhængende studiemiljø på tværs af uddannelser
- Øget trivsel og studieaktivitet gennem lokale og tværgående initiativer, herunder videreudvikling og styrkelse af fælles studielivsaktiviteter som studiestartskampagner, sociale aktiviteter samt indsatser, der styrker både lokale og internationale studerendes trivsel – eksempelvis uddannelsesdage/studentertræf med bred inddragelse af de studerende og udnyttelse af lokale kultur- og sportsoplevelser og -aktiviteter
- Bedre fysisk sammenhæng mellem campusområderne gennem udvikling af eksempelvis fælles udearealer og stisystemer mellem de forskellige campusmiljøer
- Styrket samarbejde om faglige og pædagogiske initiativer på tværs af institutioner og med det lokale erhvervsliv.

Det foreslås at afsætte finansiering på 1,0 mio. kr. i årene 2027–2030 til at understøtte udviklingen af både fysiske og sociale campusaktiviteter i samarbejde med uddannelsesinstitutionerne.

Natbus Gram-Vojens-Haderslev - Kom nemt frem og sikkert hjem

Der er ønske om at etablere en natbusforbindelse mellem Haderslev og Vojens/Gram med henblik på at sikre, at især unge kan komme trygt og sikkert hjem fra bylivet. En natbus vil samtidig kunne styrke mobilitet for unge og andre uden bil, styrke trivsel og deltagelse i fællesskaber, understøtte sammenhængskraften på tværs af kommunen og kommunens klimamål samt styrke bylivet og events i Haderslev.

Haderslev fungerer som kommunens hovedby med natteliv, kultur og arrangementer. Unge fra oplandsbyer som Vojens og Gram har i dag begrænsede muligheder for at komme hjem om natten uden at være afhængige af forældre, benytte dyre taxaløsninger eller tage risikable valg.

Det foreslås at afsætte finansiering på 0,1 mio. kr. i 2027 til en ét-årig forsøgsperiode med fast kørsel fredag aften fra Gram via Vojens til Haderslev og retur natten til lørdag – én afgang hver vej. Der kan inden for rammen udvides med supplerende ture i forbindelse med særlige arrangementer i Haderslev.

6. Anlæg - Udvalgenes forslag til anlægsprojekter

I dette afsnit vises nettooverblikket over de supplerende anlægsprojekter samt en beskrivelse af projekterne. Bruttoanlæg omfatter de skattefinansierede bruttoanlægsudgifter ekskl. anlægsudgifter til ældreboliger.

6.1. Nettooverblik supplerende budget

Nedenfor vises nettooverblikket over de supplerende anlægsprojekter fordelt pr. udvalg.

Netto overblik (Beløb i mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Beskæftigelses- og Borgerserviceudvalget	-	-	-	-
Børne- og Familieudvalget	14,7	6,3	3,1	8,0
Kultur- og Fritidsudvalget	6,7	7,4	7,4	45,9
Land- og Byudviklingsudvalget	-	-	3,0	35,5
Organisations- og Beredskabsudvalget	4,0	4,0	4,0	4,0
Senior- og Sundhedsudvalget	6,6	5,6	4,0	5,0
Social- og Handicapudvalget	1,0	-	-	-
Teknik- og Klimaudvalget	23,4	16,7	36,2	53,2
Vækst- og Udviklingsudvalget	-	-	-	2,5
Økonomiudvalget	16,7	16,7	16,7	16,7
Supplerende budget – nettoanlæg i alt	73,1	56,7	74,4	170,7
Supplerende budget – bruttoanlæg i alt	73,1	56,7	74,4	172,7

Der er afsat udmøntede anlægsmidler i det tekniske budget til disponering i forhandlingerne. Der er samlet afsat 210,0 mio. kr. fra 2027 til 2030.

Udmøntede anlægsmidler (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Udmøntet anlægspulje - Teknisk budget	10,0	20,0	40,0	140,0

Etablering af enkelte anlægsprojekter giver afledte driftsomkostninger efterfølgende, nedenfor præsenteres et overblik for de udvalg, som har søgt om afledt drift i forbindelse med deres projektbeskrivelser. Den afledte drift skal aktivt tilvælges, og gives ikke automatisk selvom et anlæg prioriteres.

Afledt drift	2027	2028	2029	2030
- Vores kyst - kystbeskyttelse ved Hejsager og Kelstrup Strand – kommunens driftsbidrag, når anlæg er færdigt	-	-	0,1	0,1
Teknik- og Klimaudvalget	-	-	0,1	0,1
Supplerende budget - afledt drift i alt	-	-	0,1	0,1

6.2. Børne- og Familieudvalget

Supplerende anlægsprojekter	U/I	2027	2028	2029	2030
Kvalitetsreform: Faglokaler	U	-	-	-	6,0
Vedligeholdelsespulje BFU	U	-	-	-	2,0
Ny daginstitution placeret ved Erlev Skole. Forundersøgelser vedrørende ny daginstitution ved Erlev Skole	U	0,5	-	-	-
Lærvium-dagtilbud, afdeling Bevtøft – Forundersøgelser vedrørende placering af daginstitution på skolens matrikel.	U	0,5	-	-	-
Etablering af 0-6 års institution – Den selvejende institution Børnehaven Sønder Otting	U	1,6	-	-	-
Ombygning af "Skovhuset"	U	5,9	-	-	-
Starup Børnehus, afdeling Troldehaven. Etablering af udendørs krybbe-rum til sovende børn	U	0,9	-	-	-
Anretter køkkener frokostordning i dagtilbud	U	2,0	-	-	-
Rådgivning omkring Starup skole	U	0,5	-	-	-
Kløvermarken svømmehal – Styretavle	U	-	0,4	-	-
Kløvermarksskolen udeområdet	U	0,8	1,9	-	-
Kløvermarksskolen omklædningsrum (håndbold og fodbold)	U	-	-	3,1	-
Pulje til legepladser skoler og dagtilbud	U	2,0	4,0	-	-
Børne- og Familieudvalget i alt		14,7	6,3	3,1	8,0

Projektbeskrivelser

Projekt: Kvalitetsreform: Faglokaler				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	-	6,0
Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse: Forvaltningen laver i løbet af 2026 en inddragende proces med elever, medarbejdere og ledere som munder ud i en flerårig planlægning indeholdende en behovsanalyse for at kunne forelægge et konkret beslutningsgrundlag for en samlet udmøntningsplan for perioden 2027-2030. Konklusionen forventes at foreligge i 3. kvartal 2026. I 2026 er der igangsat renoveringer på Hoptrup Skole, Sommersted Skole og Fjelstrup Skole. Bæredygtigt perspektiv: Ved at istandsætte de eksisterende faglokaler, sikres en bæredygtig anvendelse af kommunale ressourcer, idet faglokalerne fortsat kan være i drift i en årrække og samtidig tage højde for nye fag som teknologiforståelse. Afledt drift: Den afledte drift vurderes at være begrænset, da lokalerne allerede er etablerede og i forvejen indgår i skolernes driftsbudget.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Vedligeholdelsespulje BFU

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	-	2,0

Kategori: Vedligehold**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

Efterslæb på bygningsvedligehold er et tiltagende fokuspunkt på dagtilbuds- og skoleområdet. Der er afsat driftsbudget til almindelig indvendigt bygningsvedligehold lokalt i dagtilbud og skoler. Disse budgetter er dog ikke tilstrækkelige store til, at der lokalt kan spares op til lidt større renoveringer.

Bygningsvedligehold og mindre anlæg omfatter nedslidning af f.eks. toiletfaciliteter, gulve og lignende. Ved at afsætte et budget til bygningsvedligehold og mindre anlæg på dagtilbud og skoler, bliver der mulighed for løbende at prioritere sådanne større renoveringsarbejder, hvor det er mest tiltrængt.

Bæredygtigt perspektiv:

Forlænget levetid på bygninger reducerer CO₂ og ressourceforbrug. Energieffektive renoveringer støtter klimamål og bedre indeklima.

Afledt drift:

Ingen væsentlig afledt drift, da midlerne anvendes til vedligehold. Forbedret bygningsstand kan dog give mindre energi- og driftsbesparelser. Driftsudgifter afholdes inden for eksisterende rammer.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Ny daginstitution placeret ved Erlev Skole. Forundersøgelser vedrørende ny daginstitution ved Erlev Skole

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	0,5	-	-	-

Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer**Anlægsbevilling:** I forbindelse med budgetvedtagelsen meddeles der anlægsbevilling på 0,5 mio. kr. vedrørende det afsatte beløb i 2027.**Beskrivelse:**

Forundersøgelse vedrørende muligt erstatningsbyggeri for ældre bygningsmasse i Sydbyens Børnehuse, afdeling Blomsterhaven.

Blomsterhavens bygningsmasse er fordelt på tre forskellige enkeltstående bygninger, hvilket besværliggør en effektiv og fleksibel disponering af det pædagogiske personale i afdelingen. Gennem en årrække har medarbejdere og bestyrelser i Sydbyens Børnehuse derfor haft et ønske om at få etableret en nybygget institution i Sydbyen som erstatning for Blomsterhaven.

Forvaltningen bakker op om ønsket og anbefaler muligheden for at placere en nybygget daginstitution ved Ny Erlev Skole. Herved vil der være optimale muligheder for at styrke sammenhængen mellem daginstitution og skole og derved højne andelen af børn i skoledistriktet der starter på Ny Erlev Skole.

Bæredygtigt perspektiv:

De tre bygninger er af ældre dato, men generelt i OK og forsvarlig stand. Dog med behov for en del udgifter til diverse vedligeholdelsesarbejder på bl.a. klimaskærm, VVS-installationer og kloakseparering m.v. inden for de kommende år.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Lærvium-dagtilbud, afdeling Bevtøft – Forundersøgelser vedrørende placering af daginstitution på skolens matrikel

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	0,5	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: I forbindelse med budgetvedtagelsen meddeles der anlægsbevilling på 0,5 mio. kr. vedrørende det afsatte beløb i 2027.

Beskrivelse:

Bestyrelsen bag den selvejende daginstitution Myretuen i Bevtøft har henvendt sig til Haderslev Kommune med et ønske om at kommunalisere institutionen med organisatorisk placering under Lærvium, som i forvejen har en dagtilbudsafdeling tilknyttet skolen i Over Jerstal afdelingen. Bestyrelsen i Myretuen og skolebestyrelsen i Lærvium har udtrykt ønske om, at Myretuen placeres på skolens matrikel i Bevtøft for derved at opnå den ønskede styrkede sammenhæng mellem dagtilbud og skole.

Forvaltningen arbejder særskilt med kommunaliseringen af den selvejende daginstitution Myretuen, og ønsker med denne forundersøgelse de forskellige mulige placeringer af daginstitutionen på skolens matrikel i Bevtøft belyst nærmere.

Bæredygtigt perspektiv:

Som en del af forundersøgelsen ønskes mulighederne belyst for helt eller delvist at benytte eksisterende bygningsmasse på Bevtøft Skole.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Etablering af 0-6 års institution – Den Selvejende institution Børnehaven Sønder Otting

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	1,6	-	-	-

Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer

Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 1,6 mio. kr. til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen, på baggrund af nedenstående beskrivelse af de materielle forudsætninger.

Beskrivelse:

Forældrebestyrelsen i Børnehaven Sønder Otting har et ønske om at blive en 0 – 6 års institution med en vuggestuegruppe med 12 børn.

Institutionen vil i den forbindelse lukke en børnehavegruppe, hvilket ikke vil give nogen problemer i forhold til pladser i området, da Sønder Otting i dag og i forhold til prognose mangler børn.

Forældrebestyrelsen har i forbindelse med fremsendelsen af anlægsønsket til det supplerende budget foretaget tilpasninger ud fra, hvad der som minimum er nødvendigt for at etablere en vuggestuegruppe. Herudover har institutionen selv bidraget økonomisk for at dække en del af omkostningerne.

Der er ikke aktuelt er kapacitetsudfordringer på 0-2 års området i Haderslev syd. Anlægsønsket handler således om at styrke institutionens bæredygtighed samt fleksibilitet ved optag af børn fremadrettet.

Etableringen af en vuggestuegruppe i eksisterende areal forudsætter

- Krybberum med plads til 12 barnevogne/krybber. Etablering af fundament/sokkel i niveauspring.
- Etablering af toiletrum til vuggestue og nyt fælleskøkken. Køkkenet kan placeres flere steder mod toiletrummet. Der tænkes ovenlys og vinduer.
- Ændring af vægge, tilretning af lofter, gulve, installationer og belysning.
- Etablering af legeplads og adgangsforhold for vuggestuen
- Inventar til vuggestue som krybber, legesager, målrettet de mindste, måtter til gulve, lave stole, borde m.m.
- ABA-anlæg inkl. varslings,

Der er afsat 10% til uforudseelige udgifter. Alt i alt er ombygningsudgifterne beregnet til 1,6 mio.kr.

Projekt: Etablering af 0-6 års institution – Den Selvejende institution Børnehaven Sønder Otting**Bæredygtigt perspektiv:**

Ønsket er at være mere selvforsynende med børn og på den måde sikre den nødvendige bæredygtighed i forhold til en stabil drift.

Afledt drift:

Udgifterne til afledt drift finansieres indenfor rammen til dagtilbud.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Ombygning af "Skovhuset"

Økonomi (mio. kr.)

2027

2028

2029

2030

Anlægsudgift

5,9

-

-

-

Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer

Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 5,9 mio. kr. til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen, på baggrund af nedenstående beskrivelse af de materielle forudsætninger.

Beskrivelse:

Børne- og Familieudvalget har i mødet den 5. februar 2024, pkt. 7 besluttet at etablere en ressourcegruppe i Fællesinstitutionen Lagoni, afdeling "Skovreden" med henblik på at imødekomme ressourceudfordringen. Den mindre ombygning er finansieret indenfor udvalgets egen driftsbudget.

Projektbeskrivelsen lovgiver "Skovhuset" til brug som institution, hvorved 2 af 3 børnehavegrupper kan flyttes til "Skovhuset". Forvaltningen og forældrebestyrelsen vurderer, at det er ønskeligt for at sikre mere fysisk plads til børnehalebørnene i "Skovreden", efter en del af "Skovreden" er indrettet til Ressourcegruppe for at imødekomme dette behov i den vestlige del af kommunen.

I løsningen er der sikring af lovgivelse af bygningen til institutionsbrug med fokus på:

- ABA-anlæg
- Brandkrav: Ned med træbeklædning indvendigt og udvendigt
- Ventilation
- Etablering af 1 ekstra toiletrum (1 toilet til ca. 10 børn)
- Garderobes til begge børnehavegrupper.

Der er ikke afsat midler til fjernvarmeløsning, vej- og tilkørselsforhold/tilkørselsareal, udearealer/legeplads, legepladsskur, miljøstation m.v.

Ombygningsudgifterne er beregnet til 5,9 mio. kr.

En eventuel senere ombygning af "Skovreden" til 0-6 års institution vil kræve yderligere budget og anlægsbevilling.

Bæredygtigt perspektiv:

Ombygningen forlænger bygningens levetid og reducerer behovet for nybyggeri. Der genbruges eksisterende faciliteter med fokus på sikkerhed og indeklima. Løsningen mindsker ressourceforbrug og klimabelastning.

Afledt drift:

Udgifterne til afledt drift håndteres via tildelingsmodellen til dagtilbud.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Starup Børnehus, afdeling Troldehaven. Etablering af udendørs krybberum til sovende børn

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	0,9	-	-	-

Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer

Anlægsbevilling: I forbindelse med budgetvedtagelsen meddeles der anlægsbevilling på 0,9 mio. kr. vedrørende det afsatte beløb i 2027.

Beskrivelse:

Økonomiudvalget har i mødet den 17. marts 2026 godkendt, at der i Starup Børnehus bliver etableret en 0-2 års gruppe med plads til 12-14 børn i afdeling Troldehaven med opstart den 1. august 2026. Med strukturændringen omdannes Troldehaven fra den nuværende børnehave for børn i alderen 3-6 år til en integreret 0-6 års institution, hvilket vil sikre, at Starup Børnehus fremadrettet består af to afdelinger med pladser til børn i alderen 0-6 år.

I den forbindelse er der behov for at etablere et udendørs krybberum til sovende børn, således børnene på sigt kan sove udendørs uanset vejret.

Det forventes at udgifterne til etablering af et udendørs krybberum vil ligge på mellem 0,7 mio. kr. og 0,9 mio. kr.

Bæredygtigt perspektiv:

Etableringen af 0-2 års pladser i afdelingen Troldehaven sikrer en mere effektiv udnyttelse af den samlede bygningsmasse til daginstitutionsdrift i Starup by.

Afledt drift:

Afledte driftsudgifter afholdes indenfor rammen til tildeling til dagtilbud.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Anretter køkkener til frokostordning i dagtilbud

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	2,0	-	-	-

Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer

Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling med 2,0 kr. til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

Ifølge dagtilbudslovens § 16 a skal alle børn i daginstitution tilbydes et sundt frokostmåltid alle hverdage. Forældrebestyrelsen eller forældregruppen i den enkelte institution kan dog beslutte at fravælge den kommunale frokostordning. Børne- og Familieudvalget har i mødet den 9. marts 2026 godkendt tidsplan for afstemning blandt forældrene. Forældrenes afstemning for perioden 1. januar 2027 – 31. december 2028 foreligger efter den 4. juni 2026.

Afstemningen vil fortælle, hvor der er behov for, anretter køkkener til håndtering af en frokostordning.

Der er fem nye institutioner, som har tilsluttet sig ordningen: Himmelblå, Favrdal, Fjelstrup, Troldehaven og Kridthuset.

Anlæg og Ejendomme og forvaltningen har vurderet den foreløbige udgift til etablering af køkkener, ombygning og løseudgifter m.v. til 2,0 mio. kr.

Der er tale om et foreløbigt estimat, som skal afprøves ved indhentning af priser.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Rådgivning omkring Starup skole

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	0,5	-	-	-

Kategori: Vedligehold**Anlægsbevilling:** I forbindelse med budgetvedtagelsen meddeles der anlægsbevilling på 0,5 mio. kr. til projektet**Beskrivelse:**

Kapacitetsudfordringerne på Starup Skole har midlertidig været løst ved, at der har været givet dispensation til opstilling af pavilloner i 2025-2027. Skolen har fortsat kapacitetsudfordringer og der er brug for at der afsættes midler til en rådgiver, som kan hjælpe med at se på mulighederne og ønskerne for fremtidig bebyggelse på skolematriklen. Det vurderes at udgiften kan løbe op i 0,5 mio. kr.

Der søges om midler med henblik på, at det efterfølgende er muligt at forholde sig til mulighederne for håndtering af kapacitetsudfordringerne på Starup Skole.

Den selvstændige forening Starup Kultur- og Idrætscenter, der står for at drifte og udvikle aktiviteter i hallen, som er en del af skolens matrikel, kan med fordel inddrages.

Bæredygtigt perspektiv:

Lokalplanen skal understøtte at fremtidige anlægsprojekter sikrer bæredygtig vækst og udvikling.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Kløvermarken svømmehal – Styretavle

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	0,4	-	-

Kategori: Vedligehold**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

Anlæg og Ejendomme har afdækket omfang, nødvendighed og timing af opgaver i Kløvermarkhallens svømmehal. En del af opgaverne kan finansieres af anlægsprojektet "Renovering af eksisterende svømme-faciliteter i Haderslev" under Kultur- og Fritidsudvalget.

Der skal i nærmeste fremtid ske udskiftning af styretavle (kontrolcenter). Styretavlen styrer og overvåger de tekniske installationer, så de kører, som de skal. Hvis der er fejl eller driftsproblemer, vil det ofte kunne ses eller mærkes herfra.

Der skal indenfor en overskuelig fremtid forventes et behov for udskiftning af styretavlen. Udgiften forventes at beløbe sig til 0,4 mio. kr.

Bæredygtigt perspektiv:

Hensigtsmæssig timing af udskiftningerne med henblik på sikker drift.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Kløvermarkskolen – udeområdet

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	0,8	1,9	-	-

Kategori: Vedligehold**Anlægsbevilling:** I forbindelse med budgetvedtagelsen meddeles der anlægsbevilling på 2,7 mio. kr. til projektet**Beskrivelse:**

Der ønskes finansiering til omlægning af den nuværende belægning, så belægningen fremstår ensartet og nyrenoveret. Udgifterne til belægningsopgaven er

- Opbrydning af hele den eksisterende belægning

Projekt: Kløvermarkskolen – udeområdet

- Optagning af eksisterende redskaber
- Nye SF-Coloc sten – let belastning

Disse udgifter er estimeret til 0,8 mio. kr.

Derudover er der et ønske om at skabe et rekreativt og undervisningsstimulerende opholds- og gårdmiljø, der matcher skolens målgruppe, nemlig unge i alderen 13-17 år. I 2023 har der været udarbejdet et oplæg i størrelsesorden 1,9 mio. kr.

Udgifterne til belægning og opholds- og gårdmiljø er akkumuleret til 2,7 mio. kr.

Kløvermarkskolen har et efterslæb i forbindelse med Haderslevreformen. I forbindelse med at Kløvermarkskolen blev til et ungeunivers fik man ikke set på at udeområderne skulle passe til målgruppen 13. – 17. årige. Der mangler udemiljøer til fordybelse, rekreation og rum til kreative og aktive læringsaktiviteter. Der er nu gået 13 år og Kløvermarkskolen har derfor en ambition om og behov for at der bliver startet en proces der skal skabe tidssvarende udeforhold til eleverne.

Det er vigtigt at eleverne og de ansatte trives og føler sig betydningsfulde. Det æstetiske udtryk og finish, samt indflydelsen på at omgivelserne ser præsentable ud gør at der udvikles den stolthed der knytter sig til en ambitiøs skole.

Projektet med skabelse af et udemiljø tilpasset målgruppen 13 -17. årige tager udgangspunkt i elevernes ønsker og behov. Gennem inddragelse og medindflydelse af eleverne udvikles et udemiljø til fordybelse, rekreation og rum til kreative og aktive læringsaktiviteter.

Investeringen vil bidrage til Kløvermarkskolens arbejde med generelt at være et attraktivt og ambitiøst folkeskoletilbud i Haderslev kommune og ønsker at fremstå med et bredt tilbud til alle elever der er i overensstemmelse med skolens værdier og pædagogiske grundlag.

Bæredygtigt perspektiv:

Det er hensigtsmæssigt at få belægningen lavet i forlængelse af arbejdet med kloaksepareringen, samt bæredygtigt at genanvende den "gamle" belægning.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Kløvermarkskolen omklædningsrum (håndbold og fodbold)

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	3,1	-

Kategori: Vedligehold

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

Skolen har med SUUS (Sundhed og motion) programmet behov for flere omklædningsfaciliteter. Kunststofbanen i Sydbyen er taget i brug og i den forbindelse har det været nødvendigt at anvende Kløvermarkhallens gamle omklædningsfaciliteter i gavlen af hallen. Disse omklædningsfaciliteter er meget nedslidte og trænger kraftigt til en gennemgribende renovering.

Der er ikke omklædningskapacitet nok i hallen til, at fodboldspillerne kan klæde om i forbindelse med brug af kunststofbanen. Desuden har Kløvermarkskolen i forbindelse med skolens SUUS aktiviteter også brug for mere omklædningskapacitet.

Det er vigtigt med gode og anvendelige omklædningsforhold, som skaber respekt for tingene og dermed også en værdsættelse af sig selv. Kløvermarkskolens SUUS program og talentklasser stiller krav til gode og anvendelige faciliteter, herunder også omklædningsforhold.

Investeringen vil bidrage til Kløvermarkskolens arbejde med generelt at være et attraktivt og ambitiøst folkeskoletilbud i Haderslev kommune og ønsker at fremstå med et bredt tilbud til alle elever der er i overensstemmelse med skolens værdier og pædagogiske grundlag.

Projekt: Kløvermarksskolen omklædningsrum (håndbold og fodbold)

Planen indebærer en total rydning, hvor fliser nedtages og gulve hugges op. Renoveringen koordineres med en kommende kloakseparering, hvor kloakken i omklædningen omlægges. Projektet omfatter desuden etablering af gulvisolering og gulvvarme, nye el-, VVS- og ventilationsinstallationer samt ny sanitet, toilet-båse, lofter og belysning. Afslutningsvis etableres der nye overflader på vægge og gulve med klinker eller mikrocement. Udgifterne er opgjort til 3,1 mio. kr. Arbejdet kan løses uafhængigt af kloaksepareringen.

Bæredygtigt perspektiv:

Arbejdet laves i tilknytning til kloaksepareringen på skolen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til legepladser skoler og dagtilbud

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	2,0	4,0	-	-

Kategori: Vedligehold

Anlægsbevilling: I forbindelse med budgetvedtagelsen meddeles der anlægsbevilling på 6,0 mio. kr. til projektet

Beskrivelse:

Bestyrelserne bag skoler og dagtilbud har rejst ønske om renovering og forbedring af udelærings miljøerne. Der foreslås afsat 2 mio. kr. i år et til afdækning af behovet og 4 mio. kr. i året efter til gennemførelse af renovering og forbedringer.

Bæredygtigt perspektiv:

En helhedsorienteret tilgang, hvor miljømæssige, sociale og økonomiske hensyn tænkes sammen i hele forløbet omkring legepladserne.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

6.3. Kultur- og Fritidsudvalget

Supplerende anlægsprojekter	U/I	2027	2028	2029	2030
Lysanlæg til atletikstadion	U	1,050	-	-	-
Nye lokaler på Kulturhus Bispen	U	-	2,408	2,449	-
Gram Lergrav – Museum Sønderjylland	U	-	4,000	4,000	10,500
Haderslev Cykelarena	U	0,450	-	-	-
Forøgelse af facilitetspuljen	U	0,100	0,100	0,100	0,100
Svømmefaciliteter Haderslev By	U	-	-	-	30,000
Starup Ungdoms- og Idrætsforening - kunstgræsbaner	U	-	-	-	4,390
Nyt tag – Vojens Hallerne	U	2,800	-	-	-
Ekstra tilskud til terapibassin – Vojens Hallerne	U	1,400	-	-	-
Genanskaffelses- og vedligeholdelsespulje – Vojens Hallerne	U	0,896	0,896	0,896	0,896
Kultur- og Fritidsudvalget i alt		6,696	7,404	7,445	45,886

Projektbeskrivelser

Projekt: Lysanlæg til atletikstadion				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	1,050	-	-	-
Kategori: Udvikling i Land og By				
Anlægsbevilling: I forbindelse med budgetvedtagelsen meddeles der anlægsbevilling på 1,050 mio. kr. til projektet.				
Beskrivelse: Atletikstadion ved Haderslev Idrætscenter er både et traditionelt fodboldstadion og et centrum for atletikudøvere til løbe-, kaste- og springdiscipliner. Atletikstadionet er ikke oplyst, udover 5 lamper monteret på den gamle tilskuertribune. Dermed kan faciliteterne kun benyttes i dagslys, og i vinterhalvåret er der begrænset tid til udøvelse. Ved at etablere belysning til hele atletikstadion, udvides sæsonen for fodbold, mens den i relation til flere atletikdiscipliner, ville kunne benyttes 365 dage om året og i flere timer pr. døgn end nu. Det vurderes at en nødvendig lyssætning til boldbane kræver 8 stk. 18m master. Selve atletikdisciplinerne kræver 8 stk. 10m master suppleret med projektører monteret i 12,5m højde på 18m masterne. Projektet kræver dispensation fra lokalplan, da master overskrider 11 meter. Overslag for anlægssum er 1,750 mio. kr. Der er allerede afsat kr. 0,7 mio. til et anlægsprojekt ved HIC. Dermed er det samlede netto anlægsønske 1,050 mio. kr.				
Afløst drift: Der forventes øgede omkostninger til el-forbrug og servicering af master m.v. i et vurderet årligt niveau svarende til ca. kr. 0,020 mio., som forventes håndteret inden for nuværende driftsramme.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Nye lokaler på Kulturhus Bispen				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	2,408	2,449	-
Kategori: Udvikling i Land og By				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.				
Beskrivelse: Historie Haderslev flytter fra Bispens lokaler til deres nye lokaler på Kløvervej. Udnyttelsen af de ledige kvadratmeter efter udflytningen er en naturlig forlængelse af det igangværende arbejde med at gøre Bispen mere åbent og inviterende. Kultur- og Fritidsudvalget (2022-2025) bad Kulturhuset Bispen om at komme med inputs og ideer til de ledige faciliteters bedste brug i en kulturhuskontekst. Kulturhuset Bispen har på den baggrund udarbejdet et idéoplæg, der skal bidrage til at styrke helhedsoplevelsen, skabe sammenhæng i huset og tilbyde et endnu bedre serviceniveau. Kulturhus Bispen oplever efterspørgsel på studie- møde- og undervisningsfaciliteter. En del af det af frigjorte areal ønsker Kulturhus Bispen derfor at indrette til				

Projekt: Nye lokaler på Kulturhus Bispen

stillezoner, gruppeområder eller undervisningslokaler, der kan understøtte husets kulturelle og læringsmæssige aktiviteter. Faciliteter som tidligere lå i de lokaler, der nu huser Deutsche Bücherei.

I dag er der også pladmangel ved indgangen til spillestedet Månen, og logistikken omkring baren er mindre publikumsvenligt. Derfor vil Kulturhus Bispen med en omdisponering kunne skabe bedre flow for publikum, forbedret arbejdsmiljø og mere fleksible rammer. Gæster vil opleve en venligere velkomst med bedre plads og overblik. Kulturhus Bispen vil også kunne øge pladsen til publikum med ca. 50 personer.

Ombygningen kræver en del rent bygningsmæssigt, da størstedelen af lokalerne i dag er lukkede helt til uden vinduer og der er f.eks. ikke åbent til biblioteket.

Bæredygtigt perspektiv:

Ved at udnytte de frigjorte lokaler strategisk, skaber Kulturhus Bispen en bedre sammenhæng mellem husets funktioner og derved øges tilgængeligheden og brugervenligheden for publikum. Ombygningen vil desuden styrke husets rammer for kreative og læringsorienterede sociale fællesskaber.

Afledt drift:

Kulturhus Bispen har allerede omkostningerne til drift af Historie Haderslevs lokaler.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Gram Lergrav – Museum Sønderjylland

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	4,000	4,000	10,500

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Beskrivelse:

Museum Sønderjylland har udarbejdet en helhedsplan for udvikling af museet ved Gram Lergrav. Projektet har til formål at styrke museets formidling, kapacitet og publikumstilbud samt øge besøgstallet, herunder særligt antallet af skolebesøg. Udviklingen sker med afsæt i Gram Lergravs internationale natur- og forskningsmæssige betydning.

Projektet omfatter bl.a. udvidelse af udstillingsarealer, nye undervisnings- og værkstedsfaciliteter, forbedrede adgangsforhold og generelle løft af publikumsinfrastrukturen. Museum Sønderjylland ønsker i den forbindelse et kommunalt anlægstilskud til medfinansiering af projektet sammen med eksterne fondsmidler. Projektet understøtter kommunens mål inden for kultur, turisme og læring.

Bæredygtigt perspektiv:

Projektet udvikler eksisterende kultur- og naturfaciliteter og understøtter formidling af natur, klima og jordens historie. Samtidig styrkes adgangen til læringstilbud for børn og unge samt den lokale turismeøkonomi.

Afledt drift:

Driften varetages af Museum Sønderjylland og forventes finansieret inden for museets eksisterende driftsramme samt via øgede egenindtægter. Projektet vurderes ikke at medføre behov for yderligere kommunale driftsmidler.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Haderslev Cykel Arena

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	0,450	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: I forbindelse med budgetvedtagelsen meddeles der anlægsbevilling på 0,450 mio. kr. til projektet.

Beskrivelse:

Foreningen Haderslev Cykel Arena er dannet af de fire foreninger;

- Haderslev BMX Klub
- Haderslev Løbehjulsforening
- HMIF (Mountainbike)
- X-Trails Haderslev

Foreningens vision er at skabe et unikt anlæg som kan benyttes året rundt til aktiviteter på hjul, for borgere, foreninger, turister, eliteudøvere, osv.

En facilitet som ikke findes lignende i Nordeuropa med både indendørs og udendørs anlæg i samspil med naturen, og som forventes vil tiltrække brugere fra hele Danmark, såvel som turister, motionister og eliteudøvere fra andre lande. En facilitet der er værd at køre efter.

Projektet tænker samspil ind med virksomheder, frivillige, ansatte, unioner og borgere, og har potentialet til at kunne drifte sig selv. Haderslev Cykel Arena har i samarbejde med forvaltningen set på mulige beliggenheder, hvilket der nu arbejdes videre ud fra.

Foreningen søger 0,450 mio. kr. til at lave et prospekt, som kan bruges til fondssøgning m.v.

Facilitetens størrelse og muligheder er omfangsrigt, og det kræver derfor mange afklaringer frem til et færdigt prospekt, hvorfor beløbet er i denne størrelsesorden.

Bæredygtigt perspektiv:

Projektet vil skabe en ny facilitet, som skaber rammer om fællesskaber, udvikling og udøvelse fra nybegynder til elite, fra borgere til turister, for virksomheder og til store events.

Afløst drift:

Ingen på prospektdelen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Forøgelse af Facilitetspuljen

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	0,100	0,100	0,100	0,100

Kategori: Klimapolitik

Anlægsbevilling: I forbindelse med budgetvedtagelsen meddeles der anlægsbevilling på 0,100 mio. kr. til projektet.

Beskrivelse:

Fællesrådet (fra august 2026 *Fællesforum*) ved Kultur og Fritid ønsker en forhøjelse af budgettet til Facilitetspuljen under Kultur- og Fritidsudvalget med henblik på at imødekomme stigende klimaudfordringer.

Fællesrådet oplever et voksende antal ansøgninger relateret til skader og forebyggelse som følge af stormflod, skybrud og oversvømmelser, der påvirker foreningernes bygninger og materiel. Udbedring og forebyggelse udgør en betydelig økonomisk belastning for foreningerne og kan på sigt reducere aktivitetsniveauet. En budgetforøgelse vil gøre det muligt at støtte klimatilpasning uden at udhule Facilitetspuljens nuværende formål, som er udvikling af faciliteter, aktiviteter og energisparende tiltag.

Projekt: Forøgelse af Facilitetspuljen**Formål:**

At støtte foreninger i håndteringen af klimaudfordringer og samtidig sikre, at Facilitetspuljen fortsat kan anvendes til udvikling af kultur- og fritidslivet.

Effekt:

- Foreninger aflastes økonomisk ved klimaskader og forebyggelse
- Midler til aktiviteter og foreningsliv fastholdes
- Facilitetspuljen kan fortsat understøtte udvikling frem for udbedring

Bæredygtigt perspektiv:

Forslaget understøtter et robust og attraktivt kultur- og fritidsliv, der styrker lokale fællesskaber og frivilligt engagement i hele kommunen. Et velfungerende fritidsliv bidrager både til fastholdelse af borgere og til kommunens attraktivitet for tilflyttere – i tråd med Haderslev Kommunes 2030-ambitioner.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Svømmefaciliteter Haderslev By

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	-	30,000

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Beskrivelse:

Haderslev Kommune har besluttet at udvikle en ny svømmefacilitet i Haderslev by og afsætter samlet set en anlægssum på kr. 170,0 mio. til dette formål. Processen frem mod en ny svømmefacilitet involverer bl.a. eksisterende faciliteter, indhold i ny facilitet, placering af anlæg, samt vurdering af drifts- og ejerkonstruktioner.

I henhold til intentionerne i budgetforliget for 2026 vedrørende projektet, undersøges muligheder og konditioner for de aftalegrundlag og forudsætninger, der skal være til stede for placering af svømmefaciliteten ved det tidligere sygehus ved Haderslev Dam. Kvalificering af disse forudsætninger betinger bl.a. ekstern rådgivning.

Svømmefaciliteterne forventes at stå færdige i 2030.

Det samlede projekt vil koste i alt 170,0 mio. kr. og er fordelt med:

- 0,5 mio. kr. i 2025,
- 3,5 mio. kr. i 2026,
- 25,0 mio. kr. i 2027,
- 61,0 mio. kr. i 2028,
- 50,0 mio. kr. i 2029 samt
- 30,0 mio. kr. i 2030.

Afledt drift:

Der er endnu ikke afsat driftsmidler til det færdige projekt, da det vil afhænge af indhold, driftsform og placering. Det skønnes, at de årlige driftsudgifter netto vil ligge på ca. 8-10 mio. kr. årligt.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Starup Ungdoms- og Idrætsforening - kunstgræsbaner				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	-	4,390
Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.				
Beskrivelse: Starup UIF fremsendte et ønske til budgetforhandlinger 2026-2029 om etablering af 11-mands-kunstgræsbane og 5-mands-kunstgræsbane i Starup, som er 1. etape af "Vision & masterplan for fremtidig udvikling af fodboldfaciliteterne i Starup UIF". Det fremsendte ønske var på 8,3 mio. kr. i 2026. Jf. budgetforliget 2026-2029 blev der afsat 4,2 mio. i 2029 til opstart af projektet. Forligspartierne bemærker, at de ønsker fondsansøgning til medfinansiering og eventuelt manglende finansiering behandles ved kommende budgetforhandlinger. Starup UIF mener dog ikke det er realistisk at søge fonde til dette projekt, da der ikke er nogen fonde, der støtter rene anlægsprojekter ifølge dem selv. Idrætssamvirket anbefaler, at Kommunalbestyrelsen afsætter anlægsmidler til kunstgræsbaner i Starup. Klubben har det andet største antal medlemmer i kommunen og har et stabilt og voksende medlemstal. Med nye kunstgræsbaner vil der kunne frigives tider i hallerne til andre idrætsgrene, da hallerne også benyttes til indendørs fodbold. Baseret på beregning fra Teknik og Klima i januar 2025 forventes det, at den samlede anlægspris for kunstgræsbanerne (11-mandsbane + 5-mandsbane) inkl. hegn, lys og 15% afsat til uforudsete udgifter beløber sig til 8,8 mio. kr. 2026-priser. Beløbet der ønskes i 2030 er prisfremskrevet jf. KL's vejledning så prisen er tidssvarende. Starup UIF vil gerne bidrage med et beløb i omegnen af 0,5 mio. kr. Starup UIF ønsker at overskudsjord opsamles i en jordvold omkring banen. Dette er både med til at holde prisen nede for at spare på bortkørsel af jord samt til at værne mod vind på banen. Starup UIF-fodbold bidrager med frivillig indsats i forbindelse med etablering af etape 1, det kan være hjælp med jordkørsel, rydning af træer til adgangsvej eller andre relevante opgaver. <i>(fortsætter på næste side)</i>				

Projekt: Starup Ungdoms- og Idrætsforening - kunstgræsbaner

Starup UIF skriver i deres henvendelse, at de igennem årene har oplevet et stigende og presserende pres på deres udendørs baner/faciliteter, alt for mange medlemmer til den mængde baner der er til rådighed - faciliteterne har ikke fulgt med den udvikling der er oplevet i klubben og omkring Starup. Konsekvensen er derfor, at Starup UIF er tvunget til at flytte træningspas, hvilket på ingen måde er befordrende for en lokal klub, hvor sammenhængskraften er en vigtig ingrediens.

Der "lånes" nu baner hos andre klubber fra efteråret til foråret, og i sommerhalvåret er det nødvendigt at flytte træningspas.

Bæredygtigt perspektiv:

Se Haderslev Kommunes strategi for etablering af kunstgræsbaner

Afledt drift:

Der forventes driftsudgifter til vedligeholdelse af kunstgræsbane på 0,3 mio. kr. årligt. Disse midler er ikke afsat i budgettet.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Nyt tag – Vojens Hallerne

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	2,800	-	-	-

Kategori: Vedligehold

Anlægsbevilling: I forbindelse med budgetvedtagelsen meddeles der anlægsbevilling på 2,800 mio. kr. til projektet.

Beskrivelse:

Vojens Hallerne søger om 2,800 mio. kr. til at få lagt to nye tage på de eksisterende boldspilshaller. Den samlede udgift for nedtagning, renovering og opsætning er 3,600 mio. kr. I forbindelse med budgetvedtagelse for 2023-2026 fik Vojens Hallerne bevilget 0,800 mio. kr. til renovering af et tag i 2025.

Vojens Hallerne nævner:

De nuværende tage er helt nedslidte og med masser af huller. Hver gang det regner kommer der vand på banerne og brugerne skal ofte aftørre banen med klude for at kunne gennemføre aktiviteter.

Projekt: Nyt tag – Vojens Hallerne

Vojens Hallerne nævner ligeledes at de alternativt er villige til at indfri de 2,8 mio. kr. som et lån.

Bæredygtigt perspektiv:

Udskiftning af tag på hallerne kan reducere CO₂-udledning gennem bedre isolering og mulighed for vedvarende energiløsninger.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Terapibassin – Vojens Hallerne

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	1,400	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: I forbindelse med budgetvedtagelsen meddeles der anlægsbevilling på 1,400 mio. kr. til projektet.

Beskrivelse:

Vojens Hallerne er i gang med at bygge et terapibassin til gavn for ældre, gangbesværede, folk med behov for genoptræning og generelt til velvære. Vojens Hallerne nævner at terapibassinet er blevet dyrere at bygge end forventet idet tilbuddene der blev indhentet i 2023/2024 er blevet markant dyrere nu. Derfor ønsker Vojens Hallerne yderligere 1,400 mio. kr. til færdiggørelse af projektet.

Afløst drift:

Der er en forventet afløst drift på 1,306 mio. kr. årligt. Vojens Hallerne har fået bevilget 0,600 mio. kr. til driften og søger resten i supplerende budget.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Anskaffelses- og vedligeholdelsespulje – Vojens Hallerne

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	0,896	0,896	0,896	0,896

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: I forbindelse med budgetvedtagelsen meddeles der anlægsbevilling på 0,896 mio. kr. til projektet.

Beskrivelse:

Vojens Hallerne ønsker 0,896 mio. kr. årligt til løbende at kunne vedligeholde centret, der er af ældre dato og kræver flere renoveringer end tidligere år.

For større renoveringsprojekter som tag på boldspilshaller og nye bundduge i svømmehallen forventes der etableret særskilte finansieringsløsninger, så disse investeringer kan gennemføres over en længere periode uden at belaste den almindelige drift unødigt.

Bæredygtigt perspektiv:

Vojens Hallernes strategi er at lave så mange "grønne" renoveringer så hurtigt som muligt, så der samtidig sikres en forbedret energiudnyttelse og så Vojens Hallerne står styrket i forhold til grøn omstilling.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

6.4. Land- og Byudviklingsudvalget

Supplerende anlægsprojekter	U/I	2027	2028	2029	2030
Borgerbudgettering i landdistrikterne	U	-	-	-	1,400
Landdistriktspulje	U	-	-	-	1,000
Område- og landsbyfornyelse	U	-	-	-	2,600
Forum Vojens og Vision Gram	U	-	-	-	1,000
Borgerbudgettering Haderslev	U	-	-	-	0,700
Borgerbudgettering Starup	U	-	-	-	0,250
Strategiske udviklingsplaner i Vojens og Gram	U	-	-	-	3,500
Områdefornyelse Østergade/Vestergade i Vojens	U	-	-	3,000	25,000
Land- og Byudviklingsudvalget i alt		-	-	3,000	35,450

Projektbeskrivelser

Projekt: Borgerbudgettering i landdistrikterne				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	-	1,400
Kategori: Udvikling i Land og By				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.				
Beskrivelse: Der er afsat 1,400 mio. kr. pr. år frem til 2029 til borgerbudgettering i landdistrikterne. Midlerne anvendes til udvikling af landdistrikterne, samt et tilskud til LAG Småøerne på 0,020 mio. kr. I tidligere år har hvert landdistrikt, efter anmodning, haft mulighed for at få tildelt et tilskud på 0,050 mio. kr. fra puljen til rådighed for aktiviteter i det enkelte landdistrikt efter eget ønske, f.eks. mindre anlægs- og driftsopgaver, dog ikke løn. Alle borgere i det konkrete lokalsamfund skal have mulighed for at involvere sig, komme med projektforslag, samt indflydelse på hvilke projekter, der skal gennemføres ved en demokratisk proces. Bæredygtigt perspektiv: Midlerne understøtter social bæredygtighed og sammenhængskraft i landdistrikterne – gennem medbestemmelse.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Landdistriktspulje				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	-	1,000
Kategori: Udvikling i Land og By				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.				
Beskrivelse: Der er afsat 1,000 mio. kr. pr. år frem til 2029 til Landdistriktspuljen. Puljen kan søges af foreninger og organisationer, der er hjemmehørende i kommunens landdistrikter ud fra de godkendte kriterier, som understøtter Land- og byudviklingsudvalgets strategiske arbejde med at understøtte og motivere udvalgte projekter i landdistrikterne. Land- og Byudviklingsudvalget yder støtte til lokale projekter, der udvikler og styrker landdistrikterne i overensstemmelse med Landdistriktspolitikken. Der er tale om støtte, til projekter og aktiviteter, der er for store til borgerbudgettering og for små til det generelle anlægsbudget. Ansøgningerne skal leve op til kriterier, som udvalget vedtager. Typiske kriterier er bl.a., at initiativerne skal øge bosætning, udvikle nye arbejdspladser, fremme turisme og udvikle kultur- og fritidsaktiviteter.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Område- og landsbyfornyelse				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	-	2,600
Kategori: Udvikling i Land og By				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.				
Beskrivelse: Der er afsat 2,600 mio. kr. pr. år frem til 2029 til område- og landsbyfornyelse. Haderslev Kommune har stort fokus på landsbyfornyelse, herunder bl.a. områdefornyelser i landdistrikter. Landsbyfornyelse, som kan anvendes i byer med færre end 4.000 indbyggere og i det åbne land, kan anvendes til følgende tiltag: • Områdefornyelse. • Istandsættelse af nedslidte private udlejningsboliger, ejer- og andelsboliger, forsamlingshuse og erhverv beliggende i bygninger, der indeholder både beboelse og erhverv. • Nedrivning af nedslidte boliger og erhvervsbygninger. • Fjernelse af skrot og affald på boligejendomme. • Kommunalt opkøb af nedslidte ejendomme med henblik på istandsættelse eller nedrivning. • Ombygning af tomme erhvervslokaler og tomme offentligt ejede bygninger til udlejningsboliger. • Indretning af byrum på tomme grunde, hvor kommunalbestyrelsen giver - eller har givet - støtte til nedrivning efter byfornylesloven. Historisk set er der som udgangspunkt ydet statslig refusion på 60% af kommunens udgifter til de ovennævnte tiltag, dog inden for en statsramme som staten fastsætter årligt. Område- og landsbyfornylesmidlerne understøtter kommunens Landdistriktspolitik og det gode liv i landdistrikterne. Bæredygtigt perspektiv: Puljen understøtter bl.a. projekter vedrørende energirenovering og energioptimering.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Forum Vojens & Vision Gram				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	-	1,000
Kategori: Udvikling i Land og By				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.				
Beskrivelse: Der er afsat 1,0 mio. kr. årligt fordelt med 0,600 mio. kr. til Forum Vojens og 0,400 mio. kr. til Vision Gram til og med år 2029. Formålet er at understøtte borgerinitiativer i de 2 centerbyer. Puljerne anvendes bl.a. til rekreative formål, sport, fritid, kultur, julebelysning, infrastruktur og diverse projekter. Tiltag under Forum Vojens og Vision Gram har nytteværdi for langt de fleste borgere i Vojens og Gram. Nogle af de allerede udførte tiltag f.eks. lystunnel og shelters og byinventar i Vojens, Kleinbahn og cykelbane i Gram kommer derudover også turister og andre besøgende til gode.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Borgerbudgettering i Haderslev

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	-	0,700

Kategori: Udvikling i Land og By**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.**Beskrivelse:**

Der er afsat 0,700 mio. kr. pr. år frem til 2029 til borgerbudgettering i Haderslev og Starup.

Fra 2027 og frem har Land- og Byudviklingsudvalget besluttet at opdele borgerbudgetteringen i Haderslev og Starup, således Haderslev får stillet 0,700 mio. kr. til rådighed årligt, mens Starup får 0,250 mio. kr. årligt. Denne deling kan Land- og Byudviklingsudvalget finansiere frem til og med 2029 via restmidler inden for egen budgetramme. Fra 2030 og frem søges der selvstændige bevillinger til henholdsvis borgerbudgettering Haderslev og borgerbudgettering Starup.

Midlerne til borgerbudgettering i Haderslev by giver borgerne mulighed for at få støtte til initiativer og dermed sætte deres aftryk på udviklingen i byen.

Udover at fremme en lokal, demokratisk proces, kan midlerne målrettes initiativer, der understøtter særlige formål i byen, f.eks. bæredygtighed, fællesskaber, kulturhistorie og bosætning eller bestemte målgrupper. Udvalget udarbejder og reviderer løbende konkrete kriterier for tildelingen af midler.

Bæredygtigt perspektiv:

Udvalget prioriterer bl.a. projekter, der understøtter klima og bæredygtighed.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Borgerbudgettering Starup

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	-	0,250

Kategori: Udvikling i Land og By**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.**Beskrivelse:**

Der er afsat 0,700 mio. kr. pr. år frem til 2029 til borgerbudgettering i Haderslev og Starup.

Fra 2027 og frem har Land- og Byudviklingsudvalget besluttet at opdele borgerbudgetteringen i Haderslev og Starup, således Haderslev får stillet 0,700 mio. kr. til rådighed årligt, mens Starup får 0,250 mio. kr. årligt. Denne deling kan Land- og Byudviklingsudvalget finansiere frem til og med 2029 via restmidler inden for egen budgetramme. Fra 2030 og frem søges der selvstændige bevillinger til henholdsvis borgerbudgettering Haderslev og borgerbudgettering Starup.

Midlerne til borgerbudgettering i Starup giver borgerne mulighed for at få støtte til initiativer og dermed sætte deres aftryk på udviklingen i byen.

Udover at fremme en lokal, demokratisk proces, kan midlerne målrettes initiativer, der understøtter særlige formål i byen, f.eks. bæredygtighed, fællesskaber, og bosætning eller bestemte målgrupper. Udvalget udarbejder og reviderer løbende konkrete kriterier for tildelingen af midler.

Bæredygtigt perspektiv:

Udvalget prioriterer bl.a. projekter, der understøtter klima og bæredygtighed.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Strategiske udviklingsplaner i Vojens og Gram

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	-	3,500

Kategori: Udvikling i Land og By**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.**Beskrivelse:**

Der er afsat 1,4 mio. kr. i 2027, og 3,5 mio. kr. i 2028 og 2029 til strategiske udviklingsplaner i Vojens og Gram.

For at indfri 2030 ambitionen om flere i uddannelse, flere indbyggere, og flere arbejdspladser, er der afsat midler til at gøre Vojens og Gram særligt attraktive at bo i og flytte til.

I de kommende år skal der, som led i Haderslev Kommunes vækst dagsorden, fortsat arbejdes aktivt for at indfri 2030-ambitionen om +250 flere i uddannelse, +500 flere indbyggere og +1.000 flere arbejdspladser. For at indfri disse målsætninger, er det vigtigt med attraktive byer. De afsatte midler til at arbejde med strategisk udvikling i Gram og Vojens, skal ses i sammenhæng med de igangværende aktiviteter og planer i de to byer.

Gram:

I Gram er bevaringsværdier og potentialer kortlagt som nu udmøntes i en ny bevarende lokalplan for den centrale del af byen. Derudover peger senest udarbejdede detailhandelsanalyse på et behov for mødesteder i det fysiske byrum, ligesom Vision Gram sammen med Haderslev Kommune arbejder målrettet med bosætningstiltag herunder ønsker til nye boligudstykningsprogrammer. Der er desuden i 2024 vedtaget et områdefornyelsesprogram for Gram, som er delvist finansieret af landsbyfornyelsesmidler og forventeligt fondsmidler. Der skal i den forbindelse også etableres et attraktivt miljø for unge i og omkring Gram Skole og Torvet, herunder bl.a. et medborgerhus ved skolen og nyindretning af byrum.

Vojens:

Udviklingsplan Vojens – der bl.a. er udarbejdet i samarbejde med Forum Vojens i regi af projekt "Levende bymidter" - er vedtaget. Udviklingsplanen rummer et hovedgreb, hvor følgende områder søges udviklet og/eller omdannet:

- Rådhuscenteret
- Stationsområdet
- Hal-området
- Hovedforbindelse gennem byen (Østergade/Vestergade)

Udviklingen i Vojens er derfor nu i en fase med videreudvikling af tiltag, fondssøgning og realisering. Der er bl.a. tildelt betydelige fondsmidler til stationsområdet, ligesom der er igangsat en områdefornyelse ved rådhuscenteret.

Fælles for de to byer er, at byudviklingen kræver et endnu tættere samarbejde med henholdsvis Vision Gram og Forum Vojens og generelt øget borgerinddragelse. Derudover anvendes midlerne til projektlejse, planlægning og anlæg, således der sikres en strategisk og sammenhængende byudvikling fra plan til indsats.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Områdefornyelse Østergade/Vestergade i Vojens

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	3,000	25,000

Kategori: Udvikling i Land og By**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.**Beskrivelse:**

Der er afsat 2,000 mio. kr. i år 2029 til et områdefornyelsesprogram for Østergade/Vestergade i Vojens. Derudover er det via budgetforlig 2025 besluttet, at det næste store byudviklingsprojekt skal være i Vojens.

Projekt: Områdefornyelse Østergade/Vestergade i Vojens

Formålet med områdefornyelsesprogrammet for Østergade/Vestergade er at konkretisere tiltag med fokus på at give den samlede strækning et kvalitetsløft samt skabe nye og grønnere byrum til gavn for byens borgere og besøgende.

Der arbejdes med følgende konkrete tiltag i områdefornyelsen:

- "Byens rygrad" der skal skabe en grønnere, regnvandssikret og mere trafiksikker vej- og stifordbelse gennem byen
- Byomdannelse i den centrale del af Vestergade (omdannelsen af bygningsmasse og torvedannelse)
- Forskønnelse og trafikdæpende foranstaltninger ved "Østergadetorvet"
- En fleksibel eventplads ved halområdet der ved særlige arrangementer også kan bruges til parkering
- Forskønnelse af ankomst- og parkeringsplads ved halområdet med særlig fokus på begrønning, synliggørelse af hærvejen, facadeudsmykning ved hallen og bedre forhold for bløde trafikanter

De samlede udgifter til realisering af områdefornyelsesprogrammet for Østergade/Vestergade forventes at være ca. 80,000 mio. kr. Der anmodes derfor om at supplere budgettet i 2029 med 3,000 mio. kr. samt indarbejdelse af 25,000 mio. kr. i 2030. Derudover vil der i kommende budgetlægninger blive anmodet om yderligere 2 gange 25,000 mio. kr. i henholdsvis 2031 og 2032.

Områdefornyelsesprogrammet forventes vedtaget i 2027 eller 2028. Ved programmets vedtagelse forpligter Haderslev Kommune sig til at realisere de prioriterede tiltag inden for en periode på 5 år. Det bemærkes, at kommunen har låneadgang til 95% af udgifterne til realisering af områdefornyelsesprogrammet.

Afslutningsvist bemærkes, at der udover områdefornyelsen i Østergade/Vestergade også arbejdes med projekter og tiltag ved Rådhuscenteret, stationsområdet, bag halområdet i form af en markant aktivitets- og legepark samt grønne "byporte" i både den vestlige og østlige del af byen. Disse tiltag finansieres til dels via budgetlagte midler under Land- og Byudviklingsudvalget, men i høj grad via ekstern finansiering og funding.

Bæredygtigt perspektiv:

Områdefornyelsesprogrammet vil bl.a. have fokus på lokal håndtering af regnvand, grønne byrum og omdannelse af eksisterende bygningsmasse.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

6.5. Organisations- og Beredskabsudvalget

Supplerende anlægsprojekter	U/I	2027	2028	2029	2030
Anlægspulje med fokus på forsyningssikkerhed	U	4,0	4,0	4,0	4,0
Organisations- og Beredskabsudvalget i alt		4,0	4,0	4,0	4,0

Projektbeskrivelser

Projekt: Anlægspulje med fokus på forsyningssikkerhed				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	4,0	4,0	4,0	4,0
Kategori: Kritisk infrastruktur				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse: Der ønskes at oprette en anlægspulje under beredskabsområdet med fokus på forsyningssikkerhed primær i forhold til el, vand og varme. De relevante kommunale fagområder kan søge anlægspuljen, hvis de har brug for at anskaffe et anlæg, som kan bidrage til at sikre forsyningssikkerheden i tilfælde af kriser.				
Afledt drift: Udgifter til afledt drift afholdes indenfor det pågældende områdes driftsbudget.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

6.6. Senior- og Sundhedsudvalget

Supplerende anlægsprojekter	U/I	2027	2028	2029	2030
Vedligeholdelsespulje plejehjem	U	2,0	2,0	2,0	2,0
Velfærdsteknologiske løsninger	U	2,0	2,0	2,0	3,0
Samling af Tandplejen	U	-	-	-	-
Udskiftning af units i Tandplejen	U	2,1	1,6	-	-
Udskiftning af hjertestartere	U	0,5	-	-	-
Senior- og Sundhedsudvalget i alt		6,6	5,6	4,0	5,0

Projektbeskrivelser

Projekt: Vedligeholdelsespulje plejehjem				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	2,0	2,0	2,0	2,0
Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer				
Anlægsbevilling: I forbindelse med budgetvedtagelsen meddeles der anlægsbevilling på 2,0 mio. kr. vedrørende det afsatte beløb i 2027.				
Beskrivelse: Vedligeholdelse af bygninger er afgørende for at sikre tidssvarende og funktionelle fysiske rammer på de kommunale plejehjem. Efterslæb på bygningsvedligehold på plejehjemmene er en fortsat tiltagende udfordring. Der er afsat driftsbudget til almindeligt indvendigt bygningsvedligehold på plejehjemmene, men disse budgetter er ikke tilstrækkeligt store til, at der lokalt kan spares op til større renoveringer på servicearealer, herunder produktionskøkkener, gulve m.v. Det betyder, at flere af plejehjemmene fremstår slidte.				
Bæredygtigt perspektiv: Forlænget levetid på bygninger reducerer CO ₂ og ressourceforbrug. Energieffektive renoveringer støtter klimamål og bedre indeklima.				
Afledt drift: Ingen væsentlig afledt drift, da midlerne anvendes til vedligehold. Driftsudgifter afholdes inden for eksisterende rammer.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Velfærdsteknologiske løsninger				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	2,0	2,0	2,0	3,0
Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer				
Anlægsbevilling: I forbindelse med budgetvedtagelsen meddeles der anlægsbevilling på 2,0 mio. kr. vedrørende det afsatte beløb i 2027.				
Beskrivelse: De behov, som kan dækkes af digitale løsninger, er meget forskellige og det er vigtigt at understrege, at digitale løsninger ikke er det rette for alle. Mange borgere vil fortsat have behov for hjemmehjælp, som vi kender det i dag. Digitale løsninger vil dog være et supplement, som har potentiale til at give mange mennesker med plejeb behov en oplevelse af større frihed og mulighed for at klare mere selv i hverdagen. I stedet for at skulle tilpasse hverdagen til et besøg fra en social- og sundhedsassistent eller en sygeplejerske, som kun kan angive et tidsrum fremfor et tidspunkt, muliggør de digitale besøg, at hjælpen kan koordineres mere præcist, hvilket giver borgeren mere frihed og fleksibilitet.				
For mennesker med f.eks. kroniske lunge- og hjertesygdomme kan digitale løsninger hjælpe til, at besøg hos lægen undgås, fordi målingerne løbende kan foretages derhjemme, ligesom medicinrobotter kan bidrage til at sikre korrekt medicinindtagelse.				
Senior- og Sundhedsudvalget har tidligere fået bevilget 1,0 mio. kr. årligt frem til 2029 til velfærdsteknologiske løsninger. Midlerne er primært anvendt til indkøb af medicinrobotter				

Projekt: Velfærdsteknologiske løsninger

Senior- og Sundhedsudvalget anmoder om yderligere 2,0 mio. kr. årligt i 2027-2029 og 3,0 mio. kr. fra 2030, da behovet for velfærdsteknologiske løsninger er stigende i forhold til de eksisterende løsninger. Samtidigt ønskes der mulighed for at udvide med nye teknologiske løsninger, både set i forhold til ambitionerne i sundhedsreformen og Ældreloven, hvor brug af digitale løsninger er eksplicit beskrevet. Midlerne i den velfærdsteknologiske pulje skal understøtte implementering af flere telemedicinske løsninger og teknologier til hjemmet, herunder robotstøvsugere, der kan styrke borgerens selvstændighed.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Samling af Tandplejen

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	-	-
Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen.				
Beskrivelse: Jf. budgetforliget for 2026-2029 arbejdes der på at finde en løsning for Tandplejen, hvor en samling i Haderslev by kombineret med en satellitfunktion i Vojens kan imødekomme både faglige og geografiske hensyn.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Udskiftning af units i Tandplejen

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	2,1	1,6	-	-
Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer				
Anlægsbevilling: I forbindelse med budgetvedtagelsen meddeles der anlægsbevilling på 2,1 mio. kr. i 2027 og 1,6 mio. kr. i 2028.				
Beskrivelse: Tandplejen råder over i alt 22 units. De er alle i alderen fra 17 – 26 år gamle. Alle betydeligt over forventet "levetid". Der er nu omfattende udgifter forbundet med at holde dem kørende og de fleste af dem har alvorlige fejl. De første units, der prioriteres til udskiftning, vil være dem med de mest omfattende fejl. En unit koster ca. 260.000 kr. inkl. røntgenudstyr og montering. I forbindelse med regnskab 2025 og overførselssagen besluttede udvalget af overføre et mindreforbrug på 2,1 mio. kr. til Tandplejen til udskiftning af 8 units. Det forventes ikke, at Sundheds mindreforbrug vil være på samme niveau i 2026, hvorfor det er nødvendigt at søge anlægsmidler til udskiftning af de resterende 14 units. Udskiftningen anbefales at ske over 2 år, så der afsættes 2,1 mio. kr. i 2027 til udskiftning af 8 units og 1,6 mio. kr. i 2028 til udskiftning af 6 units.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Udskiftning af hjertestartere

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	0,5	-	-	-
Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer				
Anlægsbevilling: I forbindelse med budgetvedtagelsen meddeles der anlægsbevilling på 0,5 mio. kr. i 2027.				
Beskrivelse: HovedMED tog før 2012 initiativ til, at der på 16 større kommunale arbejdspladser via en intern forsikringspulje blev indkøbt og opsat hjertestartere med fokus på at understøtte såvel kommunale medarbejdere som borgeres mulighed for overlevelse ved hjertestop.				

Projekt: Udskiftning af hjertestartere

Med godkendelse af en konkret Hjertestarterstrategi bevilligede det daværende Udvalg for Sundhed og Forebyggelse i 2012 indkøb af flere hjertestartere for at dække kommunen bredt geografisk i et borgerrettet forebyggelsesperspektiv og for at sikre lighed i tilgængelighed, hvilket betyder, at der er opsat i alt 20 hjertestartere. Alle hjertestartere blev gjort offentligt tilgængelige 24/7 hele året rundt ved indkøb og opsætning af isolerede stålskabe, så hjertestarterne kunne driftssikres. Der blev desuden udbudt borgerrettede kurser i livreddende førstehjælp inkl. brug af hjertestarter.

Brand og Redning Sønderjylland varetager årligt eftersyn af de kommunalt opsatte hjertestartere og kan nu konstatere, at der bør ske en udskiftning af disse samt af skabene således, at der også fremover kan sikres driftssikkerhed.

En udskiftning af de 20 hjertestartere med tilhørende isolerede skabe anbefales at gøres samlet. Brand og Redning oplyser, at hjertestarterne koster 23.600 kr. pr. stk. at få skiftet. I alt 0,5 mio. kr. inkl. montering.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

6.7. Social- og Handicapudvalget

Supplerende anlægsprojekter	U/I	2027	2028	2029	2030
Yderligere renovering af Hjortebro Værkstedet	U	1,0	-	-	-
Senior- og Handicapudvalget i alt		1,0	-	-	-

Projektbeskrivelser

Projekt: Yderligere renovering af Hjortebro Værkstedet				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	1,0	-	-	-
Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer				
Anlægsbevilling: I forbindelse med budgetvedtagelsen meddeles der anlægsbevilling på 1,0 mio. kr. vedrørende det afsatte beløb i 2027.				
Beskrivelse: Målgruppen for værkstedet Hjortebro, Solsikkevej 3 i Haderslev Hjortebro er et beskæftigelses- og aktivitetstilbud på 1.220 m² til mennesker med psykiske og fysiske handicap. Hjortebro værkstedet har åbent mandag – torsdag fra kl. 8.00 til kl. 15.00. Der er ansat 17 medarbejdere (inkl. Studerende), og der er på nuværende tidspunkt visiteret 63 borgere til tilbuddet. Målgruppen har over tid ændret sig i retning af, at de fleste af brugerne har behov for et aktivitets- og samværstilbud frem for et beskæftigelsestilbud. Dette skyldes blandt andet arbejdsmarkedslovgivningen, hvor borgere, der kan varetage arbejdsopgaver på ordinære vilkår, bliver tilknyttet det ordinære arbejdsmarked. Bygningens tilstand og investeringsbehov Der er tidligere udarbejdet en førsynsrapport på bygningen, hvor værkstedet Hjortebro holder til. Denne rapport har peget på en lang række udfordringer i forhold til indeklima, belysning, elinstallationer, tag, brandforhold m.v. Det tidligere estimerede budgetoverslag, til udbedring af bygningen, ligger flere år tilbage, og var på daværende tidspunkt ca. 15 mio. kr. inkl. Arkitektbistand, totalentreprise og genhusningsudgifter. Første renovering af værkstedet Hjortebro i 2026 I forbindelse med budgetforliget for 2026 blev der bevilliget 0,5 mio. til udbedringer af bygningen. Der er således etableret et større badeværelse, udskiftet enkelte døre, lofter og gulv. Lige som der er blevet malet i gangarealerne i hovedbygningen. Yderligere behov for renovering af værkstedet Hjortebro På trods af de ovenfor beskrevne forbedringstiltag, er der fortsat behov for yderligere forbedringer af både bygninger og udendørsarealer, som beskrives i det følgende: - Der er behov for udskiftning af de resterende døre samt maling af flere lokaler. - De to hovedindgange til bygningen er ikke etableret med vindfang, hvilket medfører, at der på kolde dage trænger kold luft ind i bygningen. Dette påvirker indeklimaet og komforten for borgere og medarbejdere. Varmeudfordringerne opleves tillige i de åbne lagerområder, hvor der blandt andet samles og håndteres driftsmaterialer for eksterne virksomheder. På denne baggrund, er der et ønske om at sikre et bedre og mere behageligt arbejdsklima for borgerne, blandt andet gennem etablering af varmepumper. - Fra kantineområdet, som er centralt placeret i bygningen, findes der en nødudgang. Ved gennemførte brandøvelser har det vist sig, at denne passage er vanskelig at benytte for gangbesværede borgere og kørestolsbrugere. På den baggrund ønskes området etableret med belægningssten for at sikre bedre tilgængelighed og fremkommelighed i en nødsituation. - I kantineområdet er der etableret et køkken, som anvendes som en integreret del af de aktiviteter, der foregår på Hjortebro værkstedet. Køkkenelementerne er præget af mange års brug og				

Projekt: Yderligere renovering af Hjortebro Værkstedet

fremstår slidte. På den baggrund vurderes det hensigtsmæssigt, at køkkenelementer og armaturer udskiftes for at understøtte en fortsat sikker og funktionel anvendelse i hverdagen.

- I sommerperioden anvendes værkstedets terrasser aktivt. For at forbedre tilgængeligheden og lette den daglige anvendelse, ønskes der etableret en gangsti til terrasserne samt en terrasseudgang. Derudover er rækværket omkring den ene terrasse nedslidt og vurderes at have behov for udskiftning.

Beløb for ovenfor nævnte renoveringer: 1,0 mio. kr.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

6.8. Teknik- og Klimaudvalget

Supplerende anlægsprojekter	U/I	2027	2028	2029	2030
<u>Kritisk infrastruktur</u>					
Pulje til kommunal medfinansiering af kystbeskyttelsesprojekter	U	3,0	5,0	5,0	-
Pulje til oprensning af sejlrende Haderslev Inderhavn og fjord	U	7,0	-3,0	15,0	-
Pulje til prioritering af havne og færge	U	-	-	-	5,0
Nedlæggelse af overflødige brandhaner	U	-	-	-	0,6
Pulje til etablering af nye afvandingsledninger	U	1,0	1,0	1,0	2,0
Broer og bygværker	U	5,0	5,0	5,0	5,0
<u>Udvikling i land og by</u>					
Pulje til cykelfaciliteter	U	-	-	-	7,0
Pulje til cykelfaciliteter	I	-	-	-	-2,0
Pulje til trafiksikkerhed	U	-	-	-	1,0
Tilgængelighedspulje	U	-	-	-	0,4
Mobilitetsstrategi for Haderslev – pulje til realisering af indsatser	U	-	3,0	3,0	3,0
Etablering af busstoppesteder	U	2,0	0,5	-	-
Asfaltering af Knavvej-Vilstrupvej frem til Vandlingvej	U	4,4	-	-	-
Forprojekt – støjafskærmning Hammelev	U	0,5	-	-	-
<u>Klimapolitik</u>					
Klimaplan 2022-2050	U	-	-	-	3,0
Grøn effektiviseringspulje	U	-	1,0	1,0	1,0
Pulje til sund fjord og dam	U	-	-	-	1,0
Pulje til håndtering af klimavand, klimatilpasning og kyststrategi	U	-	1,0	1,0	1,0
Vinterbade varslingsystem Haderslev Fjord	U	0,5	0,2	0,2	0,2
Skovrejsning – medfinansiering	U	-	3,0	5,0	5,0
Klimavenlig færge	U	-	-	-	20,0
Teknik- og Klimaudvalget i alt		23,4	16,7	36,2	53,2

Projekterne "Vores kyst, anlægsprojekt med bidragsfordeling – projektering og anlæg" og "Østergade/Honnørkajen" er taget ud af de supplerende anlægsprojekter og indgår i stedet under afsnit 2.3. Anlægsperiodiseringer.

Projektbeskrivelser

Projekt: Pulje til kommunal medfinansiering af kystbeskyttelsesprojekter				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	3,0	5,0	5,0	-
Kategori: Kritisk Infrastruktur Klimapolitik				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse: Klimaændringerne medfører allerede i dag mærkbare konsekvenser i form af hyppigere og mere intense stormfloder. Prognoser viser, at denne udvikling vil fortsætte og potentielt forstærkes i de kommende årtier. For Haderslev Kommune indebærer dette en stigende risiko for oversvømmelser i lavtliggende kystområder, hvor særligt sommerhusområderne samt dele af Haderslev by er sårbare. For at imødegå denne udvikling er det nødvendigt at styrke indsatsen for kystsikring gennem etablering af fysisk kystbeskyttelse såsom diger, højvandsmure og andre tekniske løsninger, der kan reducere risikoen for oversvømmelse. Disse tiltag er afgørende for at beskytte både private ejendomme, offentlig infrastruktur og væsentlige natur- og fritidsområder. Der er allerede igangsat en række konkrete kystbeskyttelsesprojekter, herunder i områder som Hejsager, Kelstrup og Diernæs. Projekterne gennemføres som kommunale fællesprojekter, hvor kommunen faciliterer				

Projekt: Pulje til kommunal medfinansiering af kystbeskyttelsesprojekter

leveringen af kystbeskyttelse med berørte grundejere og øvrige interessenter. I overensstemmelse med gældende praksis finansieres sådanne projekter primært af de berørte grundejere, vejejer og ledningsejere.

I henhold til kystbeskyttelsesloven har kommunen imidlertid mulighed for at medfinansiere kystbeskyttelsesprojekter, når der foreligger en særlig kommunal interesse. Dette kan blandt andet være tilfældet, når projekterne bidrager til at beskytte fælles rekreative områder, naturværdier eller væsentlig offentlig infrastruktur, som har bred betydning for borgere og besøgende i kommunen.

På denne baggrund foreslås det at etablere en særskilt pulje til kommunal medfinansiering af kystbeskyttelsesprojekter, herunder ressourcer til realisering af projekter. Puljen skal målrettes projekter, hvor der kan dokumenteres en bredere samfundsmæssig gevinst – både i form af rekreativ værdi, økonomisk sikring af fælles aktiver og forebyggelse af fremtidige skadesomkostninger.

Bæredygtigt perspektiv:

Ved at etablere kystbeskyttelse beskyttes kommunens infrastruktur ved stormfloder. Det betyder, at indsatser ved nogle stormfloder ikke bliver nødvendige i fremtiden, og at kommunens infrastruktur i området ikke behøver akut sikring eller genopbygning efter stormfloder. Dette vil dels spare ressourcer både i en akut situation, hvor en indsats før var nødvendig, og dels spare ressourcer og materialer til genopbygning af skadede veje og stier.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til oprensning af sejlrende Haderslev Inderhavn og fjord

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	7,0	-3,0	15,0	-

Kategori: Kritisk infrastruktur

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

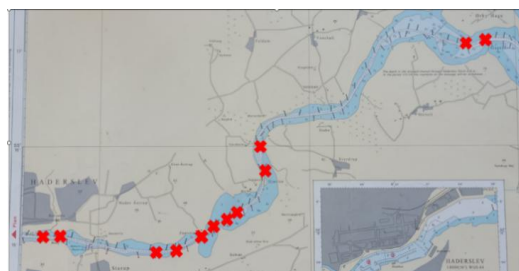
Sejlrenden i Haderslev Fjord er afgørende for, at adgangsvejen fra Lillebælt kan opretholdes. For at sikre tilstrækkelig vanddybde skal sejlrenden oprenses ca. hvert 10. år, så sejlads til og fra Haderslev Havn og fjorden fortsat kan foregå forsvarligt. Oprensningen er en forudsætning for aktivitet i havnen og fjorden for erhverv, borgere, fastliggere og turister.

I nuværende budget er afsat 6 mio. kr. i 2026 og 3 mio. kr. årligt i 2027-2029. I alt er der afsat 15 mio. kr. i årene 2025-2029 til oprensning af inderhavn og fjord. De 2 oprensninger skitseret nedenfor er skønnet til at koste henholdsvis 16 og 18 mio. kr. Der er derfor et behov for at øge budgettet med samlet set 19 mio. kr. Det er ikke hensigtsmæssigt at opdele oprensninger over flere år, dels fordi etableringsomkostningerne er betydelige, og dels fordi sediment flytter sig fra ikke-oprensede til oprensede områder, hvis der kun oprenses etapevis.

Det giver bedst mening at starte med oprensning af fjorden, da fjorden er nerven for båd- og skibstrafik til Haderslev havn.

Oprensning af Haderslev Fjord – overslag ca. 16 mio. Kr. (2027 priser) – forventet oprensning i 2027

Sejlrenden er generelt udfordret gennem hele fjorden, men der er enkelte delstrækninger, hvor forholdene er særligt kritiske. Hvis Haderslev Havn fortsat skal kunne modtage større skibe, eksempelvis Kongeskibet Dannebrog med en dybgang på ca. 4,2 meter, er der i dag betydelige udfordringer. På strækningen fra Djæveløen og ca. 200-300 meter mod øst er vanddybden aktuelt kun er ca. 3,0 meter.

I 2024 er der gennemført sedimentundersøgelser i sejlrenden, som viser, at sedimentet forventes at kunne klappes.

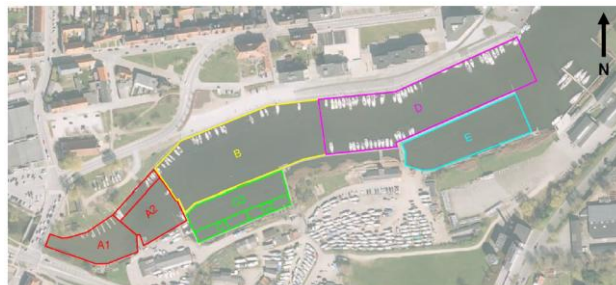
Projekt: Pulje til oprensning af sejlrende Haderslev Inderhavn og fjord

Det er mange år siden, Haderslev Fjord sidst er blevet oprenset, hvilket tydeligt fremgår af de nyeste sø-opmålinger.

Haderslev inderhavn, overslag 18 mio. kr. i 2027 priser – forventet oprensning i 2029

I 2019 blev delområderne A1, A2, C1, C2, C3 og E delvist oprenset, mens delområderne B og D ikke indgik i projektet. Den reducerede oprensning medfører i dag problemer med for lave vanddybder, særligt i områderne B og D, hvilket forstærkes af, at både – især gæstesejlernes – generelt bliver større.

I februar 2026 har Miljøstyrelsen over for kommunen oplyst, at den samlede sagsbehandlingstid for klapanøgningen forventes at udgøre 18-20 måneder. Projektets overordnede tidsplan er dermed i betydelig grad afhængig af den statslige myndighedsbehandling.

Miljøstyrelsen har i februar 2025 foretaget en indledende behandling af Haderslev Kommunes klapanøgning for Haderslev Inderhavn. Den foreløbige vurdering er, at det alene er delområde E som kan klappes, mens sediment fra de øvrige delområder skal bortskaffes til deponi. Projektøkonomien påvirkes direkte af mængden af sediment, der skal bortskaffes til deponi, idet en større deponeringsmængde medfører øgede omkostninger.

Det foreløbige overslag for oprensning af Haderslev Inderhavn (område A-E) til de dybdekrav, der fremgår af søkortet, er – under forudsætning af at sediment fra område E kan klappes – vurderet til ca. 18 mio. kr. i 2027-priser. Overslaget omfatter tillige forventede udgifter til rådgiverhonorarer.

Når de to planlagte oprensninger er gennemført, vurderes det hensigtsmæssigt at afsætte en årlig økonomisk ramme til løbende oprensning med henblik på at opretholde sejladsforholdene i Haderslev Havn og Fjord.

Bæredygtigt perspektiv:

Udover at sikre nødvendig vanddybde bidrager oprensningen til at fjerne forurenede sediment fra Haderslev Fjord og dermed forbedre de miljømæssige forhold i fjorden.

Afledt finans:

Udgifter til oprensning af sejlrender kan lånefinansieres.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til prioritering af havne og færge

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	-	5,0

Kategori: Kritisk infrastruktur

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

På baggrund af en 10-årig vedligeholdelsesplan for færgen samt tilstandsrapporter for kommunens tre havne – Haderslev, Aarøsund og Aarø – afsættes en samlet pulje til færge og havne. Puljen skal sikre, at presserende renoverings- og vedligeholdelsesopgaver kan gennemføres, og at kendte kritiske forhold udbedres.

Der er fortsat et betydeligt vedligeholdelsesefterslæb på havneinfrastrukturen. Efterslæbet er størst i Haderslev Havn og på Aarø, hvor der er behov for større anlægsprojekter, mens der i Aarøsund primært er tale om mindre, men nødvendige, vedligeholdelsesopgaver. Blandt de kommende større, kendte projekter kan særligt nævnes Vestbroen på Aarø og Honnørkajen i Haderslev, som forventes at kræve særskilt prioritering og finansiering.

Projekt: Pulje til prioritering af havne og færge

For at indhente det eksisterende efterslæb og sikre, at alle kritiske forhold på de tre havne håndteres forsvarligt, er der behov for fortsatte, målrettede indsatser frem til og med 2030.

Fra 2031 forventes det, at vedligeholdelsesindsatsen kan overgå til et mere normalt og stabilt niveau for drift og vedligehold af havne, forudsat at det nuværende efterslæb er indhentet.

Det skal dog understreges, at der også efter 2031 fortsat vil være behov for en årlig økonomisk ramme, til løbende opdatering af tilstandsrapporter samt udbedring af mindre skader og akut opståede forhold.

For at indhente efterslæbet og få udbedret alle kritiske forhold for de 3 havne er der behov for videre indsatser i 2030. Fra 2031 forventes det at puljen kan reduceres til et normalt niveau for vedligeholdelse af færge og havne.

Bæredygtigt perspektiv:

En systematisk og rettidig vedligeholdelse af havneanlæggene bidrager til at spare både ressourcer og energi ved at forlænge konstruktionernes levetid og reducere behovet for mere omfattende og ressourcekrævende renoveringer. Samtidig understøtter indsatsen klimatilpasning, så havnene i højere grad kan modstå fremtidens klimatiske påvirkninger, herunder stigende vandstande og mere ekstreme vejrforhold.

Afløst drift:

Når det nuværende vedligeholdelsesefterslæb forventes indhentet i 2029, vil Teknik og Klima foretage en fornyet vurdering af det fremtidige driftsbudget. Formålet er at fastlægge et bæredygtigt og realistisk budgetniveau, som på lang sigt kan sikre værdien og funktionaliteten af kommunens havnekapitalapparat.

Afløst finans:

Udgifter til færge og havne kan som udgangspunkt lånefinansieres. Det bemærkes dog, at der ikke kan optages lån til den del af havneprojekterne, som vedrører erhvervsrelaterede aktiviteter. Dette skal indgå som et centralt hensyn ved prioritering og planlægning af de enkelte projekter.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Nedlæggelse af overflødige brandhaner

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	-	0,6

Kategori: Kritisk infrastruktur

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Beskrivelse:

Brand & Redning Sønderjylland har i 2021 vedtaget plan for vandforsyning til brandslukning. Kun 36 af Haderslev Kommunes i alt 467 brandhaner ønskes bevaret. 431 brandhaner bør sløjfes. Vandværkerne er i forbindelse med f.eks. renovering af ledningsnettet tvunget til at afholde udgifter til enten at genetablere eller nedlægge de pågældende brandhaner.

Der er en række problemer ved de overflødige brandhaner:

- tapning fra hydranterne giver trykstød i ledningsnettet, som medfører urent vand hos forbrugerne
- hydranterne giver mulighed for vandtyveri, som kan føre til forurening af drikkevandet, hvis der anvendes snavset udstyr
- jo flere hydranter, des større risiko for forurening af drikkevandet og dermed af den kritiske infrastruktur som drikkevand udgør.

Anlægsprojektet sikrer, at kommunen over en årrække kan nedlægge overflødige brandhaner, der alle kan udgøre en risiko overfor drikkevandsforsyningen.

En brandhane koster mellem 18.-25.000 kr. at nedlægge, afhængig af dens placering. Det er udgifter til opgravning af stikledning, afpropning af vandledning, reetablering af asfalt, fortov m.v.

Totalomkostning for nedlæggelse af 431 brandhaner er skønnet til ca. 9,5 mio. kr.

Projekt: Nedlæggelse af overflødige brandhaner

Der er afsat 0,3 mio. kr. årligt i 2026-2029 til nedlæggelse af overflødige brandhaner. I 2026 får Teknik og Klima en erfaring på det faktiske arbejde og omkostninger ved at sløjfe brandhanerne. Teknik og Klima foreslår, at der afsættes 0,6 mio. kr. fra 2030 for at nedlæggelse af brandhaner sker hurtigere end lige nu estimerede 28 år.

Der ønskes etableret en refusionsordning, hvor man i forbindelse med korrekt sløjfning af brandhaner, kan få refunderet udgiften. Udbetaling af refusion sker efter en puljeordning, og fordelingen sker, som udgangspunkt efter først til mølle-princippet.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til etablering af nye afvandingsledninger

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	1,0	1,0	1,0	2,0

Kategori: Kritisk infrastruktur

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Beskrivelse:

Teknik og Klimaudvalget godkendte den 25. juni 2024 Vandhåndterings Strategi for Humlegårdsbæk, Haderslev. Strategien involverer separat kloakering, samt i mindre grad lokal afledning af regnvand (LAR) af store dele af området over en plan periode til år 2042. Arbejdet med separat kloakering af området vil have en afledt effekt på hvordan afledning af regnvand fra offentlige veje håndteres.

I forbindelse med separatkloakeringen er det nødvendigt at etablere nye afvandingsledninger i områder, hvor de eksisterende systemer ikke længere er tilstrækkelige. Dette indebærer omfattende gravearbejde, installation af nye rør og tilslutning til det eksisterende system. Disse omkostninger kan variere afhængigt af jordbundsforhold, tilgængelighed, andre ledninger i jorden og andre lokale faktorer.

Når vejene bliver gravet op for at installere de nye kloakledninger, er det nødvendigt at renovere og flytte vejbrønde og vejriste. Dette arbejde er nødvendigt for at sikre, at vejens overfladevand effektivt ledes væk og ikke skaber problemer for trafikken eller tilstødende grundejere. Renoveringen omfatter udskiftning af gamle og slidte komponenter samt tilpasning af brøndenes placering til det nye system.

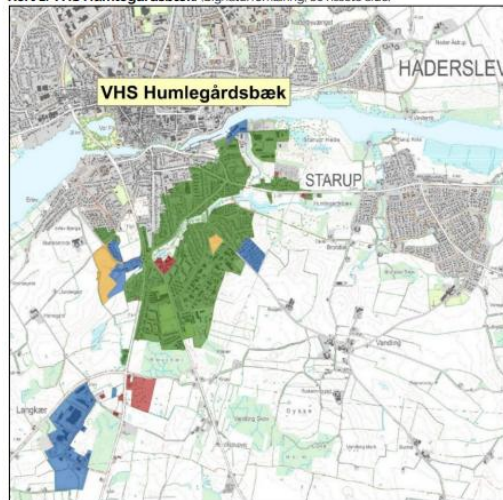
Efter separatkloakeringen vil Haderslev Kommune overtage driften af nogle af de gamle fællesledninger. Disse ledninger vil kræve løbende vedligeholdelse for at sikre, at de fortsat fungerer optimalt. Dette inkluderer regelmæssig inspektion, rengøring og reparation af eventuelle skader. Vedligeholdelsesomkostningerne kan variere afhængigt af ledningernes alder og stand.

Den samlede udgift for ovenstående tiltag forventes at være ca. 21,1 mio. kr. i 2025 priser over de næste 10 år. Dette beløb dækker både de umiddelbare omkostninger ved etablering og renovering samt de løbende vedligeholdelsesudgifter.

I teknisk budget er afsat 1 mio. kr. årligt i 2026-2029, men reelt er der brug for 2 mio. kr. årligt for at kunne følge med Provas' separatkloakeringsplaner.

Efter denne periode vil de sidste byer, herunder Sommersted m.fl., som endnu ikke er separatkloakeret, blive inkluderet i planen. Med en årlig tilførsel af 2 mio. kr. vurderer Teknik og Klima at være i stand til at følge med Provas og sikre at kommunens kloakerings-systemer er opdaterede og effektive.

Kort 1: VHS Humlegårdsbæk (Signaturforklaring, se næste side)

Projekt: Pulje til etablering af nye afvandingsledninger**Bæredygtigt perspektiv:**

Kloakseparering understøtter klimaplanen og arbejdet for en ren fjord.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Broer og bygværker

Økonomi (mio. kr.)

2027

2028

2029

2030

Anlægsudgift

5,0

5,0

5,0

5,0

Kategori: Kritisk infrastruktur

Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 5 mio. kr./år i forbindelse med budgetvedtagelse 2027-2030.

Beskrivelse:

I Teknisk budget 2027-2030 er afsat 3,7 mio. kr. i 2027 og 2,0 mio. kr. i 2028, i alt 5,7 mio. kr., hvilket ikke vil kunne dække de mest presserende arbejder på broer og bygværker.

Broer og bygværker er en del af vejens elementer, der også har indvirkning på øvrige elementer, f.eks. asfaltveje og rabatter, men også vandløb, der løber under broerne. Broer og bygværker inkluderer større og mindre beton- og stålbroer, rørgennemløb på 50 cm eller mere i diameter, støttemure samt stenkister, herefter kaldet "broer".

Vedligeholdelse af broer er vigtig, for at bevare den investerede kapital, men er også vigtig for trafiksikkerheden og f.eks. for bevarelse af fredede broer. Uden vedligehold vil broer forfalde og miste værdi, i nogle tilfælde eksponentielt.

Der er sket en negativ udvikling af broernes tilstand gennem tiden. Sammen med prisstigninger og øget tung trafik er der stadig behov for midler, for at standse udviklingen og indhente efterslæbet.

Den samlede værdi af broerne i Haderslev Kommune anslås til at være 300-350 mio., hvis de var nybyggede i dag.

Drift og Havne får i øjeblikket gennemført et grundigt eftersyn, tilstandsvurdering og opgørelse af reparationsomkostninger for alle broer i kommunen. Et eftersyn er et øjebliksbillede af broens tilstand.

Nogle af de nye eftersyn viser alvorlige skader på broerne, hvoraf nogle er i kritisk tilstand.

I 2020 blev der bevilget anlægsmidler til broer på 2,7 mio. i hvert af årene 2021-2024, i alt ca. 11 mio. Derudover er der bevilget anlægsmidler fra 2025-2028 på ca. 9. mio. kr.

Anlægsmidlerne er blevet tildelt på baggrund af eftersyn af broerne i henholdsvis 2015 på klasse 1 og 2 veje samt i 2019 på øvrige broer. I 2020 var efterslæbet opgjort til ca. 16 mio.

Efterslæbet har vist sig ikke at holde stik, på grund af fortsat negativ udvikling i tilstanden af de broer, der ikke er blevet renoveret, øget og tung trafik og prisstigninger i perioden. En af broerne, en fredet stålbro på Årupvej, blev renoveret i 2024 og kostede alene 4,1 mio. kr. Det var 0,7 mio. mere end forudsat i 2020.

På driftssiden er der årligt afsat ca. 0,4 mio. kr. i 2026 priser til at vedligeholde af broer og bygværker, hvilket ikke er nok for at holde vedligeholdelsesstandarden, når efterslæbet er indhentet.

Der er registreret ca. 420 broer i kommunen. Under de pågående eftersyn er der fundet nye broer, som ikke har været registreret før. Samtidig er det klarlagt, at registeret også indeholder ikke-kommunale broer samt rørgennemløb under 50 cm i diameter, der ikke defineres som broer.

Når eftersynet af alle broer er afsluttet, forventes det samlede antal broer derfor at ende på ca. 400 stk. Når broerne er sorteret, registreret, reparationsbehovet er vurderet og de forventede omkostninger er gjort op, forventes der et samlet efterslæb på vedligeholdelse af broer i kommunen på op mod 40 mio. kr.

De efterspurgte ekstra bevillinger i 2027-2030 på samlet 20 mio. kr. sammen med de allerede bevilgede midler på 5,7 mio. kr. i 2027 og 2028, vil ikke kunne eliminere det forventede efterslæb. Det vil dog kunne bringe os et godt stykke vej i den kommende 4-årig periode.

Projekt: Broer og bygværker**Bæredygtigt perspektiv:**

En god vedligeholdelse af broer sparer ressourcer og energi og mindsker den miljømæssige belastning ved at forlænge levetiden.

Aflødt drift:

Når efterslæbet er indhentet, vurderer Drift og Havne, at niveauet for driftsbudgettet i fra 2031 bør være 1,5 mio. kr. årligt, mod i dag ca. 0,4 mio. kr. årligt.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til cykelfaciliteter

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	-	7,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-2,0

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

Et godt stisystem er en væsentlig faktor til at fremme cyklismen, da det er med til at øge cyklisternes tryghed og sikkerhed. Undersøgelser viser at god infrastruktur og attraktive cykelfaciliteter er en væsentlig parameter i forhold til at overflytte trafikanter fra bil til cykel. Der er mange gode grunde til at vælge at cykle eller gå fremfor at tage bilen. Først og fremmest gavner det sundheden og miljøet. Derudover mindskes trængselsproblemerne på vejene samt behovet for flere parkeringspladser.

Målet med puljen er at skabe et sammenhængende stisystem i byerne og mellem byer, landsbyer og landdistrikter, så kommunen bindes bedre sammen og så der skabes gode stiforbindelser til skole, fritidsaktiviteter, uddannelse, offentlig transport og arbejde.

Cykelstiplan 2020 blev godkendt af Udvalget for Plan og Miljø den 7. december 2020. Stiplanen indeholder en liste over mulige nye stier samt anlægsoverslag. I 2026 opstartes arbejdet med at ændre planen til en cykelhandleplan, så den udover at fokusere på etablering af nye stier og får fokus på brugen og sammenhængen mellem dem og den endelige destination.

Der er i statens Infrastrukturplan 2035 afsat samlet set 3 mia. kr. til at fremme cyklisme i perioden 2022-2035. Staten yder normalt kun tilskud til projekter, der ikke ville kunne finde sted i samme omfang, på samme tidspunkt eller indenfor samme tidsramme uden det bevilgede tilskud. Der ydes ikke tilskud til allerede planlagte og bevilgede projekter.

Hvis det ikke lykkedes at opnå tilskud, fordeler Teknik- og Klimaudvalget budgetmidlerne på et møde efter afgørelsen på ansøgningerne.

Puljen understøtter Kommunalbestyrelsens 2030 ambitioner ved at have fokus på at fremme cyklismen og skabe god sammenhæng mellem byerne i kommunen med udbygning af stinettet. Dette er særligt attraktivt for tilflytter og styrker udviklingen i stierne nærområde.

Bæredygtigt perspektiv:

Flere cykelstier er med til at fremme en mere grøn transportform, reducerer CO₂-udledningen og trængsel på vejene, samtidig med at det forbedrer folkesundheden ved at fremme motion.

Aflødt drift:

Udgiften til drift er 1,5 % af anlægssummen gældende fra året efter projektet er udført, dvs. fra 2031.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til trafikssikkerhed

Økonomi (mio. kr.)

2027**2028****2029****2030****Anlægsudgift**

-

-

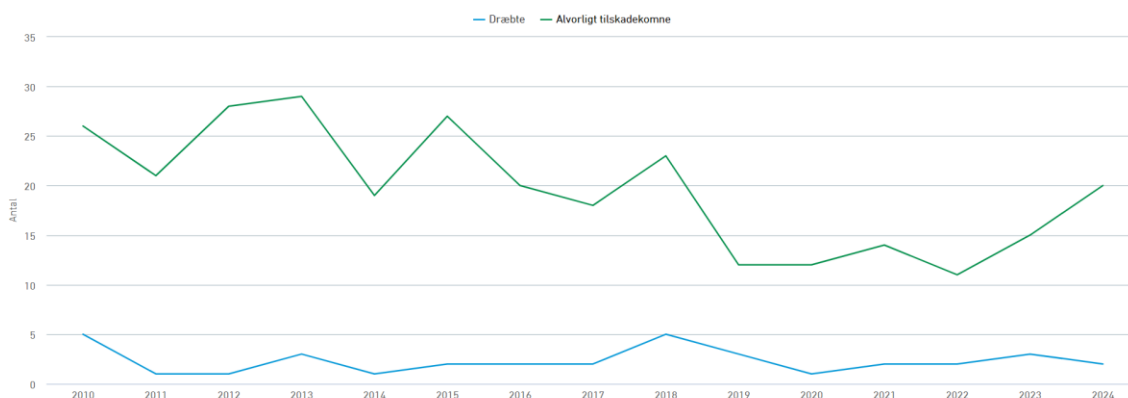
-

1,0

Kategori: Udvikling i Land og By**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

Haderslev Kommune har i 2020 vedtaget en ny trafikssikkerhedsplan, som udstikker retningslinjerne for trafikssikkerhedsarbejdet frem mod 2025. Trafikssikkerhedsplanen revideres i 2026.

Trafikssikkerhedsplanen følger Færdselssikkerhedskommissionens målsætning om at halvere antallet af dræbte og alvorligt tilskadekomne på kommunens veje, så der højst må være 1 trafikdræbt og 7 alvorligt tilskadekomne i 2030. Målsætningen er ambitiøs og kræver fokus på trafikssikkerheden. Vi har set en stigende tendens i alvorlige uheld, men dog ikke dødsfald efter Covid-19, hvor trafikken på vejene var væsentligt mindre end i dag.

Kilde: Danmarks Statistik

Trafikssikkerhedsindsatsen har fokus på at udpege, ændre eller ombygge uheldsbelastede lokaliteter og på at gøre eksisterende veje mere selvforklarende og sikre. Desuden er der fokus på at forbedre samarbejdet med skoler, større institutioner og virksomheder om trafikssikkerhed, lige som kommunen fortsat vil medvirke i nationale kampagner på trafikssikkerhedsområdet og udvikle lokale kampagner i samarbejde med de øvrige sønderjyske kommuner.

Realiseringen af trafikssikkerhedsplanen er afhængig af årlige investeringer i trafikssikkerheden.

Puljen understøtter kommunalbestyrelsens 2030 ambitioner ved at have fokus på sikre skoleveje for de ekstra i uddannelse, samt sikre at vejnettet bliver mere sikker, på trods af flere indbyggere og arbejdspladser.

Bæredygtigt perspektiv:

En god trafikssikkerhed er med til at reducere skader og uheld og kan være med til at fremme alternative grønne transportformer.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Tilgængelighedspulje

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	-	0,4

Kategori: Udvikling i Land og By**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet ved budgetvedtagelsen.**Beskrivelse:**

Formålet med tilgængelighedspuljen er at gøre kommunens byer og naturområder mere tilgængelige for alle borgere, uanset om man er synshandicappet, kørestolsbruger, gangbesværet eller har andre fysiske handicaps. Dette harmonerer med ambitionen om, at alle skal kunne have mulighed for at leve et aktivt liv og medvirke til at gøre det nemmere at vælge et sundt alternativ til sofaen.

Midlerne vil blive anvendt til udførelse af opgaver nævnt i Tilgængelighedsplan fra 2018 samt til mindre tilgængelighedstiltag generelt i hele kommunen, som f.eks. Handikaprådet kommer med ønsker om.

Af mindre tilgængelighedstiltag kan blandt andet nævnes jævn fortovsbelægning, gelændere ved trapper, kørestolsramper, ledelinjer og taktilbelægning samt armlæn på bænke o. lign. Tiltag, som har den effekt, at det bliver nemmere for borgere med fysiske handicap at komme rundt i byerne/naturen på egne ben eller på eldrevne hjælpemidler.

Bæredygtigt perspektiv:

En øget tilgængelighed i byrummene vil gøre det lettere for gangbesværede og synshandicappede at bevæge sig rundt. En øget tilgængelighed sikrer desuden, at alle, uanset fysisk evne, har adgang til offentlige faciliteter og services, hvilket fremmer social inklusion og ligestilling.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Mobilitetsstrategi for Haderslev - pulje til realisering af indsatser

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	3,0	3,0	3,0

Kategori: Udvikling i Land og By**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

I 2025 har hele kommunalbestyrelsen på foranledning af Teknik og Klimaudvalget arbejdet på en Mobilitetsstrategi for hele kommunen. Strategien har til formål at gøre sammenhængskraften mellem bysamfund, landdistrikter og på tværs af landsdelen, endnu bedre.

Strategien peger på 5 fokusområder, hvor kommunen efterfølgende kan igangsætte forskellige tiltag, med hver deres forventede forbedringer af mobiliteten til følge.

Det anbefales at afsætte en pulje, så kommunen senere kan vælge at igangsætte udvalgte tiltag og indsatser fra mobilitetsstrategien.

Indsatserne for at sikre en bedre mobilitet for hele Haderslev vil være med til at imødekomme og understøtte Haderslev Kommunes vækststrategi frem mod 2030 med en målsætning om 1.000 flere arbejdspladser, 500 flere indbyggere og 250 flere uddannelsespladser i Haderslev Kommune.

Bæredygtigt perspektiv:

Mobilitetsstrategien skal sikre et bedre flow i trafikken, sikre forholdene for den bløde trafik, så der kommer flere gående og cyklende, samt styrke den kollektive trafik.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Etablering af stoppesteder

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	2,0	0,5	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By**Anlægsbevilling:** Der meddeles anlægsbevilling på 2,5 mio. kr. til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

Region Syddanmark har besluttet at sammenlægge de regionale ruter i den østlige del af Haderslev Kommune til 2 nye ruter, 120 og 130. Målet er at optimere det regionale rutenet og skabe mere ensartede og effektive busforbindelser, fra Vejle til Sønderborg og retur. Ændringerne træder i kraft pr. 1. juli 2027 og medfører hyppigere afgang, men også en mindre geografisk dækning.

I den forbindelse forslås det at opgradere Hoptrup til et knudepunkt, hvor man kan tilbyde andre kollektive dækninger til Diernæs og Sønderballe, som ikke længere er dækket af regionens busser.

Derudover foreslås det at etablere et nyt stoppested på Aabenraa Landevej ved Engkærvej og en stiforbindelse til Hybenvej, så især Kløvermarksskolen sikres gode forbindelser til de nye ruter.

Teknik og Klima har desuden fået et borgerønske om etablering af busstoppested ved kommunens udstykning på Løkkeager, hvor et busstoppested på Ribe Landevej kan sikre gode kollektive forbindelser til både Haderslev og Vojens.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelse

Projekt: Asfaltering af Knavvej-Vilstrupvej frem til Vandlingvej

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	4,4	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By**Anlægsbevilling:** Der meddeles anlægsbevilling på 4,4 mio. kr. til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.**Beskrivelse:**

Knavvej er en forbindelsesvej fra Starup/Vandling til genbrugspladsen i Haderslev og videre til hovedvej 170, Aabenraa Landevej mod motorvej E45. Knavvej er dels en asfaltvej fra Aabenraa Landevej og frem til Vilstrupvej ved Knav, og en grusvej fra Vilstrupvej ved Knav og frem til Vandlingvej.

Den grusbelagte del af Knavvej benyttes for at komme til genbrugspladsen og for at komme til hovedvej 170 eller motorvejen. Ved at benytte Knavvej mindsker man trafikmængden ind igennem Haderslev på de strategiske veje, for at komme samme sted hen.

Der har igennem årene været et stigende ønske om, at hele strækningen blev asfalteret.

Ved at asfaltere den grusbelagte del af Knavvej, vil man få en hel asfalteret forbindelsesvej fra Starup til den vestlige del af Haderslev syd. Asfaltering af vejen er skønnet til at koste 4,1 mio. kr.

Kort over den del af Knavvej, der er grusbelagt:

I forbindelse med projektet forslås stiforbindelsen ved Knavvej-Vilstrupvej flyttet tættere på Vilstrupvej for at forbedre trafiksikkerheden for cyklister. De eksisterende oversigtsforhold er meget begrænsede, hvilket

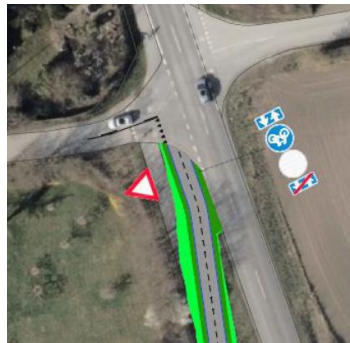
Projekt: Asfaltering af Knavvej-Vilstrupvej frem til Vandlingvej

medfører øget risiko for konflikter og påkørsel i krydsningsområdet. Ved at placere stien tættere på Vilstrupvej forbedres oversigtsforholdet mellem cyklister og bilister, hvilket forventes at reducere risikoen for uheld. Flytning af stiforbindelse forventes at beløbe sig til ca. 0,3 mio. kr.

Nuværende forhold:

Efter flytning af sti:

Afledt drift:

Den årlige udgift til vedligehold af grusvejen vil mindskes efter en asfaltering af vejen. Udgiften til drift af den fremtidige asfaltering afholdes inden for driftsbudgettet.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Forprojekt – Støjafskærmning Hammelev

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	0,5	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 0,5 mio. kr. til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

En arbejdsgruppe under borgerforeningen i Hammelev har i en længere periode arbejdet for øget støjafskærmning i Hammelev via etablering af støjvold. Hensigten er at mindske støjbelastningen fra motorvejen.

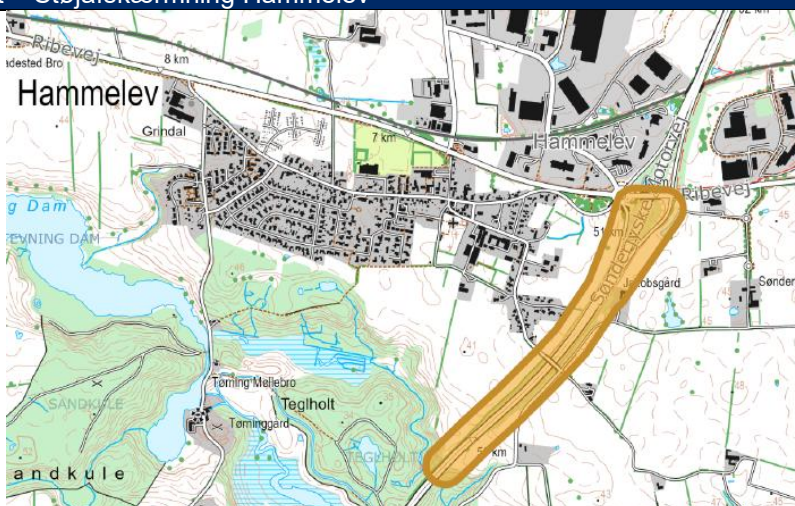
Konkret har arbejdsgruppen skitseret en støjvold på ca. 1,3 km på hver side af motorvejen, ligesom der er indgået aftale med lokal virksomhed om etablering og drift af støjvolden.

Støjvolden skal nemlig ikke kun afskærme mod støj, men også understøtte behovet for lokal jordhåndtering, idet støjvolden tænkes opbygget via overskudsjord fra f.eks. lokale bygge-/og anlægsprojekter. Projektet skal dog kvalificeres, inden der evt. kan igangsættes planlægning, og anlægsarbejdet kan opstartes.

Arbejdsgruppen har haft foretræde i Folketinget for forligskredsen bag Transportforliget og Hammelev er kommet med i statens støjhandlingsplan, hvor der er udpeget ca. 400 særligt støjbelastede områder langs statens veje.

Da Vejdirektoratet ikke har givet tilsagn om midler til forprojektet, har borgerforeningen i Hammelev ansøgt kommunen om finansiering af forprojektet, som forventes at beløbe sig til 0,5 mio. kr. Forprojektet vil primært bestå af støjberegninger, som skal påvise om/hvilken effekt en evt. støjvold har, samt en land-skabsvurdering, idet støjvolden vil skulle placeres i bevaringsværdigt landskab.

Projekt: Forprojekt – Støjafskærmning Hammelev

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelse

Projekt: Klimaplan 2022-2050

Økonomi (mio. kr.)

2027

2028

2029

2030

Anlægsudgift

-

-

-

3,0

Kategori: Klimapolitik

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Beskrivelse:

Kommunalbestyrelsen har vedtaget Haderslev Kommunes Klimaplan 2022-2050 og med målet, om at Haderslev Kommune skal have reduceret sin CO₂-udledning med 70 % i 2030 og være CO₂ neutral i 2050. Klimaplanen sætter også mål om, at kommunen er klimarobust i 2050. Det vil sige, at kommunen skal kunne modstå de udfordringer som klimaforandringerne giver, herunder blandt andet oversvømmelser og tørkeperioder.

Arbejdet med Klimaplanen sker bl.a. i samarbejde med Klimaalliancen med alle landets andre kommuner og skal løbende måles og vurderes ift. CO₂-reduktioner, afrapporteres og justeres. Et af planens væsentligste midler til at opnå målene er samarbejde med kommunens borgere, virksomheder og interesseorganisationer. Kommunens rolle som forbillede og facilitator i omstillingen til en mere bæredygtig virksomhed er væsentlig. De samlede tiltag kan ses i Klimaplanens tiltagskatalog.

Midlerne går til tiltag såsom workshops, arrangementer, analyser og formidling. Desuden finansierer midlerne 3 årsværk til arbejdet med Klimaplanen, til at realisere tiltagene og det behov, der er for rådgivningsydelser i forbindelse hermed. Årsværkene fordeler sig på en fast klimakoordinator og ansættelser på projekter/projektområder som f.eks. varmeplanlægning, klimatilpasning og andre større projektområder.

Bæredygtigt perspektiv:

Klimaplanen er grundstenen i kommunernes arbejde med den grønne omstilling. Det er vigtigt at have en god, relevant Klimaplan for Haderslev Kommune, at prioritere ressourcer til at realisere tiltag, og løbende vurdere på, hvad der giver klimamæssige gevinster.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Grøn effektiviseringspulje

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	1,0	1,0	1,0

Kategori: Klimapolitik**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Der foreslås oprettet en Grøn Effektiviseringspulje på 1,0 mio. kr. årligt, som skal understøtte kloge og langsigtede investeringer på tværs af udvalg og forvaltninger. Puljen skal gøre det muligt at gennemføre indkøb og investeringer, der bidrager til både lavere CO₂-udledninger og lavere driftsomkostninger, men som i anskaffelsesfasen kan være dyrere end mere konventionelle løsninger.

Haderslev Kommune står over for en række samtidige udfordringer: stigende driftsomkostninger, skærpede klimamål og et vedvarende pres på de kommunale budgetter, bl.a. i form af årlige omstillingsbidrag. Samtidig viser erfaringerne, at mange grønne og energieffektive løsninger på sigt reducerer både CO₂-udledning og driftsudgifter, men at de ikke altid vælges, fordi merudgiften ligger her og nu, mens gevinsterne høstes senere og nogle gange på et andet budget.

En fælles finansieringspulje kan derfor føre til, at langsigtede fornuftige løsninger fravælges til fordel for billigere indkøb, som på længere sigt er dyrere – både økonomisk og klimamæssigt. Formålet med en Grøn Effektiviseringspulje er at understøtte kloge investeringer for fremtiden ved at:

- fremme indkøb og investeringer der bidrager til varige CO₂-reduktioner
- reducere kommunens samlede driftsomkostninger over tid
- understøtte realiseringen af kommunens klimamål
- skabe et konkret redskab til at hjælpe med at håndtere kommende omstillingsbidrag gennem fremadrettede investeringer frem for løbende driftsreduktioner

Puljen skal fungere som en katalysator for den grønne omstilling og som et incitament til at tænke totaløkonomi og langsigtede effekter ind i drift og anlæg.

Omstillingspuljen foreslås finansieret med 1,0 mio. kr., hvor udvalg og forvaltninger kan søge om medfinansiering af konkrete indkøb eller investeringer. Puljen kan dække op til 50 % af merudgiften ved et givent indkøb, forudsat at investeringen opfylder begge kriterier om, at CO₂-reduktioner og lavere driftsomkostninger over tid end konventionelle løsninger.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelse

Projekt: Pulje til sund fjord og dam

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	-	1,0

Kategori: Klimapolitik**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

I Haderslev har der siden 2020 været et tillidsbaseret samarbejde mellem Haderslev Kommune, spildevandsselskabet Provas og Landboforeningen Spiras.

Den fælles målsætning har været at få et bedre vidensgrundlag om Haderslev Fjord, og de udfordringer, der giver iltsvind, algevækst og dårlig økologisk tilstand.

Det lokale samarbejde er i 2023 blevet udbygget med Danmarks Naturfredningsforening og Sønderjysk Sportsfiskerforening, og senere med Friluftsrådet og Erhvervsrådet i ansøgning til Kystvandråd i 2025.

I 2023 tildelte Promille Afgifts fonden SEGES Innovation penge til et i alt 12 mio. kr. projekt; "Lokalt baseret vej til godt vandmiljø og konkurrencedygtigt landbrug", som skal belyse de udfordringer Haderslev Fjord står overfor. Haderslev Kommune bidrager med en fjerdedel af midlerne. SEGES Innovation er ansvarlig for projektet som udføres sammen med blandt andre Aarhus Universitet, Syddansk Universitet, Longline Environment samt lokale aktører fra DN, Sønderjysk Sportsfiskerforening, Spiras, Provas og Haderslev Kommune.

Projekt: Pulje til sund fjord og dam

Tiltagene, der bliver nødvendige for at få fjord og dam i god tilstand, vil kræve betydelige midler. Det forventes for eksempel, at dammen skal oprenses for fosfor, og det kan løbe op i et millionbeløb. Forventningen er at dette fortrinsvist realiseres via fondsmidler, som vil kræve medfinansiering.

Puljen understøtter Kommunalbestyrelsens ambitioner om ren fjord og dam og vil skulle bruges til at medfinansiere af konkrete indsatser.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til håndtering af klimavand, klimatilpasning og kyststrategi

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	1,0	1,0	1,0

Kategori: Klimapolitik

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

De seneste år har kommunen stået over for betydelige udfordringer, der stammer fra stigende mængder regnvand og skiftende, mere voldsomme vejrforhold. Disse faktorer har resulteret i omfattende skader på infrastruktur såvel som private boliger og industri. Den eskalerende hyppighed og intensitet af disse vejrfænomener har tydeliggjort behovet for en effektiv håndtering af det såkaldte klimavand, både ved kystområder, langs vandløb, i byområder og på landet. Den øgede nedbør påvirker vandmiljøet negativt, idet der udvaskes flere næringsstoffer i fjorde og vandløb.

I lyset af disse udfordringer er der et presserende behov for ny klimatilpasningsstrategi som er under udarbejdelse. Strategien er rettet mod flere områder, herunder en langsigtet kystbeskyttelsesstrategi, en integreret tilgang til håndtering af regnvand og grundvand på tværs af land-, kyst- og byområder samt en revision af regulering af vandløb i lyset af øgede vandmængder.

Ifølge prognoser fra Danmarks Meteorologiske Institut (DMI) forventes nedbørsmængderne om vinteren at stige med op til 23 % frem mod år 2100. Samtidig forudser DMI, at den stormflod, der i dag forekommer statistisk set hvert 20. år, kan blive en årlig eller halvårlig begivenhed i fremtiden.

En central del af leveringen af klimatilpasningsstrategien vil være at fokusere på håndtering af klimavand gennem en styrket regulering af vandløb, udvikling af en robust kystsikringsstrategi samt implementering af effektive regnvandshåndteringsforanstaltninger både i byområder og på landet.

En central del af en ny klimatilpasningsstrategi er at involvere borgerne i udviklingen af strategien om, hvad der er vigtigt at fokusere på, og hvilke løsninger, der skal arbejdes med at realisere. Implementering af en ny klimatilpasningsstrategi vil være vigtig for at beskytte lokale borgeres livsvilkår og boligværdier fra de potentielt skadelige virkninger af ekstremt vejr og stigende vandniveauer.

God fremtidig klimasikring er et centralt grundlag for kommunale anlægsprojekter i fremtiden, bl.a. for korrektion af afledning af regn- og overfladevand til kloaksystemet, forventede kystsikringsprojekter og vandløbsregulering, så vand bedre kan ledes væk nogle steder og tilbageholdes andre steder.

Bæredygtigt perspektiv:

I kommunens klimapolitik er det afgørende at håndtere øgede vandmængder effektivt. Dette kan opnås ved at planlægge for lokal og naturlig håndtering af regnvand. Ved at implementere grønne tagarealer, permeable belægninger og vådområder kan kommunen reducere belastningen på kloaksystemet og mindske risikoen for oversvømmelser. Denne tilgang fremmer også biodiversitet og beskytter vandressourcerne mod forurening, hvilket skaber mere modstandsdygtige og bæredygtige samfund.

Ved at beskytte kysten mod oversvømmelse undgår vi dyre og ikke-bæredygtige genopbygningsprojekter. Investering i forebyggende foranstaltninger reducerer de økonomiske og miljømæssige omkostninger ved gentagne oversvømmelser og skader, beskytter liv og ejendom og sikrer langsigtede bæredygtige kystsamfund.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Vinterbade varslingsystem Haderslev Fjord				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	0,5	0,2	0,2	0,2
Kategori: Klimapolitik				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse: Etablering af et vinterbade varslingsystem ved Det Blå Foreningshus i Haderslev Fjord repræsenterer en naturlig videreudvikling af områdets rekreative potentiale og giver mulighed for etablering af et Vinterbadepunkt. Fjorden bruges allerede flittigt i sommerhalvåret, men med et dedikeret vinterbadepunkt kan den blive et helårsaktivt samlingssted, hvor både lokale borgere og besøgende får mulighed for at opleve fjorden på en ny måde. Den yderlige rensning som Provas har implementeret på rensningsanlægget i Haderslev åbner for en mulighed for badning i fjorden i en del af året. En central forudsætning for vinterbadning i fjorden er, at badegæsterne kan føle sig trygge ved vandkvaliteten. Derfor er det nødvendigt at etablere et digitalt varslingsystem, der automatisk informerer om eventuelle overløb fra kloaksystemet. Et sådant system skal kunne trække på data fra forsyningen og give klare, opdaterede meldinger via både fysisk skiltning og digitale platforme. Det er en investering, der ikke blot øger sikkerheden, men også viser ansvarlighed i forhold til miljø og sundhed. Etableringen af et vinterbadepunkt vil involvere udarbejdelse af en badevandsprofil for området, etablering af et varslingsystem for overløb, opsætning af digitale skilte og et badevandstest program. Det er ikke foreslået at igangsætte yderlige anlæggelse af badebroer og faciliteter, da disse er til stede i området ved det Blå Foreningshus samt by-stranden. Projektet falder i naturlig forlængelse af Fjord & Dam-initiativet, som i forvejen arbejder for at styrke fjordens økologiske tilstand samt potentiale for et aktivt rekreativt område. Et vinterbadepunkt vil konkretisere mange af de visioner, der allerede ligger i projektet. Samtidig vil et varslingsystem for overløb understøtte Fjord & Dam-projektets fokus på vandmiljø og gennemsigtighed i miljødata, hvilket gør vinterbadepunktet til et oplagt supplement til de eksisterende indsatser. Set i et bredere perspektiv bidrager projektet også til Haderslev Kommunes vækst- og udviklingspolitik. Vinterbadning er en aktivitet i stærk vækst nationalt, og et attraktivt vinterbadepunkt kan være med til at styrke kommunens profil som en moderne friluftskommune med fokus på sundhed, trivsel og kvalitet i hverdagen. Det kan skabe øget aktivitet omkring fjorden, tiltrække nye brugere og potentielt inspirere til events, samarbejder og yderligere udvikling af området. Samtidig giver projektet et løft til foreningslivet omkring Det Blå Foreningshus, som får endnu en aktivitet, der kan samle mennesker på tværs af alder og interesser.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelse

Projekt: Skovrejsning – medfinansiering				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	3,0	5,0	5,0
Kategori: Klimapolitik				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse: Klimaplanen indeholder målsætninger om 70 % CO₂-reduktion i 2030 og CO₂-neutralitet i 2050. Til opfyldelse af målsætningerne indgår delmål om 1.080 ha skovrejsning i 2030 og 4.080 ha i 2050 som betydelige tiltag for at nå målene. Træer optager CO₂, hvor det lagres i træet og evt. siden i træprodukter. Skovrejsning bidrager til: • CO₂-binding og bidrag til klimaindsatsen • Beskyttelse af drikkevand mod pesticider og miljøfremmede stoffer • Forbedret biodiversitet og naturkvalitet • Rekreative muligheder og bynær natur • Reduktion af næringsstofudledning til vandmiljøet Der er etableret 118 hektar skov siden den nuværende klimaplan blev vedtaget i 2022. Det har først og fremmest været skovrejsning gennemført af private lodsejere, men Haderslev kommune har også plantet				

Projekt: Skovrejsning – medfinansiering

mindre områder i samarbejde med en række andre partnere. Hvis denne hastighed for skovrejsning fortsættes, vil det ikke være muligt at nå målene fastsat for 2030 og 2050.

Skovrejsning kræver i de fleste tilfælde finansiering til bl.a. erhvervelse af jord, træer og efterfølgende drift. Der er gode muligheder for samarbejder med eksempelvis fonde, vandværker og Naturstyrelsen. Særligt i større projekter forventer samarbejdspartnere typisk en betydelig medfinansiering fra en kommune.

Det foreslås, at Haderslev Kommune styrker sin indsats for skovrejsning ved at:

- være proaktiv i at facilitere samarbejder med lodsejere, fonde, myndigheder og andre aktører
- indgå aktivt med egen finansiering og evt. jordopkøb i samarbejder med andre aktører som medfinansiering i skovrejsningsprojekter
- prioritere skovrejsning i strategiske områder, herunder områder med drikkevandsinteresser og særlige rekreative interesser.

Denne tilgang sikrer størst effekt i forhold til klima, natur og drikkevand, samtidig med at det giver bedre mulighed for kommunal indflydelse ift. placering og udformning. Det er ikke hensigten, at kommunen skal have en væsentlig forøgelse af kommunalt ejet skov og dermed afledt drift. Dette budgetforslag skal i stedet primært sikre, at kommunen også økonomisk kan gå ind som partner i skovrejsningsprojekter - primært ejet af private/eksterne aktører.

Der foreslås afsat 3 mio. kr. i 2028 og 5 mio. kr. i 2029 og 2030 til medfinansiering til realisering af skovrejsning, herunder bl.a. jordopkøb, partnerskaber og projektledelse. Supplerende finansiering forventes via fonde, statslige puljer og samarbejde med vandværker, Naturstyrelsen og andre interessenter.

Afslutningsvist bemærkes, at regeringen har som en del af Den Grønne Trepert besluttet at der skal plantes 250.000 hektar ny skov i Danmark inden 2045, som skal bidrage til klimainsatsen, biodiversitet og træforsyning. Det er uafklaret, hvor meget skov, der i denne forbindelse kan rejses i Haderslev Kommune. Skovrejsning placeret i Haderslev Kommune vil tælle både i Klimaplanen og Grøn Trepert.

Afledt drift:

Puljen anvendes ikke til at rejse mere kommunal skov med afledt drift, men nærmere som en understøttelse af partnerskaber og privat skovrejsning.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Klimavenlig færgedrift

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	-	20,0

Kategori: Klimapolitik

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

Formålet med forslaget er at gøre færgen så CO₂ neutral som muligt. Færgen har i 2027 sejlet i 28 år og har en forventet levetid til 2040. Begge fremdrivningsmotorer er gennemrenoveret inden for de sidste 4 år, og færgen er godt vedligeholdt. Men med færgens stigende alder skal der forventes en øget udgift til vedligehold.

På nuværende tidspunkt er ikke afsat en statslig pulje til grøn omstilling af færger på finansloven, men i tilfælde af at der afsættes midler i næstkommende år, kan der søges om medfinansiering fra staten.

Retrofit af nuværende færge til batteridrift.

I 2024 blev foreslået retrofit til batteridrift af den nuværende færge. Men da der kan komme skærpede krav, som får betydning for hvor mange biler, der kan være ombord, er løsningen ikke fremtidssikret. Retrofit indebærer, at der fjernes én hovedmotor og én af de gamle generatorsæt, og en batteripakke installeres til primær fremdrift af færgen. Den anden hovedmotor, forbliver som backup generator til evt. nødsituationer. På landsiden opsættes passende ladeløsninger. Levetiden for færgen vil ved retrofit kunne forlænges med 5 år, til og med år 2045. Det forventes, at batteripakken holder mellem 10-20 år. Samlet investering inkl. erstatningsfærge i 8 uger, hvor færge skal på værft, er skønnet til ca. 20 mio. kr. Da der sker meget i

Projekt: Klimavenlig færgedrift

markedet pt., er det svært at komme med et præcist bud på opgaven. Hvis retrofit af færgen bliver afsat på investeringsoversigt, vil der kunne udarbejdes en mere nøjagtig pris ud fra flere tilbud. Forslaget forventes at give en årlig driftsbesparelse på brændstof m.v. på 1 mio. kr. årligt. Retrofit til hybridløsning på den nuværende færge beregnes til at kunne reducere CO₂-udledningen med ca. 80% pr. rundtur, jf. nøgletal om energiforbrug og -forsyning fra Energistyrelsen.

Køb af ny elfærge og ombygning af landanlæg

En ny elfærge og dertil hørende havneombygninger og ladestandere vil groft skønnet koste i omegnen af 150 mio. kr. Udgift er afhængig af ønsket størrelse på færgens batteripakke, og hvor mange biler den skal kunne medtage. Den gamle færge vil kunne sælges til en endnu ikke vurderet pris.

En fuld elektrisk færge reducerer CO₂-udledning op til 100%. Forslaget forventes at give en årlig driftsbesparelse på brændstof m.v. på 1 mio. kr. årligt. Hvis der ønskes arbejdet videre med en ny elfærge i stedet for retrofit kan der i stedet for 20 mio. kr. afsættes 0,5 mio. kr. til et forprojekt til undersøgelser af markedsmuligheder, myndighedskrav m.v.

Omlægning til HVO biodiesel:

Færgen kan også omlægges til at sejle på HVO biodiesel som ikke er fossilt brændstof. En omlægning til at sejle på HVO vil gøre færgen lige så klimavenlig som ved omlægning til eldrift. Det kan gennemføres uden yderligere tilpasninger allerede fra 2027. Men prisen på HVO er dyrere end marinediesel, så det vil betyde en merudgift på drift på ca. 0,5 mio. kr. årligt i forhold til nuværende priser. HVO reducerer CO₂-udledningen med op til 90%. HVO kan desuden blandes med almindelig marinediesel. HVO forurener markant mindre end marinediesel. Hel eller delvis overgang til HVO kan eventuelt finansieres ved en takstforøgelse.

Bæredygtigt perspektiv:

Sejlads på el forurener ikke i samme grad som den nuværende dieselløsning.

Set ud fra et bæredygtighedsperspektiv er det mere klimavenligt at udføre retrofit eller overgå til HVO biodiesel på den nuværende færge, frem for at sælge og omlægge til en ny færge, da den nuværende færge i øjeblikket opfylder krav i forhold til kapacitet og restlevetid.

Afledt finans:

Jf. lånebekendtgørelsen §2 kan kommunen optage lån til udskiftning, nybygning og renovering af færgen. Der skal søges om forhåndstilsagn hos Kommunekredit.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

6.9. Vækst- og Udviklingsudvalget

Supplerende anlægsprojekter	U/I	2027	2028	2029	2030
Strategiske udviklingsplaner i Haderslev	U	-	-	-	2,5
Vækst- og Udviklingsudvalget i alt		-	-	-	2,5

Projektbeskrivelser

Projekt: Strategiske udviklingsplaner i Haderslev				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	-	2,5
Kategori: Udvikling i Land og By				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse: Der er afsat 4,5 mio. kr. i 2026 og 2,5 mio. kr. i årene 2027-2029 til strategiske udviklingsplaner i Haderslev.				
Formål I de kommende år skal der, som led i Haderslev Kommunes vækstdagsorden, arbejdes aktivt for at indfri 2030-ambitionen om +250 flere i uddannelse, +500 flere indbyggere og +1.000 flere arbejdspladser. For at indfri disse målsætninger er det vigtigt med attraktive byer. Der afsættes midler til at arbejde med strategiske udviklingsplaner, planlægning og -tiltag i Haderslev. Midlerne skal ses i sammenhæng med de igangværende aktiviteter og planer i byen, og understøttes af Strategi for udvikling af Haderslev By.				
Strategi for udvikling af "Haderslev by – byen, der forbinder", sætter retning for, hvilke kvaliteter der skal fastholdes og hvilke nye kvaliteter der skal udvikles. Der er en lang række potentialer for den fremtidige udvikling af Haderslev, der understøtter ambitioner om vækst, levende forbindelser og attraktive byområder.				
I de kommende år vil der være et øget behov for at sikre sammenhæng og synergi mellem de igangværende og kommende udviklingsprojekter. Der er fuld gang i en række større og definerende udviklingsprojekter, som f.eks. Jomfrusti-projektet, helhedsplan for Hjort Lorentzenområdet samt omdannelser af det tidligere rådhus og sygehusområdet med mere.				
Konkret kan den strategiske byudvikling de kommende år understøttes af: • Klargøring, salg af og planlægning for arealet på Haderslev Havn, hvor Driftsafdelingen i øjeblikket er placeret • Udviklingsplan for Haderslev Havn (sydsiden) • Udvikling af den historiske bymidtes kvaliteter, så den understøtter turisme, det gode liv og detailhandlen, som i øjeblikket er under forandring • Planlægning for Campus område i den nordlige del af byen • Understøtte private investorers omdannelsesprojekter i byen, f.eks. boliger, erhverv og turisme • Realisering af allerede vedtagne planer, f.eks. fysisk omdannelse afledt af helhedsplanen for Damparken • Helhedsplan for sydbyen • Tiltag afledt af projektet "Kulturmiljøer Former Fremtiden", som er et projekt, der gennemføres i Haderslev bymidte i samarbejde med Realdania				
Midlerne anvendes til projektledelse, borgerinddragelse, planlægning og anlæg, således der sikres en strategisk og sammenhængende byudvikling fra plan til indsats under hensyn til strategien for udvikling af Haderslev by og de deri beskrevne principper.				
I videst muligt omfang søges byudviklingen i Haderslev medfinansieret via fundraising.				
Den strategiske udvikling af Haderslev By understøtter bosætnings-, erhvervs- og uddannelsespolitikken, samt kultur og turisme.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

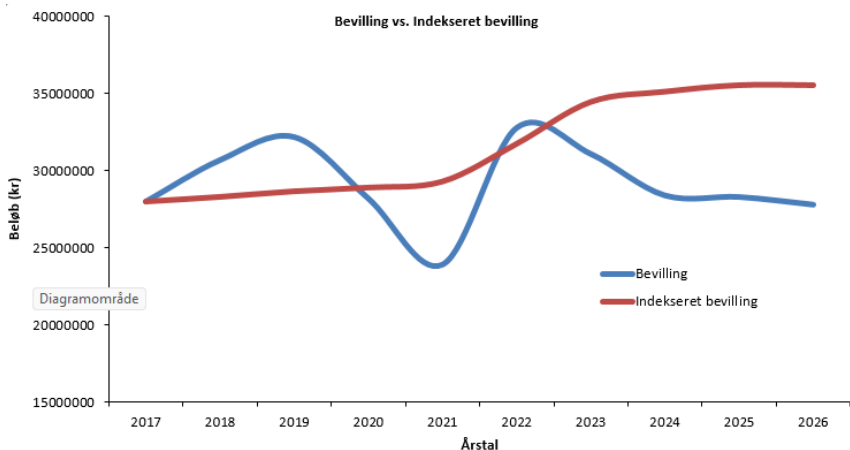
6.10. Økonomiudvalget

Supplerende anlægsprojekter	U/I	2027	2028	2029	2030
Erhvervsjord	U	-	-	-	5,0
Bygningsvedligeholdelsespulje	U	6,7	6,7	6,7	6,7
Energibesparende foranstaltninger	U	-	-	-	5,0
Pulje til kloakseparering af kommunale ejendomme i sydbyen i Haderslev	U	10,0	10,0	10,0	-
Økonomiudvalget i alt		16,7	16,7	16,7	16,7

Projektbeskrivelser

Projekt: Erhvervsjord				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	-	5,0
Kategori: Udvikling i Land og By				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.				
Beskrivelse: Erhvervsudvikling herunder opkøb af erhvervsjord er et led i at sikre attraktive erhvervsarealer til virksomheder, som kan understøtte og fastholde arbejdspladser i kommunen, som led i kommunens Vækststrategi. Midlerne anvendes til bl.a. jordkøb, opkøb, byggemodning og baneinfrastruktur i forlængelse af erhvervspolitikken.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Bygningsvedligeholdelsespulje				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	6,7	6,7	6,7	6,7
Kategori: Kritisk infrastruktur				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.				
Beskrivelse: Bygningsvedligeholdelsespuljen har siden 2017, hvor den var på 28,3 mio. kr. kørt lidt op og ned i størrelse. De sidste 3 år har puljen dog kun været på 28,3 mio. kr. og siden COVID-19 og Ukraine-krigen har priser lagt væsentligt højere end tidligere niveau. Mængden af bygningsmasse er samtidigt steget fra ca. 300.000 m ² til 305.000 m ² etageareal.				
				
Hvis man kigger på prisudviklingen i byggebranchen siden 2017, betyder det at arbejde for 28,3 mio. kr. i 2017, i dag koster 35,0 mio. kr. Det medfører at der de sidste 4 år har ophobet sig et mindre efterslæb på bygningsvedligehold, som er stigende i årene frem.				

Projekt: Bygningsvedligeholdelsespulje

Udover prisstigningerne oplever vi også flere nye udfordringer i bygningsmassen. Blandt emner som udfordrer kan nævnes stigende grundvand, de store nedbørsmængder vi oplever, en væsentligt øget mængde teknik, som er svært og dyrt at reparere, da komponenter udgår og bliver forældet og et øget fokus på at få fjernet miljøfarlige stoffer fra bygningsmassen, hvor der samtidigt er kommet skærpede krav til selve bortskaffelsen. Særligt asbest skal behandles på langt mere skærpet måde end tidligere, når vi renoverer bygningerne.

Bæredygtigt perspektiv:

Det er billigere og mere miljøvenligt løbende at vedligeholde sin bygningsmasse, da efterslæb medfører større skader på bygningerne.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Energibesparende foranstaltninger

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	-	-	-	5,0

Kategori: Klimapolitik

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Beskrivelse:

Kommunalbestyrelsen vedtog i 2022 klimaplanen, som satte fart på den grønne omstilling i kommunens bygninger.

For at nå i mål med klimaplanen, om at udfase opvarmning med fossile brændsler og konvertering til LED-belysning i kommunens bygninger, er de 5,0 mio. kr. som normalt afsættes til energibesparende foranstaltninger ikke tilstrækkeligt. Øges denne andel uden den samlede pulje øges, vil det betyde et voksende efterslæb på bygningsvedligehold

Udover kommunens egen klimaplan vedtog EU i efteråret 2023, Energieffektivitetsdirektivet (EED), som stiller krav til at medlemsstaterne **hvert år renoverer mindst 3 %** af det samlede etageareal i bygninger, der ejes af offentlige organer, samt spare 1,9% af offentlige energiforbrug. Udover dette har de vedtaget Bygningsdirektivet (EPBD), som stiller krav til at kommunerne løfter energimærkerne på deres bygninger i de laveste klasser. Disse direktiver lægger endnu et lag oven på klimaplanen som Haderslev Kommune allerede har og stiller konkrete krav om at over 9.000 m² bygningsmasse energirenoveres hvert år.

Konvertering fra fossile brændsler til vedvarende energi er i fuld gang og følger Klimaplanen, hvor der i de foregående år har været bevilget 5,0 mio. ekstra for at kunne indfri klimaplanen inden 2030. For at lykkedes med dette kræver det ligeledes 5,0 mio. kr. ekstra i 2030. Konvertering forventes at medføre besparelser på forbrugsudgifterne. Det er tidligere lagt op til at besparelser overføres til bygningsvedligeholdelsespuljen for at understøtte fremtidige projekter, men dette er blevet fraveget, idet der i budgetforlig 2026-2030 er indlagt en besparelsepulje under Teknik- og Klimaudvalget på 0,4 mio. kr. årligt, som skal udmøntes ved energirenovering på de lavest klassificerede kommunale bygninger. Der er ikke afsat midler i budgettet til de investeringer i energirenoveringer det kræver, for at for at kunne høste besparelserne.

Bæredygtigt perspektiv:

Konvertering væk fra fossile brændsler til fjernvarme og varmepumper er en mere bæredygtig opvarmning af kommunens bygninger. Konvertering til LED understøtter desuden en mere bæredygtig tilgang til belysning i bygningerne efter lysstofrør er blevet forbudte.

Afledt drift:

Besparelser på forbrugsafgifter kan opnås, ved investeringer i energiprojekter. Eventuelle besparelser indgår til at udmønte besparelsepuljen, som er lagt ind i Teknik- og Klimaudvalgets driftsbudget fra 2026 og frem.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

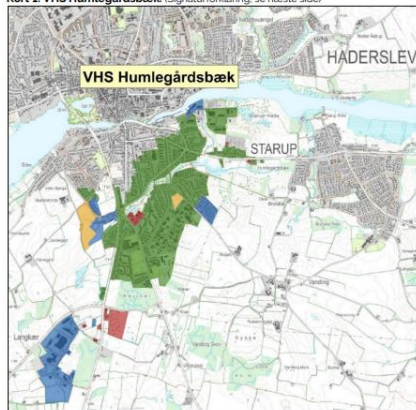
Projekt: Pulje til kloakseparering af kommunale ejendomme i sydbyen i Haderslev

Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Anlægsudgift	10,0	10,0	10,0	-

Kategori: Kritisk infrastruktur**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.**Beskrivelse:**

I forbindelse med spildevandsplan 2021-2042 er tillæg nr. 7 vedrørende vandhåndteringsstrategien for oplandet til Humlegårdsbæk, Haderslev Sydby blevet vedtaget. Dette medfører, at en række af kommunens bygninger i perioden 2027-2028 vil modtage et påbud om at separere kloakken på de forskellige ejendomme, som kommunen ejer i projektområdet.

Kort 1: VHS Humlegårdsbæk. (Signaturforklaring, se næste side)

I områderne ligger følgende kommunale ejendomme:

- Kløvermarksskolen på Kløvermarken (er ikke separeret)
- Institution på Vilstrupvej (er ca. 75% separeret)
- Institution på Solsikkevej (er ikke separeret)
- Bosted på Klørvænget (er separeret)
- Historiens Hus, Haderslev Arkiv på Klørvvej (er ca. 50 % separeret)
- Børnehaven/vuggestue på Solsikkevej (er ikke separeret)
- Hjælpemiddeldepot på Solsikkevej (er ikke separeret)
- Udlejningsbygninger på Klørvvej (er ikke separeret)

Opgaven er af en så væsentlig karakter at bygningsvedligeholdelsespuljen, som normalt reparerer og udskifter kloakinstallationer, ikke kan bære udgiften uden det medfører et større efterslæb af vedligehold på kommunens bygninger, hvilket vil medføre større udgifter end normalt til at løfte disse til den forventede standard.

Bæredygtigt perspektiv:

Kloakseparering understøtter klimaplanen og arbejdet for en ren fjord.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

7. Grundkapitalindskud – Forslag til projekter

Landsbyggefonden har til formål at støtte og udvikle alment boligbyggeri gennem forskellige tilskuds- og låneordninger.

Det kommunale grundkapitalindskud vil være mellem 8% og 12% for familieboliger afhængig af den gennemsnitlige boligstørrelse, så kommunerne skal indskyde færrest penge ved byggeri af små boliger og flest penge ved byggeri af store boliger. Det kommunale grundkapitalindskud for ungdomsboliger og ældreboliger er på 10%.

Nedenfor følger beskrivelser af forslag til indskud i Landsbyggefonden.

Grundkapitalindskud - Forslag til projekter (Beløb i mio. kr.)	U/I	2027	2028	2029	2030
Kapitalindskud	U	-	-	-	10,9
Jomfrustien, Coop-grunden - seniorbofællesskab	U	7,1	-	-	-
Højmarken i Gram – tryghedsboliger/seniorbofællesskab	U	4,7	-	-	-
Bygnaf 2 – 6 – blandet privat/almen boligbebyggelse	U	7,2	-	-	-
Fortætningsprojekt på J. H. Schmidts Vej i Vojens	U	2,2	-	-	-
Nybyggeri på Vestergade i Vojens - Familieboliger	U	10,0	-	-	-
Seniorboliger i Nustrup, Sommersted og Skrydstrup	U	12,4	-	-	-
Grundkapitalindskud i alt		43,6	-	-	10,9

Projektbeskrivelser

Projekt: Kapitalindskud				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Finansudgift	-	-	-	10,9
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Beskrivelse:				
Boligorganisationerne har mulighed for at søge om godkendelse af ombygningsprojekter m.v. i henhold til reglerne om støttet boligbyggeri.				
På den baggrund søger der om 10,9 mio. kr. til kapitalindskud i år 2030.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Jomfrustien, Coop-grunden – seniorbofællesskab				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Finansudgift	7,1	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Beskrivelse:				
Alfabo har fremsendt et ønske om at bygge et seniorbofællesskab med 48 familie-/seniorboliger på Coop-grunden i det attraktive område ved Jomfrustien. Coop og Alfabo har indledt et samarbejde om gennemførelsen af seniorboligprojektet, og der er indgået købsaftale om erhvervelse af byggeretterne, betinget af kommunens godkendelse.				
Et seniorbofællesskab med den aktuelle placering kan medvirke til realiseringen af "Jomfrustiprojektet", idet projektet vil falde rigtig fint ind i helheden og vil kunne udfylde det tomrum, der er pt. på lokationen. Visuelt vil bebyggelsen medvirke fint til at realisere kommunens planer for hele området omkring Jomfrustien.				
Den estimerede pris for projektet medfører en kommunal grundkapital på 7,1 mio. kr. (2026-priser).				
Der er endnu ikke præsenteret enkeltsag med skema A til politisk behandling.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Højmarken i Gram – tryghedsboliger/seniorbofællesskab				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Finansudgift	4,7	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Beskrivelse: Gram Boligforening ønsker at bygge et seniorbofællesskab på Højmarken i Gram. Bebyggelsen vil bestå af 27 rækkehuse og et fælleshus på samlet 2.340 m ² . Seniorbofællesskabet vil få en attraktiv beliggenhed i Gram, tæt på plejecentret Højmarken og tæt på centrum i Gram, herunder indkøbsfaciliteter. Den estimerede pris for projektet medfører en kommunal grundkapital på 4,7 mio. kr. (2026-priser). Der er endnu ikke præsenteret enkeltsag med skema A til politisk behandling.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Bygnaft 2 – 6 – blandet privat/almen boligbebyggelse				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Finansudgift	7,2	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Beskrivelse: Kuben Management har på vegne af Haderslev Boligselskab og Bo Michelsen fremsendt projektforslag til udvikling af en blandet boligbebyggelse på Bygnaft 2 - 6 i Haderslev. Projektet udvikles efter den delegerede bygherremodel. Boligbebyggelsen forventes at rumme 25 private og 41 almene familieboliger, herunder etablering af et alment seniorbofællesskab, samt et fælleslokale, svarende til i alt 66 boliger på ca. 6.000 m ² . Projektet er med til at understøtte udviklingen af den blandede by og imødekomme den øgede efterspørgsel på seniorbofællesskaber. Den estimerede pris for projektet medfører en kommunal grundkapital på 7,2 mio. kr. (2026-priser). Der er endnu ikke præsenteret enkeltsag med skema A til politisk behandling.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Fortætningsprojekt på J. H. Schmidts Vej - familieboliger				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Finansudgift	2,2	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Beskrivelse: Boligselskabet af 1943 i Vojens har fremsendt projektforslag til fortætning af område omkring J.H. Schmidts Vej i Vojens. Fortætningsprojektet forventes at rumme 14 almene familieboliger på 1.050 m ² . Boligerne foreslås placeret på græsareal mellem boligselskabets egne boliger i afdeling 12 og 14. Projektet er med til at understøtte udviklingen af Vojens by. Den estimerede pris for projektet medfører en kommunal grundkapital på 2,2 mio. kr. (2026-priser). Der er endnu ikke præsenteret enkeltsag med skema A til politisk behandling.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Nybyggeri på Vestergade i Vojens – familieboliger				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Finansudgift	10,0	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Beskrivelse: Boligselskabet af 1943 i Vojens har fremsendt projektforslag til opførelse af 54 almene familieboliger på Vestergade i Vojens. Projektet indebærer nedrivning af bygninger og opførelse af nye. Bygningerne, som skal nedrives, er ikke endeligt udpegede. Boligbebyggelsen forventes at rumme 4.050 m ² . Projektet er med til at understøtte udviklingen af Vojens bymidte. Den estimerede pris for projektet medfører en kommunal grundkapital på 10,0 mio. kr. (2026-priser). Der er endnu ikke præsenteret enkeltsag med skema A til politisk behandling.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Seniorboliger i Nustrup, Sommersted og Skrydstrup				
Økonomi (mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Finansudgift	12,4	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Beskrivelse: Boligselskabet af 1943 i Vojens har fremsendt projektforslag til opførelse af seniorboliger i Nustrup, Sommersted og Skrydstrup. I hvert enkelt delprojekt påtænkes opført 24 almene familieboliger med henblik på anvendelse som seniorboliger suppleret med et fælleshus som hjertet i bebyggelsen. Boligbebyggelsen forventes at rumme 1.920 m ² i hvert delprojekt. Projektet er med til at understøtte bosætning og boligrotation i de enkelte lokalområder. Den estimerede pris for det samlede projekt medfører en kommunal grundkapital på 12,4 mio. kr. (2026-priser). Der er endnu ikke præsenteret enkeltsag med skema A til politisk behandling.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

8. Budgetspørgsmål afledt af gruppeformændene

Den 25. august 2026 afholdte Økonomiudvalget og gruppeformændene et fællesmøde, hvor budget 2027-2030 og budgetanalyserne blev præsenteret. Økonomiudvalget og gruppeformændene fremlagde en række spørgsmål til forvaltningen, som de ønskede besvaret i forbindelse med budgetlægningen.

8.1. Børne- og Familieudvalget

Spørgsmål:

På Børne- og Familieområdet undrer den høje sats for demografi på 58.559 kr.

Spørgsmålet er om det er hele skoleområdets gennemsnit?

Hvor stor er satsen, når kun marginalomkostningerne i almenområdet lægges til grund for denne sats?

Svar:

Det samlede budget på skoleområdet er 593,1 mio. kr. i 2026. Budgettet dækker både faste og variable udgifter. Demografireguleringen beregnes alene ud fra de variable udgifter på 370,0 mio. kr. svarende til en budgetandel på af 62,4 %.

Det faktiske elevtal i 2026 er 6.319. Det giver en gennemsnitsudgift på 58.559 kr.

Det er ikke muligt at beregne en "klassisk" marginalomkostning, men ved at beregne den gennemsnitlige udgift alene ud fra de variable udgifter, fås et tilnærmet mål for marginalomkostningen.

Spørgsmål:

På Børne- og Familieområdet ønskes en kvalificering af investeringer i almenområdet, der er de mest effektive indsatser i almenområdet, som kan reducere udgifterne med et større beløb på specialområdet?

Der ønskes en kvalificeret afgrænsning af effekten af to lærer ordning og mellemformer som budgetønske.

Svar:

To-voksenordning: Model 1 – fortsættelse af nuværende løsning

I dag er der tildelt 1 mio. kr. til 0. årgang og 2 mio. kr. til 7. årgang til to-voksenordning. Total 3 mio. kr.

Det vurderes, at 1. og 2. årgang skal tildeles samme beløb, som 0. årgang, og 3.-6. årgang samt 8.-9. årgang skal tildeles samme beløb som 7. årgang. Det betyder, at udvidelsen af to-voksenordningen til de øvrige årgange vil beløbe sig til 14 mio. kr.

To-voksenordningen vil således koste 17 mio. kr. totalt set for 0.-9. årgang, hvoraf 3 mio. kr. allerede er politisk prioriteret til formålet.

To-voksenordning: Model 2 – to-voksenordning hele skoledagen på samtlige årgange

Der er i skoleåret 2026-2027 i alt 151 almene klasser fordelt på kommunens skoler, som har mere end 15 elever pr. klasse, på årgangene 0.-9. klasse. Mange af klasserne med færre end 15 elever sammenlæser ofte lektioner med andre årgange, og dermed får de mulighed for co-teaching allerede.

For at sikre en to-voksenordning i klasser med over 15 elever, skal der suppleres med gennemsnitligt 0,490 mio. kr. pr. klasse. Den samlede omkostning vil derfor beløbe sig til ca. 74,0 mio. kr., hvoraf de 3 mio. kr. allerede er politisk prioriteret til formålet. I beregningen er det beløb, skolerne modtager pr. elev i tildelingsmodellen modregnet afhængigt af, hvilket univers eleverne er tilknyttet.

Beregningen er lavet med den forudsætning, at der skal to-voksenordning i samtlige klasser hele skoledagen. Beregningen baseres på, at der tilknyttes en pædagog i alle timerne på alle årgange.

(svar fortsætter på næste side)

Mellemformer i på alle skolernes matrikler:

Skal alle almene skolematrikler i Haderslev Kommune have en mellemform i tre lektioner på alle 200 skoledage, vil det beløbe sig til 5,3 mio. kr. årligt under forudsætning af, at det er en pædagog, der varetager mellemformen på alle matrikler.

Spørgsmål:

Udgift til ekstra naturvejleder på Naturskolen:

1. *Hvad er den samlede årlige merudgift inkl. pension og øvrige personaleudgifter ved at ansætte én fuldtidsnaturvejleder på Naturskolen?*
2. *Hvad vil eventuelle engangsudgifter til etablering af stillingen være?*
3. *Hvor stor er den nuværende kapacitet på Naturskolen målt i årsværk, antal forløb og antal børn?*
4. *Hvor mange ekstra børn forventes ét ekstra årsværk at kunne nå årligt?*
5. *Hvilke faglige kompetencer bør en ny naturvejleder have?*
6. *Hvordan vil forvaltningen anbefale, at effekten af stillingen måles efter 1 og 3 år?*

Svar:

Der vil være en årlig omkostning på ca. 0,720 mio. kr. som dækker lønning, personaleforsikring, beklædning og IT.

Engangsudgifter ved ansættelse vil beløbe sig til ca. 0,020 mio. kr. til anskaffelse af telefon, IT og beklædning/sko/støvler.

På nuværende tidspunkt er der 1,2 årsværk ansat på Naturskolen. I gennemsnit har naturvejlederen 100 ture i løbet af et år. På én tur kan der sagtens være flere klasser eller børnehaver. Derfor vurderes det, at der er 130-150 klasser/grupper igennem i løbet af et år.

Ved ansættelse af et ekstra årsværk forventes det, at yderligere 130-150 klasser/grupper kan besøge Naturskolen.

En naturvejleder skal vide noget om både biologi og didaktik. Nuværende naturvejleder er uddannet lærer, men andre fagligheder vil også være en mulighed.

Anbefaling til måling af effekten af et ekstra årsværk vil være en optælling af klasser/grupper, der i løbet af et år er på tur hos vejlederne.

Spørgsmål:

Ekstra ressourcer til samlet indsats på seksualundervisning:

1. *Hvilke klassetrin modtager seksualundervisning?*
2. *Hvor mange lektioner/forløb får eleverne?*
3. *Hvem varetager undervisningen: lærer, sundhedspleje eller eksterne?*
4. *Hvilke temaer indgår?*
5. *Hvor mange skoler bruger kommunens "Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskabs" tilbud?*
6. *Benyttes der allerede ung-til-ynge-forløb på nogle skoler?*
7. *Hvordan arbejdes der med LGBTQ+-elevers trivsel og seksuelle minoriteter?*
8. *Hvordan er tilbuddet til specialklasser og specialskoler?*
9. *Er der forskel på tilbuddet fra skole til skole?*
10. *Hvad vil det koste at etablere en mere sammenhængende kommunal model? Som skaber sammenhæng/rød tråd fra indskoling til ungeunivers.*

Svar:

Sexualundervisning og sundhed et af de timeløse fag i folkeskolen ligesom færdselslære, uddannelse og job.

Der er ikke fastsat et selvstændigt timetal til seksualundervisning.

Undervisningen skal i stedet integreres i den almindelige undervisning i skolens fag.

Skolelederen har ansvaret for at beslutte, hvilke fag og forløb emnet indgår i, og at det er en del af de enkelte klassers årsplan.

Undervisning skal omfatte hele skoleforløbet

Børnehaveklasse – 3. klasse

4.-6. klasse

7.-9. klasse

For en skole betyder det, at de kan nøjes med eksempelvis en enkelt temadag i udskolingen. Skolen skal kunne dokumentere, at eleverne gennem hele skoleforløbet møder undervisning inden for emnets kompetenceområde, som bl.a. omfatter:

- Sundhed og trivsel
- Køn, krop og seksualitet

Der er stor forskel og variation på, hvordan skolerne løser opgaverne.

At etablere en mere sammenhængende indsats har betydning for den lokale frihed og kræver en inddragende proces ift. udarbejdelse af en fælles kommunal strategi for området som efterfølgende skal implementeres.

Estimeret beløb til sådan en proces er ikke nem at beregne, da forvaltningen ikke på forhånd kan vide, hvor mange konsulenttimer sådan en proces eventuelt vil kræve til udvikling og efterfølgende implementering.

Sundhedsplejen har et tilbud til skolerne, hvor de kan inddrages i undervisningen. Sundhedsplejerskerne har besøgt ca. halvdelen af 8. årgang og stort set alle 5. årgange.

Sundhedsplejens tilbud omkring seksualundervisning er følgende:

4-5 årgang: Alle klasser modtager pubertetsundervisning, som en sundhedspædagogisk indsats, hvor undervisningen gives til hele klasse i plenum, der er typisk afsat 2 lektioner.

På 7., 8. eller 9. årgang tilbydes seksualundervisning på alle vores ungeuniverser – klasseteamlærerne vælger selv hvilket af de tre klassertrin de ønsker undervisningen. Det er undervisning på større hold på tværs af klasser. Det er skolernes frie valg om de tager imod tilbuddet. Nogle skoler booker fast, andre mere sporadisk.

Ang. LGBTQ+ berøres emnet i klasseundervisningen, men også i de individuelle sundhedssamtaler med børn og unge på 5. og 8. årgang – Der spørges ind til LGBTQ+ i spørgeskemaerne i BUL (BørnUngeLiv)

Alle sundhedsplejerske har deltaget i en temadag omkring LGBTQ+

Spørgsmål:

Haver til maven - hvad koster det af genindføre projektet?

Svar:

Vil man genindføre projektet "Haver til maver" vil det kræve en bevilling på 0,3 mio. kr. årligt for at opnå samme niveau af projektet, som tidligere var igangsat. Projektet kan skaleres såfremt, at politikerne har ønske herom.

En forudsætning for at projektet kan genindføres er, at dialogen genoptages med organisationen "Haver til maver", og at organisationen fortsat ønsker at samarbejde med Haderslev Kommune. De to relevante skolebestyrelser skal også ønske at engagere sig i projektet igen.

Spørgsmål:

Hvad koster det at indføre madordning i daginstitutionerne?

Svar:

Besvarelsen er lavet med udgangspunkt i oplysningerne i dagsordenspunktet til Børne- og Familieudvalget den 9. marts 2026, pkt. 40 om Frokostordninger i daginstitutioner. Her er udgiften til en madordning 780 kr. pr. måned pr. barn i 11 måneder.

I budgetlægningen arbejdes der med 389 vuggestuebørn og 1.275 børnehalebørn. I alt 1.664 børn inklusive børn i ressourceinstitutionerne.

Driftsudgiften kan opgøres som 1.664 børn á 780 kr. i 11 måneder, i alt 14,3 mio. kr.

Hertil kommer ikke estimerede udgifter til el, vand, varme, rengøring, bygningsvedligehold m.v.

Aktuelt har fem daginstitutioner i kommunen tilbud om frokostordning. Det drejer sig om den selvejende institution Hulahoppen i Vojens samt de fire afdelinger i Sct. Severin Børnehuse i Haderslev. Der produceres mad i Hulahoppen og i Molevitten.

Derudover er der 5 matrikler, som har tilsluttet sig madordning fra 2027. (Himmelblå, Favrdal, Fjelstrup, Trolldemarken og Kridthuset).

Anlægsudgifterne til anretter køkkener vil være forskellig fra matrikel til matrikel. I juni måned 2026 blev der lavet et overslag på 2 mio. kr. for 6 anretter køkkener (Favrdal 2 huse). Udgiften omhandler håndværkerudgifter, køkkenelementer, hårde hvidevarer og service. Det er en gennemsnitsudgift i størrelsesorden 0,3 - 0,4 mio. kr. pr. matrikel.

Hvis der skal etableres, anretter køkkener i de øvrige 18 matrikler vil det ved en gennemsnitsudgift på 0,350 mio. kr. medføre en anlægsudgift i størrelsesorden 6,3 mio. kr.

Hvis der skal etableres et produktionskøkken, er prisen en anden. Der vil skulle laves individuelle beregninger for hvert enkelt dagtilbud.

Spørgsmål:

Hvad koster det at indføre madordning i 0.-2. klasse?

Svar:

Besvarelsen tager udgangspunkt i det nationale forsøg om skolemad, som Favrdal skole er en del af. Der er ikke indregnet forældrebetaling i nedenstående beløb.

Beregningen tager udgangspunkt i, at der indføres madordning for alle almene elever og elever i specialklasser på 0.-2. klassetrin.

Beregningen tager udgangspunkt i 1.178 elever. Der regnes med et beløb pr. elev på 54 kr. pr. dag i 200 skoledage. Dette beløb dækker over driftsomkostninger, personale til betjening af anretter køkken, el og affaldshåndtering. Beløbet omfatter ikke øgede udgifter til vand og rengøring.

Etableringsomkostninger beløber sig til ca. 0,400 mio. kr. pr. køkken, som omfatter etablering af anretter køkken og køb af møbler til sammenspisning. Kommunen har 14 matrikler med 0.-2. klassetrin.

Madordning vil årligt beløbe sig til 12,7 mio. kr.

Etableringsomkostninger beløber sig til 5,2 mio. kr. såfremt at der etableres anretter køkkener på 13 matrikler (Favrdal har allerede etableret anretter køkken).

Spørgsmål:

Beregning af minimumsnormering på institutionsniveau - uden sygemeldte medarbejdere.

Svar:

KL har som led i økonomiforhandlingerne fremført, at datagrundlaget aktuelt ikke er til stede i kommunerne til opgørelse på institutionsniveau, samt at en sådan opgørelse forudsætter kommunal validering af personale-data.

Sygefraværet i daginstitutioner og dagpleje har de seneste 12 måneder udgjort 8.364 sygedage, som svarer til en lønudgift i størrelsesorden 1,8 mio. kr.

8.2. Teknik- og Klimaudvalget

Spørgsmål:

Etablering af pulje til leg og bedre udearealer:

1. *Hvor mange grundejerforeninger findes der i Haderslev Kommune, og hvor mange har fælles lege- og udearealer?*
2. *Har kommunen et overblik over behovet for renovering eller udvikling af disse arealer?*
3. *Hvilken model for kommunal støtte og egenfinansiering vil være mest hensigtsmæssig?*
4. *Hvordan sikres det, at puljen også er tilgængelig for mindre ressourcestærke grundejerforeninger og boligområder?*
5. *Hvilke typer foreninger og arealer bør kunne søge, og bør projekterne altid være offentligt tilgængelige?*
6. *Hvem har ansvar for drift, vedligeholdelse, sikkerhed og eventuel senere udskiftning af de anlæg, som kommunen støtter?*

Svar:

1. Kommunen har kendskab til 74 grundejerforeninger, men der kan være flere, da kommunen ikke har et register over alle grundejerforeninger. Kommunen har ikke pligt til at registrere grundejerforeninger, da det er en privatretlig juridisk enhed. Dermed kender Haderslev Kommune heller ikke antallet af fælles lege- og udearealer, men har dog kendskab til, at de findes i flere boligområder i byerne og i landdistrikterne.
2. Haderslev Kommune har ikke et overblik over behovet for renovering af private udearealer og legepladser. Vores umiddelbare vurdering er dog, at behovet for renovering er varierende, idet nogle grundejerforeninger/borgerforeninger i de senere år bl.a. har brugt borgerbudgetteringsmidler til netop dette formål.
3. Foreninger har allerede mulighed for at søge midler til udearealer og legepladser gennem borgerbudgetterings- og landdistriktsmidlerne samt via Forum Vojens eller Vision Gram. I Haderslev Kommune er der 29 landdistrikter. Ansøgning om midler fra nuværende puljer kan være oplagt at bruge, idet der her i forvejen er en organisering/struktur. Hvis der ønskes afsat yderligere midler til det, så kan der oprettes en særlig pulje målrettet lege- og udearealer, som foreninger kan søge støtte fra. Derudover er der ofte mulighed for at søge eksterne fondsmidler, så en mulighed kunne være, at kommunen f.eks. støtter med 50 procent.
4. En pulje for private foreninger skal have lige adgang for alle. Der skal være objektive kriterier, som alle kan søge ind i, også mindre ressourcestærke grundejerforeninger og boligområder. God markedsføring kan medvirke til at komme bredest muligt ud. Derudover kan forholdet mellem egenfinansiering/fondsstøtte og kommunal støtte jo overvejes for evt. at imødekomme og motivere mindre ressourcestærke grundejerforeninger i at søge midler.
5. Kommunen må kun støtte arealer/projekter, der er offentligt tilgængelige.
6. Det er foreningen, som ejer arealer eller som har fået stillet et areal til rådighed til legeredskaber af kommunen, der har ansvar for drift, vedligeholdelse, sikkerhed og eventuel senere udskiftning af legepladser og anlæg. Kommunen har alene afsat budget til drift og vedligehold af kommunale lege- og udearealer.

8.3. Senior- og Sundhedsudvalget

Spørgsmål:

På Senior- og Sundhedsområdet undersøges udviklingen af ældreplejens demografi over de seneste 3, gerne 5 år.

I hvert af årene ønsker vi at kende andelen, der får hjælp, og prisudviklingen for den marginale omkostning. Viser data en tendens til "sund aldrig"?

Der beregnes, hvordan faktorer for plejekrævende andel for de 65 til 79-årige, plus 80-årige og i de beregnede enhedspriser udvikler sig over årrækken.

Svar:

Besvarelsen er baseret på udtræk fra fagsystemet CURA for perioden 2024 – 2026.

Udviklingen i ældreplejens demografi pr. august

Aldersgrupper	2024	2025	2026
Antal 65-79-årige	9.949	9.971	9.912
Antal 80+ årige	3.769	3.970	4.185

Antal borgere, der modtager en ydelse pr. august

Aldersgrupper	2024	2025	2026
Antal 65-79 år	729	745	757
Antal 80+ år	1.299	1.334	1.440

Andelen der får hjælp kan herefter opgøres til:

Andel af borgere, der modtager hjælp

Aldersgrupper	2024	2025	2026
Andel 65 – 79-årige	7,33%	7,47%	7,64%
Andel 80+ årige	34,47%	33,60%	34,41%

Man kan ikke udlede noget om "Sund aldrig" ved isoleret at se på andel af ældre der modtaget hjælp.

Det vil være en større opgave at fremfinde marginalomkostninger for de foregående 3 år, da det vil kræve at hele budgetområdet gennemgås for at genskabe et sammenligneligt grundlag.

Den nye demografiberegning opererer ikke med aldersgrupperne 65 – 79-årige og 80+ årige, men derimod med ydelserne: "hjælp i hjemmet", "Plejehjem" og hjælpemidler" og her er de marginale omkostninger beregnet til:

Ydelse	2027
Hjælp i hjemmet	219.525
Plejehjem	697.162
Hjælpemidler	12.480

Marginal omkostning = variable omkostninger delt med antal modtagere.

Spørgsmål:

Hvad koster fripas til alle pensionister på 800 kr. som den model, der kendes fra Aabenraa Kommune (red. Tønder Kommune)

Svar:

I Tønder Kommune har man sammen med Røde Kors oprettet en ordning omkring et seniorfritidspas, som betyder, at alle pensionister, som får ældrecheck og alle førtidspensionister, som ikke har en pension, har mulighed for at søge tilskud på op til 500 kr. om året til deltagelse i fritidsaktiviteter. Ordningen administreres af Røde Kors.

I Haderslev Kommune anslås det, at der er ca. 4.000 pensionister som modtager ældrecheck. Antallet af førtidspensionister, som ikke har en pension kendes ikke for nuværende. Hvis alle i målgruppen benytter sig af tilbuddet om et tilskud på 800 kr. til fritidsaktiviteter, vil det betyde en årlig udgift på ca. 3,2 mio. kr. Hvis Haderslev Kommune skal administrere ordningen, skal tillægges udgifter til administration af ordningen, herunder systemudgifter. Den anslåede udgift til administration er behæftet med usikkerhed.

Beløb i mio. kr.	100% udnyttelse af ordning	80% udnyttelse af ordning
Fritidspas	3,2	2,6
Administration	0,5	0,5
I alt	3,7	3,1

Spørgsmål:

Hvad er de økonomiske konsekvenser af at sætte normeringen op med 10% og vikarer ned med 11% på seniorområdet?

Svar:

Ved at øge forbruget af fast personale med 10 % betyder det en merudgift på 30,0 mio. kr. for SOSU, sygeplejersker og uddannet personale. En reduktion af eksterne vikarudgifter på 11 % betyder et fald i udgiften på 0,8 mio. kr. (Udgifterne til fast personale og eksterne vikarer kan ikke direkte sammenholdes, da lønudgifterne til fast personale udgør 300 mio. kr., mens udgifterne til eksterne vikarer udgør 7,7 mio. kr. En relativt lille reduktion i vikarforbruget kan derfor ikke finansiere en tilsvarende stigning i udgifterne til fast personale).

Der er ikke nødvendigvis en direkte sammenhæng mellem flere ansatte og færre eksterne vikarer. De eksterne vikarer bruges ikke kun ved vakante stillinger og rekrutteringsudfordringer, de bruges også til at dække akut sygefravær og andre uforudsete situationer. Derfor kan man ikke forudsætte, at en stigning i antallet af fastansatte automatisk reducerer vikarudgifterne tilsvarende.

Det er primært hjemmeplejen, der bruger eksterne vikarer. En udgift der ligger ud over budgettet, og som derfor ikke er finansieret. Der er fokus på, at der ved optimering af planlægning og dermed bemanning kan nedbringe vikarforbruget.

Spørgsmål:

Er normeringerne på f.eks. nattevagt og dagcenter i Haderslev Kommune lavere end eksempelvis Kolding Kommune?

Svar:

Normeringen i dagcentrene i Haderslev Kommune er 402 timer ugentligt til 58 pladser. Det svarer til 6,9 timer ugentligt pr. borger.

Kolding Kommune har 164 timer ugentligt til 25 pladser, hvilket svarer til 6,6 timer ugentligt pr. borger.

Normeringen i nattevagt på plejehjemmene i Haderslev Kommune er gennemsnitligt 2,39 timer ugentligt pr. beboer. Dog vurderes antallet ud fra den aktuelle beboersammensætning. På Øsby Plejehjem er der primært én nattevagt. Hvis der opstår behov for to hjælpere, kører nattevagten fra hjemmeplejen ind til plejehjemmet.

I Kolding Kommune er normeringen i nattevagt på plejehjemmene gennemsnitligt ca. 4,05 timer ugentligt pr. beboer.

8.4. Social- og Handicapudvalget

Spørgsmål:

OMBOLD-bane - Hvad koster det at etablere en OMBOLD-bane?

Hvor kunne en bane placeres?

Svar:

OMBOLD er et inkluderende fodbold- og idrætsfællesskab for mennesker i udsatte positioner. Haderslev Kommune og Haderslev Fodboldklub (HFK) har gennem de seneste år været med til at skabe et trygt og inkluderende OMBOLD-fællesskab. I Haderslev Kommune er der etableret et hold med ca. 14 borgere, som træner hver torsdag kl. 16.00-17.00 på Haderslev Katedralskole.

OMBOLD kræver ikke etablering af en særlig banetype og kan afvikles på eksisterende fodboldbaner, kunstgræsbaner, asfaltbaner eller i en hal med mobile/opstillede bander. Målene er dog anderledes. Haderslev Kommune råder allerede over en række idrætsanlæg og fodboldbaner i Haderslev og kommunens centerbyer. Disse faciliteter vil som udgangspunkt kunne anvendes til OMBOLD-aktiviteter og samtidig skabe mulighed for brobygning til eksisterende foreninger, fællesskaber og civilsamfundsaktører.

Udgiften afhænger af, om der anvendes eksisterende faciliteter, eller om der ønskes etableret en ny bane. Ved brug af eksisterende faciliteter vil udgiften være begrænset, mens en ny bane vil afhænge af størrelse, underlag, belysning og øvrige anlægsmæssige forhold.

Spørgsmål:

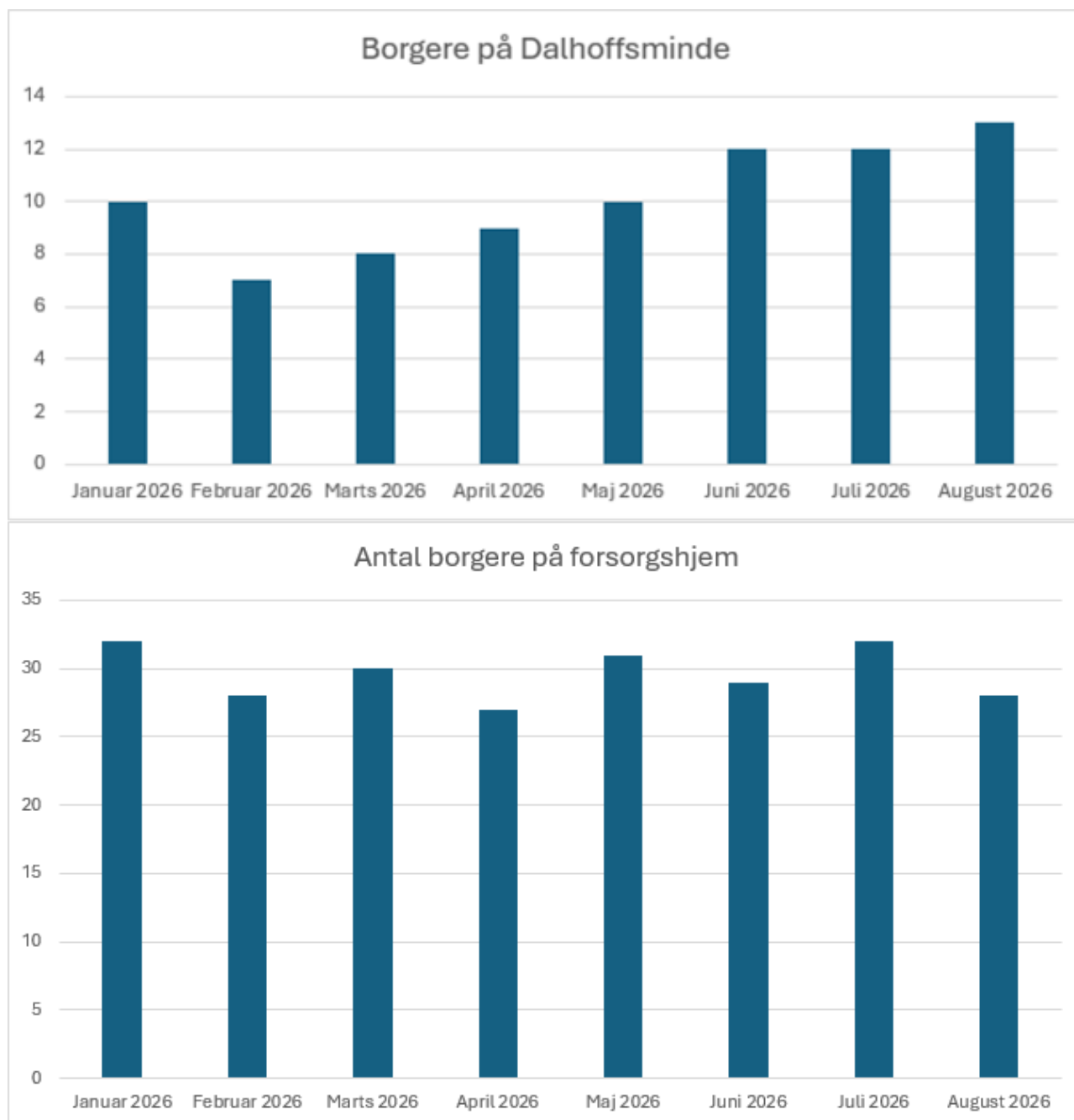
Er der en sammenhæng mellem kommunens faldende antal borgere på herberger og ansættelsen af den sociale vicevært?

Svar:

Den sociale vicevært har ikke en sammenhæng med udviklingen i antallet af hjemløse. En social vicevært er ofte tilknyttet alternative fleksible boliger som en hytteby eller et boligområde, hvor der er billige boliger. Den sociale vicevært har ofte til formål at understøtte beboerne i de fleksible og billige boliger i hverdagens gøremål.

I Haderslev kommune varetages den opgave af bostøtten, da de udsatte borgere og de billige boliger ligger spredt geografisk bredt i kommunen.

I nedenstående ses udviklingen i antallet af hjemløse Haderslev borgere på forsorgshjemmet Dalhofsminde, der ligger i Haderslev Kommune. Derudover ses udviklingen i det samlede antal hjemløse, hvor Haderslev kommune betaler for en forsorgshjemsplads.

8.5. Øvrige spørgsmål

Spørgsmål:

Analyse af totalomkostningerne ved biler

(Ønske om at kende totaløkonomien i kommunens biler ift. el/benzin, købe/leje/leasing osv.)

Svar:

Forvaltningen er i gang med at få et overblik over udgifter til kommunens køretøjer. Når gennemgangen af udgifterne foreligger, skal det drøftes i Direktionen.

Økonomi har i juni 2026 lavet en beregning af totalomkostningerne for bilerne under Senior- og Sundhedsudvalget, som viser, at man i 2024, før skiftet til el-biler, havde en gennemsnitlig årlig udgift pr. bil på 48.555 kr. Efter skiftet til el-biler er den gennemsnitlige årlige udgift pr. bil 74.190 kr.

Med skiftet til el-biler ser det umiddelbart ud til at man i Senior- og Sundhedsudvalget årligt har sparet ca. 1,6 mio. kr. i brændstof, til gengæld bruger man ca. 1,0 mio. kr. på el og serviceaftaler på ladestandere. Samtidig

er udgifterne til forsikringer, leasing og selvrisko ifm. skader årligt steget med henholdsvis 1,3 mio. kr., 2,8 mio. kr. og 0,8 mio. kr.

Beløb i hele kr.	Jan-dec 2024	Jun 2025 – maj 2026
Afgifter	239.011	208.208
Brændstof	1.937.652	369.547
El (inkl. serviceaftaler på ladestandere)	0	974.892
Diverse (isfjerner sprinklervæske mv.)	30.365	28.645
Forsikring	753.998	2.077.346
Leasing (inkl. overkørte km i 2024)	2.906.503	5.676.522
Selvrisko ifm. skade	257.951	1.035.685
Taksatorrapport (ifm. skader)	0	123.294
Vask	41.668	32.113
Værksted (service, hjulskifte, reparation, syn mv.)	533.460	231.232
I alt	6.700.608	10.757.485

Tabel: Totalomkostninger biler i Senior- og Sundhedsudvalget. Kilde: Haderslev Kommunes økonomisystem.

Samlet set kan man sige, at hvad man sparer i brændstof efter skiftet til el-biler, bliver langt overgået af stigningen i udgifterne til forsikring, selvrisko ved skader og leasing.

Bilag 1: Lov- og cirkulæreprogram

Fordeling af lov- og cirkulæreprogram (Beløb i mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Beskæftigelses- og Borgerserviceudvalget	-0,4	-0,1	-0,5	-0,8
Børne- og Familieudvalget	21,2	21,2	20,2	20,2
Kultur- og Fritidsudvalget	0,3	0,3	0,3	0,3
Senior- og Sundhedsudvalget	-41,1	-41,4	-41,4	-41,4
Teknik- og Klimaudvalget	1,2	0,8	0,7	0,8
Økonomiudvalget	-0,6	-	-	-
Lov- og cirkulæreprogram i alt	-19,5	-19,1	-20,6	-20,8

Afrundingsdifference kan forekomme

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Af tabellerne nedenfor udspecificeres de love og bekendtgørelser, der har effekt for Haderslev Kommune fordelt på udvalgsniveau. Beløbene kan ikke direkte henføres til tabellen ovenfor på grund af afrundinger.

Beskæftigelses- og Borgerserviceudvalget

(Beløb i mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Pkt. 5 (S) Lov om ændring af udlændingeloven, lov om Det Centrale Personregister og forskellige andre love (Afskæring af offentlige tilbud m.v. til udlændinge, som opholder sig ulovligt i Danmark)	-	0,069	-	-
Pkt. 14 (S) Lov om ændring af lov om aktiv socialpolitik, lov om sygedagpenge, lov om social pension og forskellige andre love	-8,437	-9,209	-9,536	-9,839
Korrektion til pkt. 14 (S)	8,000	9,000	9,000	9,000

Uddybende beskrivelse:

- Pkt. 5:** Lovændringen fra december 2025 skal sikre, at udlændinge uden lovligt ophold i Danmark afskæres fra offentlige ydelser og tilbud. Efter de hidtidige regler fremgik en persons opholdsstatus ikke direkte af CPR, hvilket kunne gøre det vanskeligt for myndighederne at opdage, hvis en udlænding havde mistet sit lovlige opholdsgrundlag.
 Med loven registreres opholdsstatus fremover direkte i CPR på baggrund af oplysninger fra udlændingemyndighederne. Formålet er at give myndighederne et bedre grundlag for at kontrollere, om betingelserne for offentlige ydelser og tilbud er opfyldt. Loven indebærer samtidig, at personer uden lovligt ophold afskæres fra en række offentlige tilbud, som de tidligere kunne få adgang til.
- Pkt. 14:** Den 9. april 2025 indgik regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne) sammen med Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti og Radikale Venstre en aftale om reform af beskæftigelsesindsatsen.
 Ønsket er, at den enkelte borger sættes i fokus, sagsbehandlere får en reel mulighed for at bruge deres faglighed og at udgifterne reduceres. Aftalen tager udgangspunkt i følgende elementer: forenkling af målgrupper, individuelt tilrettelagt indsats for borgerne, værdigt sanktionssystem i balance, afskaffelse af jobcenterregimet og frihed til organisering, mere plads til a-kasser og private aktører og fra proceskrav til resultatstyring.
- Korrektion til pkt. 14:** I Budget 2026-2029 blev der indarbejdet et estimat på de økonomiske konsekvenser af beskæftigelsesreformen på udgiftssiden på serviceudgifter. Konsekvenserne blev indregnet i indtægtskønnet så kønnet havde til formål at sikre større overensstemmelse mellem indtægter og udgifter vedrørende effekterne af beskæftigelsesreformen. Kønnet reguleres med den kendte lovændring i årets aktstykke. Læs mere under afsnit 2.2.1.

Børne- og Familieudvalget

(Beløb i mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Pkt. 22 (S) Ændring af dagtilbudsloven (Nedsættelse af forældrebetaling og bedre økonomiske vilkår for private tilbud), ændring af Bekendtgørelse om opgørelse af normering i kommunale og selvejende daginstitutioner m.v., ændring af Bekendtgørelse om opgørelse af normering i privatinstitutioner og ændring af Bekendtgørelse om dagtilbud)	19,068	19,068	19,068	19,068
Pkt. 36 (S) Initiativer fra Aftale om en samlet 10-årsplan for psykiatrien 2025	0,979	0,979	0,979	0,979
Pkt. 37 (S) Kræftplan V - bedre hjælp til børn med svær overvægt (varige)	0,163	0,163	0,163	0,163
Pkt. 39 (S) Akutplan for børne- og ungdomspsykiatrien 2027-2028	0,978	0,978	-	-

Uddybende beskrivelse:

- **Pkt. 22:** Ændringen indebærer en række elementer på dagtilbudsområdet herunder særligt vigtigt nedsættelse af forældrebetalingsandelen fra 25 pct. til 21,3 pct., fjernelse af ledere fra opgørelsen af kommunernes normeringer samt en række forhold vedrørende private institutioner og private pasningsordninger. Ændringen forventes at træde i kraft 1. januar 2027.
- **Pkt. 36:** Som følge af tale om bedre psykiatri i 2025, bliver der i 2026 udmøntet 48,8 mio. kr. (26-pl) og 100,1 mio. kr. (27-pl) i 2027 og frem til det kommunale lettilgængelige tilbud til børn unge i psykisk mistrivsel. Disse midler er udover de midler, der blev udmøntet oprindeligt i 2024 til etablering og drift af tilbuddet. Der er desuden udmøntet 19,3 mio. kr. (26-pl) i 2026 til nyt dobbeltdiagnose tilbud for børn og unge med misbrug og psykisk lidelse. Disse midler er en del af udmøntningsaftalen mellem KL, Danske Regioner og regeringen og vedrører alene midler for 2026. Midlerne er til at påbegynde arbejdet med at skabe rammer for kompetenceløft hos relevante fagpersoner. Den endelige udmøntning og fordeling for de fremadrettede midlerne afventer de faglige beskrivelser af forløbene. Der udmøntes samlet det 68,1 mio. kr. (26-pl) i 2026 og 101,1 mio. kr. (27-pl) fra 2027 og frem.
- **Pkt. 37:** Regeringens Kræftplanen V har fokus på at sikre patienter et bedre liv med eller efter kræft. Der blev på sidste års aktstykke udmøntet 99 mio. kr. i 2025 (25-pl). På dette års aktstykke udmøntes 86,2 mio. kr. i 2026 (26-pl), 39,2 mio. kr. (27-pl) i 2027 samt 37,6 mio. kr. (27-pl) fra 2028 og frem. Midlerne omhandler indsatser ift. basal palliation (varige midler), bedre hjælp til børn med svær overvægt (varige midler) samt vederlagsfri rygestopmedicin (i 2026 og 2027).
- **Pkt. 39:** Sagen har sammenhæng med pkt. 38. Der afsættes 100 mio. kr. (27-pl) i 2027 og 2028. Midlerne er afsat til akutplanen for børne- og ungepsykiatrien for 2027-2028 og er målrettet kommunernes lettilgængelige behandlingstilbud m.v.

Kultur- og Fritidsudvalget

(Beløb i mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Pkt. 11 (S) Lov om ændring af sundhedsloven og forskellige andre love (Flytning af opgaver fra kommuner til regioner, hjemmel vedrørende kvalitetsstandarder, etablering af sundheds- og omsorgspladser, national sundhedsplan, nærsundhedsplaner, bortfald af øvrige regionale opgaver m.v.)	0,334	0,334	0,334	0,334

Uddybende beskrivelse:

- Pkt. 11:** Som en del af Forårsaftalen er det desuden aftalt, at de midler, som regionerne i dag bruger på tilskud til kulturelle aktiviteter overføres til kommunerne. Ændringen betyder, at kommunernes tilføres 34,2 mio. kr. (27pl) i 2027 og frem.
 Lovforslaget har ikke været en del af DUT-høringerne – men de økonomiske konsekvenser er forhandlet i forbindelse med forårsaftalen.

Senior- og Sundhedsudvalget

(Beløb i mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Pkt. 9 (S) Lov om ændring af sundhedsloven og forskellige andre love (Flytning af opgaver fra kommuner til regioner, hjemmel vedrørende kvalitetsstandarder, etablering af sundheds- og omsorgspladser, national sundhedsplan, nærsundhedsplaner, bortfald af øvrige regionale opgaver m.v.)	-43,575	-43,575	-43,575	-43,575
Pkt. 23 (S) Bekendtgørelse om ændring af Bekendtgørelse om betaling for generelle tilbud, dele af helhedspleje, madlevering og madordning	2,009	2,009	2,009	2,009
Pkt. 37 (S) Kræftplan V - basal palliation (varige)	0,190	0,204	0,204	0,204
Pkt. 37 (S) Kræftplan V - vederlagsfri rygestopmedicin (2026 og 2027)	0,031	-	-	-
Pkt. 43 (Ø) Tilbageførsel af VEU-opsparring	0,205	-	-	-

Uddybende beskrivelse:

- Pkt. 9:** Som en del af forårsaftalen 2025 har regeringen og KL indgået aftale om, at kommunernes økonomi reguleres med knap 4,5 mia. kr. (27pl) i 2027 og frem i forbindelse med opgaveflytningen.
 Opgaverne i opgaveflyttet omfatter følgende områder:
 - Midlertidige pladser
 - Akutsygeplejen
 - Rehabilitering på specialiseret niveau
 - Genoptræning på specialiseret niveau
 - Den mest specialiserede del af genoptræning på avanceret niveau
 - Patientrettet forebyggelse (§ 119, stk. 3 i sundhedsloven)
- Pkt. 23:** I aftale om Finansloven for 2026 indgik prioriteten om at sænke egenbetaling for madservice og madlevering. Der er afsat 0,2 mia. kr. årligt fra 2026 og frem, som skal gå til at sænke egenbetalingen for kommunal madlevering (dækning af øget mindreindtægt for kommunerne). Initiativet er blevet DUT-forhandlet med KL i december 2025. I DUT-sagen blev det lagt til grund, at *alle* borgere omfattet af ordningen om madservice/-levering modtager ét hovedmåltid dagligt hele året i form af en hovedret.
- Pkt. 37:** Regeringens Kræftplanen V har fokus på at sikre patienter et bedre liv med eller efter kræft. Der blev på sidste års aktstykke udmøntet 99 mio. kr. i 2025 (25-pl). På dette års aktstykke udmøntes 86,2

mio. kr. i 2026 (26-pl), 39,2 mio. kr. (27-pl) i 2027 samt 37,6 mio. kr. (27-pl) fra 2028 og frem. Midlerne omhandler indsatser ift. basal palliation (varige midler), bedre hjælp til børn med svær overvægt (varige midler) samt vederlagsfri rygestopmedicin (i 2026 og 2027).

- **Pkt. 43:** Det er aftalt, at der skal udmøntes 21 mio. kr. årligt fra 2019 og frem til 2028 på bloktilskuddet med henvisning til midler, kommunerne får retur i opsparede VEU-midler som følge af, at der over en årrække har været ubalance mellem arbejdsgivernes indbetaling til VEU og de faktiske udbetalinger af VEU-godtgørelse. Spørgsmålet om anvendelsen af midlerne indgik i OK18. Der er med udmøntningen i bloktilskuddet afsat finansiering, men ikke særskilt serviceramme hertil.

Teknik- og Klimaudvalget

(Beløb i mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Pkt. 25 (S) Længde-, vægt- og højdeforøgende tiltag for lastbiler og vogntog	0,900	0,968	1,030	1,089
Pkt. 27 (S) Lov nr. 742 af 20/06/2025 om ændring af lov om miljøbeskyttelse, lov om vandforsyning, lov om betalingsregler for spildevandsforsyningsselskaber m.v. og vand-sektorloven (Spildevandsforsyningsselskabernes håndtering af terrænnært grundvand ved grundvandssænkende foranstaltninger)	0,141	0,124	0,084	-
Pkt. 28 (S) Bekendtgørelse om brugerbetaling for godkendelse m.v. og tilsyn efter lov om miljøbeskyttelse og lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v.	-0,254	-0,254	-0,254	-0,254
Pkt. 31 (S) Genbesøg af vandområdeplanerne for planperiode 2021-2027	0,366	-	-	-
Pkt. 51 (S) Omlægningsindsats vedrørende lavbundsarealer samt kvælstofreducerende indsats	-	-	-0,122	-

Uddybende beskrivelse:

- **Pkt. 25:** Ændringen af bekendtgørelsen indebærer blandt andet, at den maksimalt tilladte højde for bus, lastbil, traktor og motorredskab samt påhængskøretøjer øges, ligesom den maksimalt tilladte totalvægt for vogntog med syv aksler eller mere øges. Ændringerne vil medføre øget slid på vejene. En række af ændringerne træder dog først i kraft den 1. januar 2027.
Udover nedenstående DUT-profil på service, er der enighed mellem KL By-, Land- og Transportministeriet om, at kommunerne også vil få en række anlægsudgifter i denne forbindelse, men disse udgifter fremgår ikke af aktstykket, da de håndteres som en del af den samlede anlægsramme.
- **Pkt. 27:** Kommunerne har med den nye lov om terrænnært grundvand fået en række opgaver ift. håndtering af og planlægning for terrænnært grundvand, herunder i relation til de forskellige myndighedsprocesser omkring de relevante tilladelser.
- **Pkt. 28:** Der blev udsendt en ny brugerbetalingsbekendtgørelse den 28. november 2025. Den indebærer indførelse af fuld brugerbetaling for godkendelser, revurderinger og tilsyn efter miljøbeskyttelsesloven og husdyrbrugloven. De ekstra indtægter modregnes i bloktilskuddet. Det drejer sig om en årlig modregning på 25,3 mio. kr. (26pl).
- **Pkt. 31:** Genbesøg af vandområdeplanerne for 2021–2027 medfører både opskalering af eksisterende indsatser og nye kommunale opgaver. Modtager i 2026 24,7 mio. kr. og i 2027 36,4 mio. kr. for den øget indsat i forhold til vandløb og søer. Kompensationen til kommunerne for opgaver med spildevand og kildeopsporing af miljøfarlige forurenende stoffer forhandles først i forbindelse med lov- og cirkulæreprogrammet 2026/2027.

- **Pkt. 51:** Med Rammeaftale om kommunernes opgaver i omlægningsindsatsen i medfør af Aftale om et Grønt Danmark og Aftale om Implementering af et Grønt Danmark fordeles en pulje i 2025-2032 til kommunerne efter en særlignøgle. Fra 2028-2029 falder puljen med 12,5 mio. kr. (27-pl).

Med denne disposition reguleres kommunernes bloktilskud og serviceramme ned for kommunerne under ét.

Sagen har sammenhæng med ad 52 finansieringsmæssig korrektion ang. den kommunale omlægningsindsats vedrørende lavbundsarealer samt kvælstofreducerende indsats, hvor finansieringen regulerer bloktilskuddet op igen med henblik på at midlerne kan fordeles via en særskilt nøgle efter kvælstofindsatsbehov og potentiale for udtagning af lavbundsgrunde. På den måde er sikret det, at kommunerne under ét er givet serviceramme til at afholde midlerne, der er fordelt efter den særskilte nøgle.

Økonomiudvalget

(Beløb i mio. kr.)	2027	2028	2029	2030
Pkt. 45 (S) Kommunal medfinansiering af videreudvikling og robust drift af infrastruktur	-0,434	-	-	-
Pkt. 46 (S) Kommunal medfinansiering af nye NemLog-in-kontrakter	-0,221	-	-	-
Pkt. 49 (S) Kommunal medfinansiering af drift, advisering og support af digital infrastruktur	0,072	-	-	-

Uddybende beskrivelse:

- **Pkt. 45:** Regeringen, KL og Danske Regioner blev med økonomiaftalen for 2026 enige om at sikre et højt sikkerhedsniveau og en fortsat stabil drift, vedligehold og videreudvikling af den fællesoffentlige digitale infrastruktur.
Den samlede regulering udgør -37,0 mio. kr. (27pl) i 2027, inkl. medfinansiering af drift, advisering og support af digital infrastruktur, jf. ad 49. Af hensyn til statens interne styring er reguleringen delt i to punkter på aktstykket. Denne del medfører isoleret set en regulering af bloktilskuddet på -44,4,0 mio. kr. i 2027.
- **Pkt. 46:** Som en del af den fællesoffentlige infrastruktur, jf. ad. 45, genudbydes NemLog-in løsningen i 2026. I forbindelse hermed reduceres bloktilskuddet med -22,6 mio. kr. (27-pl) i 2027.
- **Pkt. 49:** Økonomien for den fællesoffentlige digitale infrastruktur (NemID/MitID, Digital post, borger.dk, digitalt sundhedskort osv.) blev aftalt i forbindelse med økonomiaftalen for 2021. I forbindelse med økonomiaftalen for 2027 reduceres kommunernes medfinansiering.
Den samlede regulering udgør -37,0 mio. kr. (27-pl) i 2027 inkl. medfinansiering af drift, advisering og support af digital infrastruktur, jf. ad 45. Af hensyn til statens interne styring er reguleringen delt i to punkter på aktstykket. Denne del medfører isoleret set en regulering af bloktilskuddet på 7,4 mio. kr. i 2027 (27-pl).

Bilag 2: Anlæg – Investeringsoversigt fra teknisk budget inkl. korrektioner

Investeringsoversigt (mio. kr.)	U/I	2027	2028	2029	2030
Børne- og Familieudvalget					
Kvalitetsreform: Faglokaler	U	6,0	6,0	6,0	-
Vedligeholdelsespulje BFU	U	2,0	2,0	2,0	-
Etablering af ekstra lokaler til Børneunivers Nord, afd. Suset	U	2,3	-	-	-
Kultur- og Fritidsudvalget					
Svømmefaciliteter Haderslev by	U	2,0	67,0	62,0	5,0
Vojens Speedway Center – udvidelse af tribunekapacitet – 480 sæder	U	1,8	-	-	-
Starup Ungdoms- og idrætsforening - kunstgræsbaner	U	-	-	4,2	-
Anlægs- og facilitetspuljen	U	2,3	2,3	2,3	2,3
Land- og Byudviklingsudvalget					
Borgerbudgettering i landdistrikterne	U	1,4	1,4	1,4	-
Landdistriktspulje	U	1,0	1,0	1,0	-
Område- og landsbyfornyelse	U	2,6	2,6	2,6	-
Forum Vojens og Vision Gram	U	-	2,0	1,0	-
Borgerbudgettering Haderslev/Starup	U	0,7	0,7	0,7	-
Strategiske udviklingsplaner i Vojens og Gram	U	1,4	3,5	3,5	-
Områdefornyelse Østergade/Vestergade	U	-	-	2,0	-
Områdefornyelse Rådhuscenter Vojens	U	2,7	-	-	-
Områdefornyelse Rådhuscenter Vojens	I	-0,6	-	-	-
Organisations- og Beredskabsudvalget					
Anlægstilskud til Brand og Redning Sønderjylland	U	1,6	1,6	1,6	1,6
Senior- og Sundhedsudvalget					
Velfærdsteknologiske løsninger	U	1,0	1,0	1,0	-
Teknik- og Klimaudvalget					
Østergade/Honnørkajen. Klargøring af grund samt etablering af udenomsarealer	U	-	3,4	-	-
Jomfrusti-projektet	U	29,0	-	-	-
Jomfrusti-projektet	I	-27,0	-	-	-
Håndtering af klimavand, klimatilpasning og kyststrategi	U	-	2,0	-	-
Pulje til kystbeskyttelse og klimatilpasning	U	-	2,0	-	-
Vores kyst, anlægsprojekt med bidragsfordeling - Projektering	U	0,5	-	-	-
Vores kyst, anlægsprojekt med bidragsfordeling - Projektering	I	-6,5	-	-	-
Vores kyst – Kystbeskyttelse ved Blokhusskoven, Hejsager og Kelstrup	U	5,0	30,0	30,0	10,0
Vores kyst – Kystbeskyttelse ved Blokhusskoven, Hejsager og Kelstrup	I	-5,0	-30,0	-30,0	-10,0
Klimaplan 2022-2050	U	1,8	4,2	3,0	-
Broer og bygværker	U	3,7	2,0	-	-
Tilgængelighedspulje	U	0,4	0,4	0,4	-
Pulje til trafiksikkerhed	U	1,0	1,0	1,0	-
Pulje til sund fjord og Dam	U	1,0	1,0	1,0	-
Pulje til prioritering af havne og færge	U	2,8	2,8	5,0	-
Cykelsti Hejsager – Starup	U	0,5	-	-	-
Cykelsti Hejsager – Starup	I	-6,6	-	-	-
Cykelsti - Haderslev- Fjelstrup	U	1,5	16,0	6,0	-
Cykelsti - Haderslev- Fjelstrup	I	-0,8	-8,0	-3,0	-
Cykelsti - Vojens- Jegerup	U	7,5	-	-	-
Cykelsti - Vojens- Jegerup	I	-3,8	-	-	-
Gelså EU-life projekt	U	-	0,9	1,8	-
Pulje til etablering af nye afvandingsledninger	U	1,0	1,0	1,0	-

Investeringsoversigt (mio. kr.)		U/I	2027	2028	2029	2030
Nedlæggelse af overflødige brandhaner	U		0,3	0,3	0,3	-
Pulje til oprensning af sejlrende Haderslev Inderhavn og fjord	U		6,0	3,0	3,0	-
Vækst- og Udviklingsudvalget						
Strategiske udviklingsplaner i Haderslev	U		2,5	2,5	2,5	-
Basen – erhvervs-, uddannelses- og formidlingsfaciliteter ved Flyvestation Skrydstrup	U		2,5	1,5	-	-
Aarø Naturø (Nordea-fond projekt)	U		8,3	-	-	-
Aarø Naturø (Nordea-fond projekt)	I		-4,0	-	-	-
Belysning i byrum	U		0,9	-	-	-
Legepladser i Vojens og Haderslev	U		4,0	4,0	-	-
Legepladser i Vojens og Haderslev	I		-2,0	-2,0	-	-
Økonomiudvalget						
Byudvikling	U		6,0	7,8	1,4	3,4
Erhvervsjord	U		3,8	5,0	3,0	-
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde	U		1,9	1,9	1,9	1,9
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde	I		-1,4	-1,4	-1,4	-1,4
Bygningsvedligeholdelse m.v.	U		28,3	28,3	28,3	28,3
Energibesparende foranstaltninger	U		5,0	5,0	5,0	-
Køb af Kroghs Kobbelt 2	U		16,2	-	-	-
Strukturelle ændringer på borgernære områder BFU, SSU, SHU	U		-	6,0	8,0	8,7
Uudmøntet anlægspulje	U		10,0	20,0	40,0	140,0
Teknisk budget – Nettoanlæg i alt			122,9	201,6	199,4	189,7
Teknisk budget – Bruttoanlæg i alt			180,5	243,0	233,8	201,1

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Bilag 3: Supplerende budget Anlæg – Oversigt over forslag til anlægsprojekter

Investeringsoversigt (mio. kr.)	U/I	2027	2028	2029	2030
Børne- og Familieudvalget					
Kvalitetsreform: Faglokaler	U	-	-	-	6,0
Vedligeholdelsespulje BFU	U	-	-	-	2,0
Ny daginstitution placeret ved Erlev Skole. Forundersøgelser vedrørende ny daginstitution ved Erlev Skole	U	0,5	-	-	-
Lærvium-dagtilbud, afdeling Bevtøft – Forundersøgelser vedrørende placering af daginstitution på skolens matrikel.	U	0,5	-	-	-
Etablering af 0-6 års institution – Den selvejende institution Børnehaven Sønder Otting	U	1,6	-	-	-
Ombygning af "Skovhuset"	U	5,9	-	-	-
Starup Børnehus, afdeling Troldehaven. Etablering af udendørs krybbe-rum til sovende børn	U	0,9	-	-	-
Anretter køkkener frokostordning i dagtilbud	U	2,0	-	-	-
Rådgivning omkring Starup skole	U	0,5	-	-	-
Kløvermarken svømmehal – Styretavle	U	-	0,4	-	-
Kløvermarkskolen udeområdet	U	0,8	1,9	-	-
Kløvermarkskolen omklædningsrum (håndbold og fodbold)	U	-	-	3,1	-
Pulje til legepladser skoler og dagtilbud	U	2,0	4,0	-	-
Kultur- og Fritidsudvalget					
Lysanlæg til atletikstadion	U	1,1	-	-	-
Nye lokaler på Kulturhus Bispen	U	-	2,4	2,4	-
Gram Lergrav – Museum Sønderjylland	U	-	4,0	4,0	10,5
Haderslev Cykelarena	U	0,5	-	-	-
Forøgelse af facilitetspuljen	U	0,1	0,1	0,1	0,1
Svømmefaciliteter Haderslev By	U	-	-	-	30,0
Starup Ungdoms- og Idrætsforening - kunstgræsbaner	U	-	-	-	4,4
Nyt tag – Vojens Hallerne	U	2,8	-	-	-
Ekstra tilskud til terapibassin – Vojens Hallerne	U	1,4	-	-	-
Genanskaffelses- og vedligeholdelsespulje – Vojens Hallerne	U	0,9	0,9	0,9	0,9
Land- og Byudviklingsudvalget					
Borgerbudgettering i landdistrikterne	U	-	-	-	1,4
Landdistriktspulje	U	-	-	-	1,0
Område- og landsbyfornyelse	U	-	-	-	2,6
Forum Vojens og Vision Gram	U	-	-	-	1,0
Borgerbudgettering Haderslev	U	-	-	-	0,7
Borgerbudgettering Starup	U	-	-	-	0,0,3
Strategiske udviklingsplaner i Vojens og Gram	U	-	-	-	3,5
Områdefornyelse Østergade/Vestergade i Vojens	U	-	-	3,0	25,0
Organisations- og Beredskabsudvalget					
Anlægspulje med fokus på forsyningssikkerhed	U	4,0	4,0	4,0	4,0
Senior- og Sundhedsudvalget					
Vedligeholdelsespulje plejehjem	U	2,0	2,0	2,0	2,0
Velfærdsteknologiske løsninger	U	2,0	2,0	2,0	3,0
Samling af Tandplejen	U	-	-	-	-
Udskiftning af units i Tandplejen	U	2,1	1,6	-	-
Udskiftning af hjertestartere	U	0,5	-	-	-
Social- og Handicapudvalget					
Yderligere renovering af Hjortebro Værkstedet	U	1,0	-	-	-
Teknik- og Klimaudvalget					

Investeringsoversigt (mio. kr.)	U/I	2027	2028	2029	2030
Pulje til kommunal medfinansiering af kystbeskyttelsesprojekter	U	3,0	5,0	5,0	-
Pulje til oprensning af sejlrende Haderslev Inderhavn og fjord	U	7,0	-3,0	15,0	-
Pulje til prioritering af havne og færge	U	-	-	-	5,0
Nedlæggelse af overflødige brandhaner	U	-	-	-	0,6
Pulje til etablering af nye afvandingsledninger	U	1,0	1,0	1,0	2,0
Broer og bygværker	U	5,0	5,0	5,0	5,0
Pulje til cykelfaciliteter	U	-	-	-	7,0
Pulje til cykelfaciliteter	I	-	-	-	-2,0
Pulje til trafiksikkerhed	U	-	-	-	1,0
Tilgængelighedspulje	U	-	-	-	0,4
Mobilitetsstrategi for Haderslev – pulje til realisering af indsatser	U	-	3,0	3,0	3,0
Etablering af busstoppesteder	U	2,0	0,5	-	-
Asfaltering af Knavvej-Vilstrupvej frem til Vandlingvej	U	4,4	-	-	-
Forprojekt – støjafskærmning Hammelev	U	0,5	-	-	-
Klimaplan 2022-2050	U	-	-	-	3,0
Grøn effektiviseringspulje	U	-	1,0	1,0	1,0
Pulje til sund fjord og dam	U	-	-	-	1,0
Pulje til håndtering af klimavand, klimatilpasning og kyststrategi	U	-	1,0	1,0	1,0
Vinterbade varslingsystem Haderslev Fjord	U	0,5	0,2	0,2	0,2
Skovrejsning – medfinansiering	U	-	3,0	5,0	5,0
Klimavenlig færge	U	-	-	-	20,0
Vækst- og Udviklingsudvalget					
Strategiske udviklingsplaner i Haderslev	U	-	-	-	2,5
Økonomiudvalget					
Erhvervsjord	U	-	-	-	5,0
Bygningsvedligeholdelsespulje	U	6,7	6,7	6,7	6,7
Energibesparende foranstaltninger	U	-	-	-	5,0
Pulje til kloakseparering af kommunale ejendomme	U	10,0	10,0	10,0	-
Supplerende budget - Nettoanlæg i alt		73,1	56,7	74,4	170,7
Supplerende budget - Bruttoanlæg i alt		73,1	56,7	74,4	172,7

Bruttoanlæg er de samlede anlægsudgifter uden udgifter til ældreboliger.
Afrundingsdifferencer kan forekomme